

ΤΟ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΣ ΑΤΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΣΦΑΙΡΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ (2 – 7 σελ.)

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ (σελ . 7 – 11 , η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή, ο γάμος, η παιδική ηλικία)

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΡΧΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΗ ΧΑΡΙΝ ΤΟΥ ΑΠΑΡΑΒΙΑΣΤΟΥ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ (σελ 11)

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΣΥΛΟΥ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ (σελ 11-14)

Η ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ ΈΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΟΙ ΟΡΟΙ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ . (14 – 16 σελ , οι δικαιούμενοι σε προστασία ασύλου, οι κυρώσεις κατά των παραβατών του ασύλου της κατοικίας)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ(σελ . 16 – 17)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ (17 – 19 σελ .)

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (19 – 25 σελ ,περιεχόμενο, φορείς, πεδίο ισχύος, περιορισμοί, κυρώσεις)

ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΚΤΗΣΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΗ (25 – 29 σελ .)

Ο ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΩΣ ΡΗΤΑ ΚΑΤΟΧΥΡΩΜΕΝΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ - Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΥΘΜΙΣΗ : (παραδοσιακή απειλή κατά του ιδιωτικού βίου , απειλή από τον τύπο, απειλή από την κρατική εξουσία , σύγχρονη απειλή κατά του ιδιωτικού βίου , ποιοι απειλούν τον ιδιωτικό βίο , σκοπός μέσα και τρόποι απειλής , σημασία της ρητής συνταγματικής προστασίας του ιδιωτικού βίου , κενά στην ποινική και αστική προστασία του ιδιωτικού βίου , 29 –34 σελ .)

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ:(σελ. 34-48)

1) Αποφάσεις σχετικές με το απαραβίαστο δικαίωμα της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής : Α) Απόφαση 100/2000 Αρχής προστασίας Δεδομένων (υπόθεση Κορκοβλή) . Β) Απόφαση 92/2001 Αρχής Προστασίας Δεδομένων (υπόθεση Big Brother 1) . Γ) Απόφαση Α. Π . 1489/1988 «Προσωπική κράτηση γονέων» (Τμήμα Γ) Δ) «Παλλακίδα κληρονόμος » Απόφαση 950 /1975 Εφ. Θεσ/κης . Ε) ΑΠ. 673-1983 (βλέπε δνση www.greeklaws.com/pubs/uploads/23.pdf) ΣΤ) ΑΠ 748-2000:Δεν είναι

επιτρεπόμενο αποδεικτικό μέσο η μαγνητοταινία, αν σ' αυτήν περιέχεται ιδιωτική ομιλία, της οποίας η καταγραφή έγινε χωρίς την συναίνεση του προσώπου (βλέπε δνση www.greeklaws.com/pubs/uploads/23.pdf)

2) Αποφάσεις σχετικές με το απαραβίαστο δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας : Α) Βίαση είσοδος σε κατοικία.. Απόφαση Α .Π. 206/1994 Β) Το άσυλο της κατοικίας (βλέπε δνση <http://www.greeklaws.com/pubs/uploads/90.pdf>)

3) Αποφάσεις σχετικές με το απόρρητο της επικοινωνίας : Α) Απόφαση 1/ 2001 (Ολομ). Α. Π. (επιτρεπτό του παρανόμου αποδεικτικού μέσου μόνο χάριν προστασίας συνταγματικά υπέρτερων έννομων αγαθών π . χ . ζωή) Β) Απόφαση 1317/ 2001 (Ολομ). Α . Π . (είναι παράνομο το αποδεικτικό μέσο , όταν αφορά στον ιδιωτικό βίο - άρα αποκλείονται πράξεις κατά την εκτέλεση ανατεθειμένων καθηκόντων , που υπόκεινται σε δημόσιο έλεγχο). Γ) . Απόφαση 381/1987 Α. Π . (Τμ . Γ). «Υπόθεση φαρμακοποιού». Δ). Απόφαση 1150/ 1989 Α. Π . (Τμ . Έ). «Χρήση από τρίτους μαγνητοταινίας που συνιστά προϊόν τηλεφωνικής υποκλοπής ». Ε) . Απόφαση 1060/1997 Α . Π. (Τμ . Έ). ΣΤ) Το απόρρητο της επικοινωνίας (www.greeklaws.com/pubs/uploads/761.pdf)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ (σελ 49)

Πρόλογος

Η προβληματική του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος της ιδιωτικής σφαίρας (privacy) έχει κατά καιρούς απασχολήσει την ελληνική συνταγματική θεωρία και έχει αποτελέσει ζωηρό αντικείμενο αμφισβητήσεων και γενικότερα συζητήσεων . Και πως να μην είναι έτσι άλλωστε, αφού το ζήτημα έχει πολλές διαστάσεις και έχει απασχολήσει κατά καιρούς την παγκόσμια πολιτική και συνταγματική θεωρία .

Το δικαίωμα της ιδιωτικής σφαίρας (9 & 1) συγκαταλέγεται στα κορυφαία συνταγματικά ατομικά δικαιώματα και μάλιστα μαζί με τα δικαιώματα της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας (5 & 1), της τιμής (5 & 2) , της ανθρώπινης

αξιοπρέπειας (7 & 2), της αξίας του ανθρώπου (2& 1) αποτελούν τον σκληρό πυρήνα των ατομικών δικαιωμάτων.

Το δικαίωμα της ιδιωτικής σφαίρας συγγενεύει με το δικαίωμα της ελεύθερης ανάπτυξης προσωπικότητας και μάλιστα αποτελεί συστατικό μέρος της . Όταν δεν γίνεται σεβαστή η άσκηση της ιδιωτικής σφαίρας τότε κατ' επέκταση εμποδίζεται και η ανάπτυξη της προσωπικότητας και σε ακραίες περιπτώσεις διακινδυνεύεται και αυτή η πνευματική υγεία του ανθρώπου . Το εν λόγω μάλιστα δικαίωμα έχει καταπατηθεί «ουκ ολίγες» φορές από πολλά ολοκληρωτικά καθεστώτα είτε αυτό είναι το « τρίτο Ράιχ », είτε αυτό είναι το «χουντικό» καθεστώς της επταετίας «67 – 74» στην Ελλάδα , είτε τα βασιλικά απολυταρχικά και οπισθοδρομικά καθεστώτα του Μεσαίωνα . Η καταπάτηση αυτή ως κοινή συνισταμένη είχε το στόχο του ελέγχου της ελευθερίας της σκέψης ως συνέπεια της ανάπτυξης της προσωπικότητας .

Το δικαίωμα της ιδιωτικής σφαίρας αποτέλεσε μέρος του πυρήνα της «Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη» του γαλλικού Συντάγματος του 1789, καθώς και της Αμερικανικής Διακήρυξης της Ανεξαρτησίας του 1776. Ως προπομποί τα συντάγματα αυτά του σημερινού φιλελεύθερου δημοκρατικού πολιτεύματος – που έχει επικρατήσει σε πολλά κράτη του Δυτικού «αναπτυγμένου» κόσμου – έχουν κατοχυρώσει με μια σειρά δικαστικών αποφάσεων και συνταγματικών διατάξεων αυτό που είναι διεθνώς αναγνωρισμένο ως «privacy». Παρ' όλα αυτά , ακόμη και στο σημερινό εκπολιτισμένο Δυτικό κόσμο, όπου έχουν εγκαθιδρυθεί φιλελεύθερα δημοκρατικά καθεστώτα και η προστασία του δικαιώματος είναι κατοχυρωμένη συνταγματικά , ο κίνδυνος για την παραβίαση του δικαιώματος είναι μεγάλος και πολύ πιθανός .

Στη σημερινή φιλελεύθερη και δημοκρατική Πολιτεία η ιδιωτική σφαίρα του ανθρώπου διακινδυνεύεται από τρεις πλευρές : α) Πρώτον , από τη σημερινή χωροταξική διαμόρφωση των μεγαλουπόλεων παγκοσμίως , όπου η εγκατάσταση μεγάλων κοινωνικών μαζών σε περιορισμένο χωροταξικά χώρο δυσκολεύει το έργο της διατήρησης ιδιωτικής σφαίρας έναντι τόσο των συγκατοίκων του , όσο και των γειτόνων του . β) Δεύτερον , τα τελευταία χρόνια με την αυξανόμενη τεχνολογική δυνατότητα διεισδύσεως στην ιδιωτική σφαίρα τρίτων είτε χωρίς τη θέληση ή καν τη γνώση τους είτε σε ορισμένες περιπτώσεις και με τη γνώση και τη θέλησή τους (π. χ. μόδα των ριάλι – τηλεπαιχνιδιών) γ) Τρίτον , άλλος ένας σύγχρονος κίνδυνος είναι η καταχρηστική χρησιμοποίηση πληροφοριών που συσσωρεύονται στα διάφορα συστήματα ηλεκτρονικών υπολογιστών στα οποία καταχωρούνται οι πληροφορίες αυτές για δημ . σκοπούς (π. χ. για ανάγκες οργάνωσης της Διοίκησης κατά την διεξαγωγή εκλογ . αναμετρήσεων ή για την εξιχνίαση και εξακρίβωση στυγερών εγκλημάτων) .

Η αναφορά , όμως , στους κινδύνους που σήμερα το προσβάλλουν τονίζουν και επεξηγούν τη σημασία του απαραβίαστου του δικαιώματος αυτού. Το απαραβίαστο του δικαιώματος της ιδιωτικής σφαίρας διαδηλώνεται στο Σύνταγμα στο άρθρο 9 παρ . 1 . Μάλιστα , προβλέπεται από το Σύνταγμα, ακόμη μία προστατευτική διάταξη που έχει να κάνει με ένα από τα τρία αναπόσπαστα μέρη που περιέχονται στο γενικότερο δικαίωμα της ιδιωτικής σφαίρας και είναι η ποινική ευθύνη και η αστική των παραβατών που παραβιάζουν το άσυλο της κατοικίας (9 & 2 άρθρ . Σ .)

Στο σημείο αυτό αναφοράς χρήζει το γεγονός ότι το δικαίωμα της ιδιωτικής σφαίρας που είχε βάνουσα παραβιασθεί στην Ελλάδα κατά την πενηκονταετία μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο όπου η σκιά του εμφυλίου πολέμου έχει αφήσει ακόμη τα σημάδια της (κυρίως παραβιάσθηκε κατά την περίοδο του στρατοκρατικού καθεστώτος της χούντας « 67 – 74 ») τα τελευταία χρόνια έχει τοποθετηθεί σε άλλη βάση και θεώρηση όσον αφορά την προστασία του είτε με την Αναθεώρηση του

Συντάγματος το 2001 και την θέσπιση με αυτήν της Ανεξάρτητης Αρχής που προβλέπεται πια από αυτό στο άρθρο 9 Α (Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων) είτε με μια σειρά από αποφάσεις που σχετίζονται με την προστασία των προσωπικών δεδομένων που ελήφθησαν λόγω της επίκαιρης προβληματικής που ξέσπασε από την προβολή των τηλεοπτικών που προσβάλλουν την ιδιωτικότητα του ατόμου . Η προστασία , βέβαια δεν περιορίζεται μόνο στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή , αλλά και στο δεύτερο κατά αναφορά στο Σύνταγμα (9 & 2 αρθρ. Σ) περιεχόμενο της ιδιωτικής σφαίρας , δηλαδή το άσυλο της κατοικίας όπως και στο τρίτο κατά αναφορά στο Σύνταγμα περιεχόμενο που είναι το απόρρητο της επικοινωνίας (άρθρ . 9 Σ) .

Η συνταγματική κατοχύρωση του ασύλου της κατοικίας δεν αποτελεί το όριο της προστασίας για το συγκεκριμένο υποδικαίωμα της ιδιωτικής σφαίρας , αλλά , αντιθέτως τα όρια της προστασίας διευρύνονται σύμφωνα με τη διεθνή κατοχύρωση του ασύλου της κατοικίας . Στο συγκεκριμένο σημείο πρέπει να τονίσουμε ότι τα όρια προστασίας διευρύνονται κατά το ότι δεν επαφίεται στην κρίση του κοινού νομοθέτη (υπό τον όρο της δικαστικής παρουσίας) αλλά περιέχει ορισμένες , αν και ευρείες , ουσιαστικές προϋποθέσεις η διεθνή κατοχύρωση του ασύλου της κατοικίας . Δηλαδή , οι περιορισμοί του της κατοικίας πρέπει να ικανοποιούν εκτός από το Σύνταγμα και τους όρους της διεθνούς κατοχύρωσης του <<εν' λόγω >> υποδικαίωματος της ιδιωτικής σφαίρας . Μάλιστα , η εκδήλωση αυτής της ευρύτερης από το Σύνταγμα προστασίας εμφανίζεται στα άρθρα 253 – 256 του κώδικα της Ποινικής Δικονομίας όπου προσδιορίζονται οι προϋποθέσεις για την κατ'οίκον επαχθή έρευνα (κατά τη νύχτα) στην κατοικία .

Πέρα από τη συνταγματική πρόβλεψη για άσυλο της κατοικίας προβλέπεται το απαραβίαστο για το απόρρητο της ανταποκρίσεως και της επικοινωνίας (19 αρθρ . Σ) Βέβαια , υπάρχει ένα σύνολο αποφάσεων Αρεοπαγίτικης προέλευσης τα τελευταία χρόνια που διευρύνει τα όρια της ανεκτικότητας στα πλαίσια της οποίας μπορεί να προσβληθεί το απόρρητο της επικοινωνίας . Σύμφωνα με την 370 Α & 1,2 προβλέπεται η απαγόρευση του απορρήτου των τηλεφωνημάτων και της προφορικής συνομιλίας εκτός αν παραβιαστεί <<από δικαστική ή ανακριτική αρχή ή άλλη δημόσια αρχή ... συμφέροντος >> σύμφωνα με την 370 Α & 4 Π . Κ . . Η τελευταία αυτή διάταξη προστέθηκε από την αλλαγή της Αρεοπαγίτικης στάσης σύμφωνα με την οποία γίνονταν πια δεκτά τα παράνομα αποδεικτικά μέσα σε τέτοιες περιπτώσεις όπως αυτές που προβλέπονται στην διάταξη 370 Α & 4 , ενώ η νομολογιακή στάση ήταν μέχρι τότε να μην χρησιμοποιούνται αυτά . Με την αναθεώρηση του Συντάγματος του 2001 προστέθηκε ένα επιπλέον πρόβλημα , διότι σύμφωνα με την 19 & 3 αρθρ . Συντάγματος απαγορεύθηκε η χρήση αποδεικτικών μέσων που έχουν αποκτηθεί κατά παράβαση των άρθρων 9 , 9 Α Σ . καθώς και του άρθρου 19 . Η αντίθετη στάση που αντιμετωπίζει από τη μια η δικαστική και από την άλλη η εκτελεστική εξουσία το θέμα της απαγόρευσης του απορρήτου των τηλεφωνικών συνομιλιών καταδεικνύει την προχειρότητα με την οποία έχει αντιμετωπιστεί το ζήτημα στην Ελλάδα της προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων , γενικότερα , γιατί αναφερόμαστε στο ένα εκ των κορυφαίων δικαιωμάτων . Από τη μια έχουμε τη δυνατότητα διεύρυνσης της προσβολής του απορρήτου σύμφωνα με την 370 Α & 4 Π . Κ . ενώ από την άλλη πλευρά η νομοθετική εξουσία με την αναθεώρηση του Συντάγματος (θεσπίζοντας και την Ανεξάρτητη Αρχή Προστασίας των προσωπικών δεδομένων) και με τη θέσπιση του άρθρου 19 & 3 Σ . ουσιαστικά τιμωρεί με αυστηρό τρόπο την προσβολή του δικαιώματος , για την προσβολή του οποίου και προβλέπει αυστηρότερες κυρώσεις . Το ζήτημα θα λέγαμε πρέπει να αντιμετωπιστεί υπό το φως που προσδιορίζει κάθε φύση περίπτωσης << de lege lata >> του νόμου .

Δηλαδή δίνεται η δυνατότητα στη συγκεκριμένη περίπτωση να χρησιμοποιηθούν τα παρανόμως αποδεικτικά αποκτηθέντα μέσα μέσα σε ένα πλαίσιο υποτυπώδους συνταγματικότητας . Το άρθρο 370 Α & 4 Π . Κ. κατά την αυστηρά τυπική ερμηνεία του νόμου θεωρείται αντισυνταγματικό . Παρ' όλα αυτά , υπάρχουν δύο ειδικότερες διατάξεις του κοινού δικαίου όπως η 443 & 3 του Κ . Πολ . Δικ . και η 177 αρθρ . του Κ . Ποιν . Δικ . σύμφωνα με την οποία τα παρανόμως αποκτηθέντα αποδεικτικά μέσα δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται ούτε να λαμβάνονται υπόψη εκτός αν πρόκειται για κακουργήματα ισόβιας κάθειρξης και να υπάρχει για το ζήτημα αυτό ειδικά αιτιολογημένη απόφαση δικαστηρίου .

Παρατηρούμε , την αντίθεση με την οποία αντιμετωπίζεται το ζήτημα , καθώς παραβιάζεται το ατομικό δικαίωμα του απορρήτου της επικοινωνίας και της ανταπόκρισης εις βάρος του υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος (π.χ. αποκάλυψη εγκλήματος υπεράσπιση αθώου κατηγορουμένου , λόγοι εθνικής ασφάλειας) . Η στάση αυτή στο διοικητικό και συνταγματικό δίκαιο εκδηλώνεται με την αρχή << της στάθμισης των συμφερόντων >> και την αρχή της << αναλογικότητας >> . Δηλαδή , το κατώτερο σε αξία συνταγματικής περιωπής ατομικό δικαίωμα του απορρήτου της επικοινωνίας πρέπει να προσβάλλεται μόνο για χάρη μιας υπέρτερης αξίας όπως είναι αυτή του δημοσίου συμφέροντος (96 & 1 Σ , 25&1) . Η στάθμιση της απαξίας πρέπει να είναι προϊόν σε κάθε περίπτωση της απαξίας της παράνομης κτήσης του αποδεικτικού μέσου από τη μια και της δυνατής τρώσης της ποινικής λειτουργίας από την άλλη . Στη στάθμιση , βέβαια , αυτή επιρροή και βαρύτητα ασκεί το είδος του εγκλήματος (όπως προείπαμε με την 177 Κ . Π . Δ) έτσι ώστε η ανακριτική ή δικαστική αρχή να παραβιάσει το απόρρητο (19 εδ . β ' Σ , 8 & 2 Ε . Σ . Δ . Α) . Θα πρέπει , λοιπόν , να μην έχουμε υπέρβαση της αρχής της αναλογικότητας , έτσι ώστε , να περιβληθεί το μανδύα της υποτυπώδους συνταγματικότητας το παράνομο της πράξης της διοικητικής αρχής .

Βέβαια , αναγκαίο είναι να αναφερθεί σε αυτό το σημείο , ότι μέρος της θεωρίας δεν δέχεται τη στάθμιση των συμφερόντων , αλλά μιλάει για την θεσμική προσαρμογή του εκάστοτε ατομικού δικαιώματος όταν βρίσκεται σε αιτιώδη συνάφεια με την έννομη σχέση ή το θεσμό μέσα στον οποίο ασκείται . Δηλαδή , αυτό το μέρος της θεωρίας δεν δέχεται την προτίμηση του υπέρτερου δικαιώματος έναντι του αντίστοιχου κατώτερου σε σημασία γιατί η Πολιτεία ως σύνολο θεσμών προστατεύει ταυτόχρονα και πάντοτε και τα δύο συγκρουόμενα δικαιώματα σε επίπεδο πραγματικό και όχι νομικό επίπεδο . Η νομική σύγκρουση δε γίνεται δεκτή , διότι σε μία περίπτωση ένα δικαίωμα ασκούμενο νομότυπα μπορεί να θεωρείται κατώτερο ενός άλλου , ενώ συγκρινόμενο σε μία άλλη περίπτωση με ένα δικαίωμα μπορεί να θεωρηθεί ανώτερο . Μια τέτοια διαδικασία θα οδηγούσε σε ευτελισμό του ατομικού δικαιώματος , όταν μάλιστα , όπως προαναφέραμε , το ίδιο το δικαίωμα προστατεύεται από την ευνομούμενη Πολιτεία . Σε μια τέτοια , λοιπόν , περίπτωση το ατομικό δικαίωμα ασκούμενο νομότυπα συνδέεται με αιτιώδη συνάφεια , δηλαδή βρίσκεται η κατάσταση στην οποία ασκείται σε σχέση με την κατάσταση στην οποία ασκείται ένα άλλο δικαίωμα ή με την κατάσταση κατά την οποία καλείται να γίνει σεβαστός ένας θεσμός . Σε αυτήν την πραγματική σύγκρουση του δικαιώματος με το άλλο δικαίωμα ή με το θεσμό αναζητάται το αντικειμενικό στοιχείο (κριτήριο) που έχει σημασία έτσι ώστε να οριοθετηθεί το ένα ή το άλλο δικαίωμα και να λυθεί η σύγκρουση . Με την οριοθέτηση , λοιπόν , του δικαιώματος (οιονεί περιορισμός , εκτός βέβαια αν προβλέπεται ρητή αναφορά περιορισμού σε διάταξη του Συντάγματος) επιτυγχάνεται ο προσδιορισμός της μαξιμαλιστικής μορφής άσκησης καθώς και της αντίστοιχης μινιμαλιστικής , ώστε και να ασκείται νομότυπα και να μην παρενοχλείται από την άσκηση του η άσκηση ενός άλλου δικαιώματος π . χ . με

την έρευνα σε κατοικία να μην παρενοχλείται και προσβάλλεται το άσυλο της κατοικίας ως ιδιαίτερος φυσικός ιδιωτικός χώρος κάθε ατόμου (αντικειμενικό στοιχείο στη σύγκρουση), όμως αν γίνει έρευνα για την εξακρίβωση ενός εγκλήματος αφού τηρηθούν οι προβλεπόμενες συνταγματικές εγγυήσεις, όπως η παρουσία αστυνομικού οργάνου, προσαρμόζεται θεσμικά η άσκηση του εν λόγω δικαιώματος. Σε αυτό το κομβικό σημείο της ταυτόχρονης και συνδυαζόμενης άσκησης των δικαιωμάτων πρέπει, επίσης, να αναφέρουμε κατά πόσο μπορούν να περιοριστούν και να προσβληθούν, όχι μόνο, από τα δημόσια και τα κρατικά όργανα, αλλά, και από το χώρο του ιδιωτικού δικαίου. Δηλαδή κατά πόσο τριτενεργούν. Σύμφωνα, με την μέχρι πρότινος υπάρχουσα κατάσταση που υπήρχε στη θεωρία γινόταν λόγος για άμεση και έμμεση τριτενέργεια. Με την Αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001 το ελληνικό Σύνταγμα δέχεται ότι τα συνταγματικά ατομικά δικαιώματα τριτενεργούν, δηλαδή αν έχουν εφαρμογή στις σχέσεις ιδιωτικού δικαίου (άμεση τριτενέργεια). Οι γενικότερες μεταβολές, που έχουν επέλθει, η μέσω της δημοκρατικής εξέλιξης μετάβαση στο κοινωνικό Κράτος δικαίου και κατά συνέπεια η μεταβολή – ενοποίηση της έννομης τάξης, δεν ήταν δυνατόν να αφήσουν ανεπηρέαστη την εξέλιξη του Συντάγματος. Το Σύνταγμα, όπως και το δίκαιο γενικότερα, εξελίσσεται. Μεταβολή της έννομης τάξης και μεταβολή του Συντάγματος βαίνουν παράλληλα. Η συνταγματικοπολιτική εξέλιξη είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία της σύγχρονης έννοιας του Συντάγματος, κατάλληλης για την εξυπηρέτηση των σύγχρονων νομικών αναγκών. Σήμερα μπορεί να γίνει λόγος για μεταμόρφωση, μεταβολή της έννοιας του Συντάγματος, η οποία έρχεται σε αντίθεση με την παλιότερη θέση της θεωρίας που έκανε δεκτή όχι την σημερινή (άμεση τριτενέργεια) ισχύ των συνταγματικών δικαιωμάτων στο χώρο του ιδιωτικού δικαίου αλλά την ισχύ τους διαμέσου των αορίστων νομικών εννοιών και γενικών ρητρών του ιδιωτικού δικαίου (γερμανική θεωρία). Το σύγχρονο Σύνταγμα είναι καθολικός νόμος (lex universalis), ρυθμίζει τη συνολική έννομη τάξη, δηλαδή και τη δημόσια και την ιδιωτική περιοχή. Οι διατάξεις του Συντάγματος όπως ρητά ορίζεται, στο άρθρο 25 παρ.1 εδ. γ', εφαρμόζονται και στο δημόσιο και στο ιδιωτικό δίκαιο. Η εφαρμογή των συνταγματικών διατάξεων, ως τυπικά ανώτερων, δεν εμποδίζεται από τη διάκριση του δικαίου σε δημόσιο και ιδιωτικό και από το χαρακτηρισμό συγκεκριμένης διάταξης ή συγκεκριμένης σχέσης ως δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου.

Κάνοντας μια αναφορά σ' όλα τα παραπάνω στοιχεία, θα πρέπει να αναφέρουμε το περιεχόμενο του δικαιώματος της ιδιωτικής σφαιράς (privacy).

Η ιδιωτική σφαίρα (εν αντιθέσει προς τη δημόσια ζωή) αναφέρεται στην ιδιωτική ζωή του ατόμου: α) τόσο την ατομική, όσο και (κατ' επέκταση) την οικογενειακή ζωή και β) τόσο στον άμεσο βιοτικό του χώρο (κατοικία) όσο και την επικοινωνία με τους συνανθρώπους του.

Το Σύνταγμα κατοχυρώνει γενικά στη νέα διάταξη του άρθρου 9 παρ.1 εδ. 2 Σ. την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου. Όταν μιλάμε για ιδιωτική ζωή του ατόμου εννοούμε και το γάμο και την ελεύθερη επιλογή του συζύγου, καθώς και τις σχέσεις που ανακύπτουν μεταξύ των μελών της οικογένειας. Το αμυντικό δικαίωμα (αρνητικό: status negativus) της ιδιωτικής σφαιράς, με το οποίο αξιώνει ο πολίτης από το Κράτος να μην επεμβαίνει στην ιδιωτική και οικογενειακή του ζωή, αλλά να του αφήνει ελεύθερο χώρο ατομικής δράσης έχει απόλυτη ενέργεια erga omnes για το απαραβίαστό της. Μάλιστα αυτή η απόλυτη ενέργεια μπορεί να εκδηλωθεί ακόμη και ως εξαίρεση στο αρθρ. 93 παρ. 2 του Σ. από τον κανόνα της δημοσιότητας των συνεδριάσεων των δικαστηρίων, αν συντρέχουν ειδικοί λόγοι προς προστασία του ιδιωτικού ή οικογενειακού βίου των διαδίκων. Ιδίως, σε περιπτώσεις που η δημοσιότητα μπορεί να δημιουργήσει βαρύ ψυχικό - ψυχολογικό τραύμα στον

κατηγορούμενο, αν μάλιστα αυτός αποδειχθεί ότι τελικά ήταν αθώος.

Τα άλλα δύο υποδικαιώματα του τριπτύχου της ιδιωτικής σφαίρας είναι το κατοχυρωμένο δικαίωμα του ασύλου της κατοικίας (άρθρ. 9 Σ.) και του απορρήτου της επικοινωνίας (άρθρ. 19 Σ.). Το άσυλο της κατοικίας αναφέρεται, κυρίως, στις συνταγματικές εγγυήσεις που απαιτούνται για την προσβολή του, καθώς και στο περιεχόμενο της κατοικίας είτε σύμφωνα με το αστικό δίκαιο είτε σύμφωνα με την ευρύτερη ερμηνεία της σύμφωνα με τις διατάξεις του διοικητικού και του ποινικού δικαίου.

Τέλος κατοχυρώνεται στο άρθρ. 19 του Συντάγματος το απόρρητο της επικοινωνίας και της ανταπόκρισης. Το δικαίωμα αναφέρεται στην κοινωνική φύση του ανθρώπου να έρχεται σε επαφή με τρίτους. Σε αυτό, όπως προείπαμε, αναφέρονται και οι εγγυήσεις με τις οποίες μπορεί να περιοριστεί το δικαίωμα. Σε αυτό, όμως, περιέχεται και το γενικότερο δικαίωμα της ελεύθερης ανάπτυξης προσωπικότητας που κατοχυρώνεται στο άρθρ. 5 παρ. 1 του Σ. Δηλαδή το απόρρητο της επικοινωνίας αποτελεί ειδικότερη μορφή του δικαιώματος της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας..

Στην ιδιωτική σφαίρα ανήκει, κατ' αρχήν και η επιλογή και άσκηση της θρησκευτικής ελευθερίας. Αλλά η τελευταία κατοχυρώνεται και σε άλλες ειδικές διατάξεις του Συντάγματος.

Ας δούμε, όμως,, εκτενέστερα το περιεχόμενο του δικαιώματος της ιδιωτικής σφαίρας και των τριών υποδικαιωμάτων του:

Τέλος Προλόγου

Η Ιδιωτική και οικογενειακή ζωή

Το Σύνταγμα κατοχυρώνει το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής . Όπως ορίζει στο άρθρο 9 παρ. 1 εδ . β , ότι η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη . Ο ορισμός αυτός του Συντάγματος είναι προφανώς κατά πολύ ευρύτερος της προστασίας του ασύλου της κατοικίας . Τα δικαιώματα που απορρέουν από την αρχή του απαραβίαστου της ιδιωτικής και οικογενειακής έχουν αμυντική και προστατευτική διάσταση . Το κράτος υποχρεούται όχι μόνον να μη παραβιάζει το ίδιο , αλλά να φροντίζει για το απαραβίαστο , να προστατεύει δηλαδή την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή και από απειλές άλλων . Η απόλυτη , erga omnes ενέργεια της αρχής του απαραβίαστου της ιδιωτικής και οικογενειακής και από αυτήν την ίδια την λεκτική διατύπωση της διάταξης .

Διατάξεις σε μισθωτικές συμβάσεις , με τις οποίες απαγορεύεται στον μισθωτή να φιλοξενεί άτομα στο μίσθιο ή να δέχεται επισκέψεις , θίγουν το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής , είναι επομένως αντισυνταγματικές και δεν έχουν νομική δύναμη . Οι απαγορεύσεις αυτές προκαλούν ανομοιογενή αντίθεση ανάμεσα στο κατοχυρούμενο από το Σύνταγμα δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής και στο περιεχόμενο της σύμβασης μίσθωσης . Με την προσθήκη των διατάξεων αυτών στην μισθωτική σύμβαση , ανάγεται σε στοιχείο του περιεχομένου της σύμβασης , στοιχείο ξένο προς το περιεχόμενό της . Η ιδιωτική ζωή του ανθρώπου είναι στοιχείο άσχετο προς το φυσικό ή νόμιμο περιεχόμενο της σύμβασης μίσθωσης , η οποία ως συναλλακτική σύμβαση , εξασφαλίζει την χρήση του μισθίου στον μισθωτή και την καταβολή του μισθώματος στον εκμισθωτή . Η προσθήκη στην μισθωτική σύμβαση της διάταξης , που απαγορεύει στον μισθωτή να δέχεται επισκέψεις στο μίσθιο , μετατρέπει την σύμβαση μίσθωσης σε μέσο προσδιορισμού και περιορισμού της ιδιωτικής ζωής του μισθωτή . Δηλαδή , η εξουσία πάνω σε πρόσωπο , στο πρόσωπο του μισθωτή .

Δεν είναι νόμιμοι όροι σε μισθωτική σύμβαση , σύμφωνα με τους οποίους ο εκμισθωτής αποκτά εξουσία παρακολούθησης της ιδιωτικής ζωής του μισθωτή . Είναι αντισυνταγματική και αντίκειται στα χρηστά ήθη διαθήκη , με την οποία ο διαθέτης εγκαθιστά την ερωμένη του και στην οποία περιέχονται απρεπείς εκφράσεις , που προκαλούν το κοινό αίσθημα .

Δεν είναι σύμφωνη προς το Σύνταγμα η ακύρωση διαθήκης για τον λόγο ότι εγκαθίσταται ως κληρονόμος η ερωμένη του διαθέτη , εφόσον στο κείμενο της διαθήκης δεν περιέχονται προκλητικές και απρεπείς φράσεις . Κατά το Σύνταγμα η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι << ΑΠΑΡΑΒΙΑΣΤΗ >> , επομένως προστατεύεται και η ιδιωτική ζωή του διαθέτη . Ο θάνατος δεν αποτελεί λόγο διακοπής αυτής της προστασίας . Γι' αυτό άλλωστε τον λόγο η κοινή νομοθεσία απαγορεύει την <<ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ ΤΕΘΝΕΩΤΟΣ >> . Το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής του διαθέτη δεσμεύει αφενός τους ιδιώτες να επικαλούνται γεγονότα , αναφερόμενα στην ιδιωτική ζωή του διαθέτη , αφετέρου το δικαστήριο να λάβει υπόψη και να στηρίξει την κρίση του σε τέτοια γεγονότα . Η επίκληση γεγονότων , αναφερόμενων στην ιδιωτική ζωή του διαθέτη , προσβάλλει το αντίστοιχο αμυντικό του δικαίωμα και προκαλεί ανομοιογενή αντίθεση , καθόσον το βασικό στοιχείο της δικαστικής διαφοράς , η ιδιωτική ζωή του διαθέτη , δεν αποτελεί στοιχείο των κληρονομικών σχέσεων , ως σχέσεων , που δημιουργούνται μετά το θάνατο του διαθέτη .

Ο γάμος

Το Σύνταγμα προστατεύει τον γάμο ως θεσμό . Από την θεσμική αυτή προστασία απορρέουν << ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΑ >> , δικαιώματα , << ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ >> σχετικές προς τον γάμο . Ο γάμος είναι θεσμός ιδρυτικός της οικογένειας . Η συνταγματική του προστασία είναι πάντως αυτοτελής και ανεξάρτητη από την προστασία της οικογένειας . Την συνταγματική διάταξη εξειδικεύουν οι διατάξεις του κοινού δικαίου . Η ελευθερία του γάμου περιλαμβάνει καταρχήν την ελευθερία κάθε προσώπου να προχωρήσει στην σύναψη γάμου (θετική ελευθερία) ή να μην συνάψει γάμο (αρνητική ελευθερία γάμου) . Περιλαμβάνει επίσης την ελευθερία επιλογής συζύγου . Η σύναψη γάμου κατά το Σύνταγμα δεν μπορεί παρά να είναι αποτέλεσμα της ελεύθερης βούλησης των μελλονύμφων . Οι σχετικές δηλώσεις γίνονται αυτοπροσώπως και χωρίς αίρεση ή προθεσμία .

Είναι αντισυνταγματική η αίρεση αγαμίας ή γάμου γενικά ή αναφορικά προς συγκεκριμένο πρόσωπο .

Αντισυνταγματική είναι η περιεχόμενη σε διαθήκη αίρεση διαζυγίου . Το Σύνταγμα κατοχυρώνει το απαραβίαστο της οικογενειακής ζωής , προστατεύει τον γάμο και την οικογένεια από ενέργειες άλλων προσώπων . Η συνταγματική αυτή προστασία αποκρούει , όχι μόνο τις προερχόμενες από την κρατική εξουσία , προσβολές αλλ' οποιαδήποτε προσβολή από οπουδήποτε και αν προέρχεται . Με τις διατάξεις αυτές κατοχυρώνεται η αρχή της αυτονομίας των συζύγων για την ρύθμιση των προσωπικών μεταξύ τους σχέσεων και απαγορεύεται η επέμβαση οποιοδήποτε άλλου προσώπου . Η φυσική λειτουργία της κληρονομικής σχέσης , συνίσταται βασικά στην μεταβίβαση της περιουσίας του νεκρού διαθέτη στους ζώντες κληρονόμους . Το περιοριζόμενο δικαίωμα στην συγκεκριμένη περίπτωση , είναι το συνταγματικό δικαίωμα της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του κληρονόμου , το οποίο δεν συνδέεται με δεσμό αντικειμενικής αιτιώδους συνάφειας , με το περιεχόμενο της κληρονομικής σχέσης . Πρόκειται επομένως για ανομοιογενή αντίθεση και προσβολή του αμυντικού δικαιώματος του κληρονόμου (επιτιθέμενος

διαθέτης , αμυνόμενος κληρονόμος) . Ο περιορισμός της εξουσίας του διαθέτη είναι ανεξάρτητος και δεν επηρεάζεται από την ύπαρξη λόγων ηθικής , που πράγματι μπορεί να υπάρχουν , όπως π . χ. στην περίπτωση , κατά την οποία η σύζυγος του κληρονόμου είχε πράγματι παραβιάσει την συζυγική πίστη . Όπως προκύπτει και από την κοινή νομοθεσία που εξειδικεύει τις συνταγματικές διατάξεις , η κίνηση της διαδικασίας διαζυγίου για μοιχεία , αποτελεί δικαίωμα του αναίτιου συζύγου , του οποίου επίσης την κρίση ανήκει η παροχή συγγνώμης προς τον άλλον σύζυγο . Πάντως η σύμφωνη με το Σύνταγμα αντιμετώπιση αυτών των περιπτώσεων , απαιτεί οπωσδήποτε την άμεση χρησιμοποίηση των συνταγματικών διατάξεων και δεν είναι δυνατή με την απλή προσφυγή στα χρηστά ήθη .

Αντίκειται στην συνταγματικά κατοχυρωμένη θρησκευτική ελευθερία , η με το (προηγούμενο) κοινό δίκαιο απαγόρευση γάμου χριστιανού με αλλόθρησκο . Οι θρησκευτικές πεποιθήσεις δεν αποτελούν συστατικό αντικειμενικό στοιχείο της συζυγικής σχέσης και δεν είναι επομένως επιτρεπτός από το Σύνταγμα ο περιορισμός του ατομικού δικαιώματος , στο πλαίσιο της συγκεκριμένης σχέσης .

Δεν φαίνεται να συμβιβάζεται με την ελευθερία του γάμου και της θρησκευτικής συνείδησης , η ιερολογία ως υποχρεωτικός – συστατικός τύπος του γάμου , καθόσον ανάγει σε αντικειμενικό συστατικό στοιχείο της συζυγικής σχέσης τις θρησκευτικές πεποιθήσεις .

Από την αρχή της θρησκευτικής ελευθερίας και από το ότι οι θρησκευτικές πεποιθήσεις δεν αποτελούν συστατικό αντικειμενικό στοιχείο της συζυγικής σχέσης , προκύπτει ότι οι ο πολιτικός γάμος αποτελεί <<ΙΣΧΥΟΝ ΔΙΚΑΙΟ >> και ότι σε κάθε περίπτωση ο τύπος του γάμου δεν μπορεί να εμποδίζει την δημιουργία συζυγικής σχέσης , για λόγους αναγόμενους στην θρησκευτική συνείδηση .

Δεν συνιστά ισχυρό κλονισμό της συζυγικής σχέσης το γεγονός ότι ένας εκ των συζύγων άλλαξε δόγμα και κατέστη μάρτυς του Ιεχωβά (χιλιαστής) . Η θρησκευτική πίστη δεν αποτελεί αντικειμενικό στοιχείο του γάμου . Μεταξύ δικαιώματος και θεσμού δεν υπάρχει συνάφεια , είναι επομένως ανατιολόγητος και κατά συνέπεια αντισυνταγματικός οποιοσδήποτε περιορισμός .

Η παιδική ηλικία

Η ρυθμιστική εμβέλεια των θεμελιωδών δικαιωμάτων επεκτείνεται και στην ρύθμιση των σχέσεων γονέων και τέκνων . Στην σύγχρονη νομική επιστήμη , γίνεται συχνά λόγος για θεμελιώδη δικαιώματα του παιδιού . Η απαίτηση αυτή δημιουργήθηκε από την ανάγκη προστασίας του παιδιού από την εξουσία του ασκούντος την επιμέλεια . Τίθεται κατά συνέπεια το ζήτημα εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων στις σχέσεις γονέων και τέκνων . Τα θεμελιώδη δικαιώματα του παιδιού , προσδιορίζουν το περιεχόμενο και θέτουν όρια στην εξουσία αυτών που ασκούν την επιμέλεια . Η λήψη σωφρονιστικών μέτρων , που παρέχει το άρθρο 1518 Α . Κ . προσδιορίζεται και περιορίζεται από τις διατάξεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων . Η άσκηση της σωφρονιστικής εξουσίας δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τα διαγραφόμενα από τα αμυντικά δικαιώματα όρια . Ιδιαίτερη σημασία για την ρύθμιση των σχέσεων γονέων – τέκνων , έχει η γενική αρχή της ισότητας , εκφραζόμενη ως αρχή της ίσης μεταχείρισης των παιδιών , ανεξάρτητα από το φύλο , τις πεποιθήσεις κ . τ . λ Οι παρεχόμενες στα ζητήματα αυτά απαντήσεις και θεμελιούμενες νομικά στις γενικές ρήτρες του ιδιωτικού δικαίου , δεν διαφέρουν από τις λύσεις , που θα δίνονταν με την άμεση χρήση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στον οικογενειακό χώρο . Άλλ ‘ η ερμηνεία αυτή των γενικών ρητρών του ιδιωτικού δικαίου , σύμφωνα με το πνεύμα

που απορρέει από το Σύνταγμα , αποτελεί ακριβώς απόδειξη της επέκτασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων στις σχέσεις μεταξύ ατόμων και συγκεκριμένα στον οικογενειακό χώρο . Δεν δεσμεύεται ο πατέρας να προβεί σε διακρίσεις με βάση την ανθρώπινη αξία , όπως π . χ . για λόγους ευγνωμοσύνης κ . λ . π . Η αρχή της ισότητας απευθυνόμενη και προς τον κοινό νομοθέτη και προς κάθε πολίτη , επιβάλλει την ίση μεταχείριση και των εξωγάμων .

Δεν δικαιούται ο πατέρας να προβαίνει σε διακρίσεις απέναντι στα παιδιά του με τεκμήριο τις θρησκευτικές (ή πολιτικές) πεποιθήσεις . Οι δημιουργούμενες στις περιπτώσεις αυτές αντιθέσεις είναι ανομοιογενείς , διότι το βασικό στοιχείο των αντιθέσεων , οι θρησκευτικές (ή πολιτικές) πεποιθήσεις δεν ανήκουν στο φυσικό , επομένως και στο νομικό περιεχόμενο της οικογενειακής σχέσης πατέρα – παιδιού . Η οικογενειακή σχέση είναι σχέση που βασίζεται στο δεσμό του αίματος και όχι οπωσδήποτε στην κοινότητα των θρησκευτικών (ή πολιτικών) πεποιθήσεων . Δεν δικαιούται ο πατέρας να επιβάλει συγκεκριμένο θρήσκευμα στο παιδί του ή να του απαγορεύσει την αλλαγή του θρησκεύματος . Μια τέτοια ενέργεια παραβιάζει το αμυντικό περιεχόμενο της θρησκευτικής συνείδησης , η οποία δεν αποτελεί συστατικό στοιχείο της οικογενειακής σχέσης .

Περιορισμός της αρχής της δημοσιότητας στην ποινική δίκη χάριν του δικαιώματος της ιδιωτικής σφαίρας

Ανυποχώρητα αναγκαία είναι η << ΛΑΪΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ >> στην κύρια διαδικασία , και μάλιστα κατά την συζήτηση της υποθέσεως στο ακροατήριο του ποινικού δικαστηρίου . Με αυτήν και με τον λαϊκό έλεγχο των τεκταινομένων , τον οποίο αυτή (τουλάχιστον δυνητικά) εξασφαλίζει , αφενός μεν εμποδώνεται το συναίσθημα ευθύνης και η αμεροληψία των δικαστικών προσώπων , αφετέρου δε αυξάνεται η εμπιστοσύνη των κοινωνιών , στο ότι ούτε οι ατομικές ελευθερίες έχουν εγκαταλειφθεί στο έλεος των εκάστοτε κρατούντων ούτε η τιμώρηση των εγκλημάτων είναι έκθετη στην κάθε είδους εύνοια και συναλλαγή . Στο σημείο αυτό ο PFENNINGER θυμάται επίκαιρα τον αρχαίο εκείνον Ρωμαίο που ήθελε να χτίσει στη μέση του forum ένα σπίτι από γυαλί , για να υπόκειται έτσι εφ ‘όρου ζωής στον έλεγχο των συμπολιτών του . Το Αληθές και το Δίκαιο κατοχυρώνεται στις περισσότερες νομοθεσίες και με θετικές διατάξεις συνταγματικής περιωπής . Παρ ‘ όλα αυτά , και εδώ η δημοσιότητα έχει τα όριά της , πέρα από τα οποία η εμμονή σ ‘ αυτήν καταντά να είναι βλαπτική . Έτσι η παρουσία του κοινού κρίνεται ότι μπορεί κατ ‘ εξαίρεση να αποκλεισθεί και η συζήτηση να διεξαχθεί << κεκλεισμένων των θυρών >> , όταν η παρακολούθηση των όσων εκτυλίσσονται στο δικαστήριο αδιάκριτα από τον οιοδήποτε τρίτο θα μπορούσε λ . χ . να απειλήσει σοβαρά την δημόσια τάξη ή την ασφάλεια της υπόστασης της Πολιτείας ή κάποιο κρατικό ή ιδιωτικό τόσο σημαντικό , ώστε η προστασία του να υπερέχει σε σχέση με τις αξίες που κατοχυρώνονται με την δημοσιότητα ή , τέλος να επιφέρει βαρύ ψυχικό – ψυχολογικό τραύμα στον κατηγορούμενο ή το θύμα . Σε κάθε περίπτωση , όμως , ο αποκλεισμός αυτός της δημοσιότητας οφείλει να αποτελέσει το αντικείμενο δ η μ ό σ ι α ς σ υ ζ ή τ η σ η ς , από την οποία να προκύπτει ότι είναι όντως επιβεβλημένος , ενώ είναι οπωσδήποτε απαραίτητη η δημόσια απαγγελία τόσο της απόφασης με την οποία αποκλείεται η δημοσιότητα , όσο και εκείνης που εκδίδεται τελειωτικά επί της υπόθεσης .

Συνταγματική Θεμελίωση του Ασύλου της Κατοικίας .

Η προστασία του ασύλου της κατοικίας αντιμετωπίζεται παραδόξως ως << ΣΥΝΕΠΕΙΑ Η ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ >> (το σπίτι μου είναι το φρούριο μου κατά την παραδοσιακή αγγλοσαξωνική αντίληψη .) Η έννοια της κατοικίας στο άρθρο 9 παρ. 1 Συντ . παραπέμπει στο πραγματικό γεγονός της ύπαρξης ενός περικλειστού χώρου στον οποίο δεν είναι ελεύθερη η είσοδος στον καθένα , παρά μόνο με τη συναίνεση του διαμένοντος σε αυτόν . Είναι εξάλλου αδιάφορη η νομική σχέση με βάση την οποία διαμένει ή και απλώς παραμένει ο τελευταίος στον συγκεκριμένο χώρο (ιδιοκτήτης , ενοικιαστής , απλός ένοικος , υπάλληλος , φιλοξενούμενος κ . λ . π) . Όπως και το είδος και η χρήση του χώρου . Δεν είναι επομένως απαραίτητο να πρόκειται καν για οικοδόμημα , αλλά μπορεί να είναι π . χ . ένα περιφραγμένο οικόπεδο ή αυλή , όπως επίσης και κινητό πράγμα (αυτοκίνητο , σκάφος , αεροσκάφος) , αρκεί να συγκεντρώνει τα δύο παραπάνω χαρακτηριστικά (περικλειστο – μη ελεύθερη είσοδος) . Υπό τις ίδιες προϋποθέσεις καλύπτονται από το άσυλο και οι επαγγελματικοί γενικά χώροι , ακόμη και τις ώρες εργασίας , εάν δεν είναι προσιτοί στον καθένα . Έτσι π . χ . είναι άσυλο το δικηγορικό γραφείο ή το ιατρείο , εφόσον ο δικηγόρος ή ο γιατρός δέχεται πελάτες ύστερα από συνεννόηση , όχι όμως και το κουρείο , εφόσον εκεί προσέρχεται όποιος θέλει . Δεν αποτελούν << κατοικία >> με την έννοια του άρθρου 9 παρ . 1 Συντ . τα δημόσια μέρη , όπου είναι ελεύθερη η πρόσβαση για το κοινό , όπως εστιατόρια , κινηματοθέατρα , κέντρα διασκέδασης κ . λ . π (εκτός αν είναι κλειστά , μετά δηλ . τη λήξη του ωραρίου εργασίας) και βέβαια τα κοινόχρηστα ή κοινά σε όλους πράγματα . Η κατά το άρθρο 9 παρ . 1 Συντ . έννοια της κατοικίας διαφοροποιείται ουσιωδώς από την κατά το άρθρο 51 Α .Κ. έννοια της κατοικίας . Η συνταγματική έννοια της κατοικίας είναι φυσική ή πραγματική , ενώ η κατοικία στο αστικό δίκαιο , δηλ . ο τόπος της κύριας και μόνιμης εγκατάστασης του προσώπου . Επιπλέον η κατά το Σύνταγμα << κατοικία >> είναι πρόδηλα ευρύτερη , αφού δεν απαιτείται η εγκατάσταση του προσώπου σε οποιονδήποτε περικλειστο και μη προσιτό σε όλους χώρο να είναι κύρια ή μόνιμη .

Το άσυλο δεν μπορεί να νοηθεί ως καταφύγιο του ατόμου απόλυτα απαραβίαστο από την κρατική εξουσία , αφού κάτι τέτοιο θα ισοδυναμούσε με εξαίρεση του συγκεκριμένου χώρου από την αξίωση ισχύος της έννομης τάξης , αν μη και από την ίδια την κρατική κυριαρχία . Επομένως η προστασία του ασύλου δεν μπορεί παρά να είναι σχετική , τελεί δηλ . υπό την επιφύλαξη του νόμου , ακόμη και πέρα από τις περιπτώσεις << έρευνας >> του εδ . γ΄ της παρ . 1 του άρθρ . 9 Συντ . Ο νόμος αυτός (τυπικός ή κανονιστική πράξη της διοίκησης) οφείλει να προβλέπει κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο , αλλά ταυτόχρονα σαφή και ορισμένο , τον σκοπό , τη διαδικασία και τα εντεταλμένα για τη διεξαγωγή της έρευνας όργανα , καθώς επίσης και να σέβεται γενικά τους περιορισμούς των περιορισμών των ατομικών δικαιωμάτων . Έτσι π . χ . κατά τη διάρκεια φορολογικού ελέγχου δεν μπορεί να υποχρεωθεί ο καθ ' ου να ανοίξει τον ηλεκτρονικό του υπολογιστή και να θέσει στη διάθεση των υπαλλήλων που διεξάγουν τον έλεγχο όλες τις πληροφορίες , οι οποίες είναι καταχωρημένες εκεί και μπορεί να αφορούν άσχετα ζητήματα . Η επιβολή τέτοιας υποχρέωσης θα παραβίαζε την αρχή της αναλογικότητας , διότι υπερβαίνει το

αναγκαίο για τον του ελέγχου (διαπίστωση φορολογικών παραβιάσεων) μέτρο και πλήττει όχι μόνο το άσυλο της κατοικίας , αλλά και τον ίδιο τον πυρήνα του δικαιώματος του ατόμου για σεβασμό της ιδιωτικής ζωής του . Εάν εξάλλου λείπει σχετική νομοθετική πρόβλεψη δεν είναι θεμιτή η είσοδος κανενός δημοσίου οργάνου στον χώρο της κατοικίας και για κανέναν σκοπό , όταν αυτή γίνεται παρά τη θέληση του ενοίκου , ρητά εκφρασμένη ή και σιωπηρή . Οι ίδιες προϋποθέσεις , ως προς την πρόβλεψη με νόμο και τον σεβασμό των γενικών « περιορισμών των περιορισμών » των ατομικών δικαιωμάτων , ισχύουν και σε ό ,τι αφορά ειδικότερα την έρευνα σε κατοικία , κατά το εδ . γ ' της παρ . 1 του άρθρου 9 Συντ . Για την περίπτωση όμως αυτή ο συντακτικός νομοθέτης του 1975 , καινοτομώντας σε σχέση με τα προϊσχύσαντα Συντάγματα , απαίτησε επιπλέον την παρουσία εκπροσώπου της δικαστικής εξουσίας , δηλ . δικαστικού λειτουργού με την έννοια των άρθρων 87 – 91 Συντ . , ενώ απέκλεισε την ηλεκτρονική παρακολούθηση της κατοικίας . Παρά την απόλυτη διατύπωση της διάταξης του άρθρου 9 παρ . 1 εδ . γ ' Συντ . γίνεται στην πράξη δεκτό ότι αυτή αφορά μόνο τις ανακριτικές έρευνες , αυτές δηλ . που αποβλέπουν στη συλλογή αποδείξεων για κάποιο έγκλημα . Αντίθετα π . χ . η προληπτική ανίχνευση χώρου για την αποτροπή εγκλήματος ή δυστυχήματος ενεργείται από μόνη την αστυνομική αρχή , αφού η απαίτηση παρουσίας δικαστικού λειτουργού δεν ισχύει στις περιπτώσεις διοικητικής αστυνόμευσης , διοικητικών επιθεωρήσεων και ελέγχων και διοικητικών ερευνών . Στη θεωρία γίνεται συναφώς λόγος για εγγενή όρια του ασύλου , υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι όλα αυτά προβλέπονται από νόμο και δεν παραβιάζουν τους γενικούς περιορισμούς των περιορισμών των ατομικών δικαιωμάτων . Πρόκειται για συσταλτική του γράμματος (« καμία έρευνα ») της παραπάνω συνταγματικής διάταξης ερμηνεία . Μία παρόμοια ερμηνεία είναι αναπόφευκτη , δεδομένου ότι διαφορετικά θα καθίστατο σχεδόν αδύνατη η εποπτεία τήρησης της εργατικής , υγειονομικής , φορολογικής κ . λ . π νομοθεσίας . Πιο προβληματική από συνταγματική άποψη είναι η χωρίς την παρουσία δικαστικού λειτουργού είσοδος σε κατοικία κατά την αναγκαστική εκτέλεση του Κ . Πολ . Δικ . ή τη διοικητική εκτέλεση του ΚΕΔΕ , αν και συνιστά πάγια εφαρμοζόμενη πρακτική . Όσο για την έρευνα κατά την ποινική εκτέλεση , αυτή δεν προβλέπεται ρητά από τον Κ . Ποιν . Δικ . , συνάγεται όμως με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 253 επ . περί ανακριτικής έρευνας και με αυτονόητη την υποχρέωση παρουσίας εκπροσώπου της δικαστικής εξουσίας . Έτσι θα πρέπει να θεωρούνται καταργημένες , σύμφωνα με το άρθρο 111 παρ . 1 Συντ . οι εξαιρέσεις των άρθρων 254 παρ . 1 (έρευνα από αξιωματικούς της αστυνομίας αν λείπουν δικαστικοί λειτουργοί) και 255 παρ . 2 Κ . Ποιν . Δικ . (έρευνα με παρουσία του προέδρου της κοινότητας , αν δεν υπάρχει επιτόπου δικαστικός λειτουργός) . Τον σεβασμό της κατοικίας κάθε προσώπου επιτάσσει και το άρθρο 8 παρ . 1 Ε . Σ . Δ . Α , χωρίς πάντως να προβλέπει ειδικότερες διαδικαστικές εγγυήσεις . Από τη σχετική νομολογία του Ε . Δ . Δ . Α αξιοσημείωτη είναι η κρίση ότι παραβιάζουν το άρθρο 8 παρ . 1 τόσο η παρεμπόδιση της πρόσβασης του ενδιαφερομένου στην κατοικία του όσο βέβαια και η καταστροφή της από τις κρατικές δυνάμεις ασφαλείας .

Το Σύνταγμα θωρακίζει το άσυλο της κατοικίας με τη διάταξη της παρ . 2 του άρθρ . 9 , η οποία προβλέπει την ποινική τιμώρηση των παραβατών (σχετικά τα άρθρα 239 και 241 Π . Κ) , με αποτέλεσμα να μην εφαρμόζονται ούτε εδώ οι διατάξεις της κοινής περί ιεραρχικής επιβολής , υπακοής και άρσης του αδίκου λόγω προσταγής . Επιπλέον ιδρύεται ευθεία υποχρέωση του παραβάτη υπαλλήλου για πλήρη αποζημίωση του παθόντος και συνεπώς προσωπική αστική ευθύνη του εις ολόκληρο με το δημόσιο . Περαιτέρω η νέα παρ . 3 του άρθρου 19 Συντ . απαγορεύει τη χρήση

αποδεικτικών μέσων που έχουν αποκτηθεί κατά παράβαση του άρθρου 9 .
Φορέας του δικαιώματος είναι κάθε φυσικό αλλά και κάθε νομικό πρόσωπο , με τις διακρίσεις που έχουν ήδη εκτεθεί ως προς τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου , καθώς και ενώσεις χωρίς νομική προσωπικότητα . Φορέας της αντίστοιχης υποχρέωσης είναι η κρατική εξουσία και τα όργανά της , όχι όμως και οι ιδιώτες , έναντι των οποίων παρέχεται προστασία από διατάξεις του αστικού και κυρίως του ποινικού δικαίου (άρθρο 334 Π . Κ .) .

Η κατ ‘ οίκον έρευνα και οι όροι διεξαγωγής της .

Το άρθρο 9 & 1 εδ . γ ‘ του Συντάγματος επιτρέπει την κατ ‘ οίκον έρευνα μόνον όταν και όπως ο νόμος ορίζει , επί πλέον δε – και στο σημείο αυτό έχουμε μια ακόμη καινοτομία του ισχύοντος Συντάγματος – επιβάλλει την παρουσία κατά την έρευνα εκπροσώπων της δικαστικής αρχής . Έρευνα που εμπίπτει στις διατάξεις αυτές θεωρείται εκείνη που διενεργείται από κρατικά όργανα χωρίς την συγκατάθεση του ενοίκου και αποσκοπεί στην ανεύρεση υπόπτων προσώπων καθώς και πραγματικών αποδεικτικών μέσων που υπόκεινται σε κατάσχεση για την ανόρθωση της ζημιάς που προκλήθηκε από έγκλημα .

Ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας (253 – 256 άρθρα) αποτελεί το νομοθέτημα που ρυθμίζει τις προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν για να ενεργηθεί η κατ ‘ οίκον έρευνα . Και τα μεν άρθρα 253 και 254 καθορίζουν πότε επιτρέπεται η έρευνα , τα δε άρθρα 255 και 256 τις διατυπώσεις που πρέπει να τηρηθούν για να είναι νόμιμη η διεξαγωγή της .

Σύμφωνα με το άρθρο 253 του Κώδικα , κατ ‘ οίκον έρευνα μπορεί να διεξαχθεί μόνο αν , όταν διεξάγεται ανάκριση για κακούργημα ή πλημμέλημα, «μετά λόγου δύναται να υποτεθεί » ότι η βεβαίωση της τέλεσης του εγκλήματος , η ανακάλυψη ή η σύλληψη των δραστών , η βεβαίωση ή η αποκατάσταση της ζημιάς που προξενήθηκε μπορεί να επιτευχθούν με την προσφυγή σ ‘ αυτήν . Στην συνέχεια , το επόμενο άρθρο 254 αναφέρεται ειδικά στην κατ ‘ οίκον έρευνα κατά τη νύκτα , που επιτρέπεται να πραγματοποιηθεί από τον εισαγγελέα , τον ανακριτή , τον ειρηνοδίκη ή τον πταισματοδίκη , και , σε περίπτωση έλλειψης ή κωλύματος τους , από αξιωματικό της αστυνομίας . Η τελευταία αυτή αναπλήρωση που επιτρέπει ο Κώδικας είναι αμφίβολης συνταγματικότητας , αφού το άρθρο 9 του Συντάγματος επιβάλλει πάντοτε την παρουσία εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας .

Οι λόγοι , εξάλλου , για τους οποίους επιτρέπεται η διεξαγωγή έρευνας κατά την νύκτα , αναγράφονται περιοριστικά στο άρθρο 254 και είναι : α) αν πρόκειται να συλληφθεί νόμιμα διωκόμενο , β) αν καταλαμβάνεται κάποιος επ ‘ αυτοφώρω να διαπράττει πλημμέλημα ή κακούργημα μέσα σε κατοικία , και γ) αν πραγματοποιείται συνάθροιση σε ιδιωτική κατοικία όπου κατ ‘ επάγγελμα γίνονται τυχερά παιχνίδια ακολασίας . Τέλος , στο ίδιο άρθρο 254 καθορίζονται ρητά και τα όρια της νύκτας που εκτείνονται από τις 8 μ . μ μέχρι τις 6 π . μ . για το χρονικό διάστημα από 1 ης Οκτωβρίου μέχρι 31 Μαρτίου και από 9 ης νυκτερινής μέχρι 5 ης πρωϊνής για το υπόλοιπο του έτους .

Το άρθρο 255 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αναφέρεται στις διατυπώσεις και τον τρόπο διενέργειας της κατ ‘ οίκον έρευνας και ορίζει ότι αυτός που ενεργεί πρέπει να προσλάβει και άλλον ανακριτικό υπάλληλο με τον οποίο συμπράττει και ότι αν βρει την πόρτα κλειστή και ο ένοικος αρνείται να ανοίξει δικαιούται να την παραβιάσει με

τον συμπράττοντα ανακριτικό υπάλληλο. Ειδικότερα αν εκείνος που ενεργεί την έρευνα δεν είναι δικαστικός , αλλά αξιωματικός ή υπαξιωματικός της αστυνομίας , ο δεύτερος ανακριτικός υπάλληλος πρέπει να είναι δικαστικός λειτουργός και σε έλλειψη του ο πρόεδρος της κοινότητας . Η έρευνα , κατά το άρθρο 256 , πρέπει να γίνεται « μετά πάσης ευπρέπειας και κοσμιότητας » και να αποφεύγεται κάθε δημοσιότητα .

Εκτός από την κατ ' οίκον έρευνα και η απλή είσοδος σε κατοικία δεν επιτρέπεται κατ ' αρχήν χωρίς άδεια του ενοίκου , εκτός από τις περιπτώσεις εκείνες που προβλέπονται από τον νόμο για κάποιο ειδικό σκοπό . Τέτοιοι σκοποί είναι η εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων , η επί τόπου εξακρίβωση φορολογικών στοιχείων , η εξακρίβωση της συμμόρφωσης προς υγειονομικές διατάξεις κ . λ π .

Πρέπει να σημειωθεί ότι η Σύμβαση της Ρώμης προβλέπει , στο άρθρο 8 & 2 , την δυνατότητα παραβίασης της αρχής του σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής , της κατοικίας και της αλληλογραφίας , σε περιπτώσεις που επέμβαση αυτή όχι μόνο προβλέπεται από τον νόμο , αλλά και αποτελεί αναγκαίο μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία για την εθνική ασφάλεια , την δημόσια ασφάλεια , την οικονομική ευημερία της χώρας , την προάσπιση της τάξης και την πρόληψη των ποινικών παραβάσεων , την προστασία της υγείας ή της ηθικής και την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων ατόμων .

Οι δικαιούμενοι σε προστασία του ασύλου .

Από την γενική διατύπωση του άρθρου 9 & 1 του Συντάγματος που λέγει ότι η κατοικία εκάστου είναι άσυλο και ότι η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη , προκύπτει ότι το αναγνωριζόμενο ατομικό δικαίωμα διασφαλίζεται για κάθε πρόσωπο που βρίσκεται στην Ελλάδα , κατά συνέπεια και για αλλοδαπούς . Εξάλλου , η προστασία του ασύλου της κατοικίας που παρέχει το Σύνταγμα , στρέφεται κατά των κρατικών οργάνων και όχι και κατά των παράνομων πράξεων ιδιωτών , οι οποίοι , όταν παραβιάζουν το άσυλο της κατοικίας διαπράττουν , ανάλογα με τις περιστάσεις τα αξιόποινα αδικήματα της διατάραξης της οικιακής ειρήνης και της διατάραξης της κοινής ειρήνης (άρθρα 334 και 189 Ποινικού Κώδικα) . Αντίθετα στην περίπτωση προσβολής της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι η απαγόρευση του Συντάγματος επεκτείνεται και στους ιδιώτες που παραβιάζουν το άσυλο .

Οι κυρώσεις κατά των παραβατών του ασύλου της κατοικίας .

Το άρθρο 9 & 2 του Συντάγματος αναφέρεται στις κυρώσεις κατά των παραβατών του ασύλου της κατοικίας και της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του ατόμου , ορίζοντας τα εξής : «Οι παραβάται της προηγούμενης διατάξεως τιμωρούνται επί παραβίασει του οικιακού ασύλου και καταχρήσει εξουσίας , υποχρεούνται δε εις πλήρη αποζημίωσιν του παθόντος , ως νόμος ορίζει » . Με την διάταξη αυτή - που υπήρχε , αλλά με ορισμένες διαφορές και στα προηγούμενα , από το 1911 ,

Συντάγματα - δημιουργείται ποινική και αστική ευθύνη των κρατικών οργάνων που παραβιάζουν τις διατάξεις του άρθρου 9 & 1 . Ειδικότερα σχετικά με την ποινική ευθύνη , το άρθρο 241 του Ποινικού Κώδικα χαρακτηρίζει ως πλημμέλημα την παραβίαση από τον υπάλληλο του οικιακού ασύλου χωρίς τήρηση των νομίμων διατυπώσεων , ενώ για την αστική ευθύνη ισχύουν βασικά όσα και για την κατακράτηση κατά παράβαση του άρθρου 6 του Συντάγματος , με την διαφορά ότι δεν προβλέπεται πλέον και ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης . Τέλος , οι παραβάται των περί προστασίας του ασύλου διατάξεων υπέχουν και πειθαρχική ευθύνη .

Η αναστολή των διατάξεων του άρθρου 9 του Συντάγματος .

Οι προστατευτικές για το άσυλο της κατοικίας διατάξεις του άρθρου 9 του Συντάγματος υπόκεινται σε αναστολή σε περίπτωση που εφαρμόζεται , σύμφωνα με το άρθρο 48 , ο νόμος για την κατάσταση πολιορκίας . Η αναστολή είναι γενική και αναφέρεται σ' όλες τις διατάξεις του άρθρου , ακόμη και σ' εκείνη που διακηρύσσει το απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του ατόμου .

Η Κατοικία σύμφωνα με το αστικό δίκαιο .

Είναι ο σταθερός νομικός δεσμός του προσώπου με τον τόπο της κύριας και μόνιμης εγκατάστασης του . (Α . Κ . 51) Ο τόπος αυτός αποτελεί το κέντρο των βιοτικών , επαγγελματικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων του . Η κατοικία , συνεπώς , αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο εξατομίκευσης του προσώπου . Ως κατοικία , εκτός από τον νομικό δεσμό με τον συγκεκριμένο τόπο (Αθήνα , Πάτρα κ . λ . π) νοείται πολλές φορές και το συγκεκριμένο οίκημα (π . χ . στην οδό Μεγ . Αλεξάνδρου 19 της Αθήνας) . Η κατοικία διακρίνεται σε εκούσια και νόμιμη .

Α) Εκούσια κατοικία : Είναι αυτή που επιλέγεται με τη βούληση του προσώπου . Για να αποκτηθεί απαιτούνται δύο στοιχεία : α) το πραγματικό ή υλικό στοιχείο (corpus) , δηλαδή πραγματική εγκατάσταση σε έναν τόπο . και β) το βουλητικό στοιχείο (animus) , δηλαδή πρόθεση χρησιμοποίησης αυτού του τόπου ως κέντρου των βιοτικών σχέσεων . Η ύπαρξη προθέσεως για την απόκτηση κατοικίας συνάγεται με αντικειμενική εκτίμηση της συμπεριφοράς του φυσικού προσώπου . Άρα δεν υφίσταται κατοικία , αν υπάρχει μεν πραγματική εγκατάσταση σε έναν τόπο για κάποιον λόγο (π . χ . φοιτητής από τη Λαμία εγκαθίσταται στην Αθήνα για την περίοδο των σπουδών του) , αλλά το πρόσωπο έχει τη βούληση να αναχωρήσει από αυτόν μετά την έκλειψη του λόγου παραμονής στον συγκεκριμένο τόπο (π . χ . περάτωση σπουδών) . Η κτήση κατοικίας είναι οιονεί δικαιοπραξία , στην οποία εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις για τη δικαιοπρακτική ικανότητα .

Β) Νόμιμη (ή αναγκαία) κατοικία : Είναι η κατοικία που αποκτάται αμέσως βάσει των διατάξεων του νόμου , ανεξάρτητα από το αν συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις . Νόμιμη κατοικία έχουν οι ισόβιοι δημόσιοι υπάλληλοι , δηλαδή κυρίως οι δικαστικοί λειτουργοί , τον τόπο διορισμού τους (Α . Κ . 54) . Οι ανήλικοι την κατοικία των γονέων ή του γονέα που ασκεί την γονική μέριμνα (Α . Κ . 56 & 1) . Οι ανήλικοι που τελούν υπό επιτροπεία την κατοικία του επιτρόπου . Και όποιοι τελούν υπό πλήρη στερητική δικαστική συμπαράσταση την κατοικία του δικαστικού συμπαραστάτη τους (Α . Κ . 56 & 2) .

Η Α . Κ . 51 εδ . β ' καθιερώνει την αρχή της αποκλειστικότητας της κατοικίας , σύμφωνα με την οποία το πρόσωπο δεν μπορεί να έχει ταυτοχρόνως περισσότερες

από μια κατοικίες . Σήμερα όμως πολλά πρόσωπα εγκαθίστανται κατά κάποιο τρόπο σταθερό σε διάφορους τόπους (πολλαπλή κατοικία) . Στις περιπτώσεις αυτές , κατ ' εφαρμογή της παραπάνω αρχής , ως κατοικία θα θεωρηθεί ο τόπος της κύριας εγκατάστασης . Εξαιρέση της αρχής αυτής εισάγει η Α . Κ . 51εδ . γ ' ως προς τους επαγγελματίες , οι οποίοι μπορεί να έχουν περισσότερες ειδικές κατοικίες (πολλαπλή ειδική κατοικία) .

Η Α . Κ . 52 καθιερώνει , για λόγους προστασίας των συναλλαγών , την αρχή της αναγκαιότητας της κατοικίας , δηλαδή ότι κάθε πρόσωπο μεταβάλλει , όπως έχει το δικαίωμα , την κατοικία του αλλά δεν αποκτήσει καινούρια , θεωρείται ως ισχύουσα η προηγούμενη κατοικία του .

Για λόγους προστασίας των συναλλαγών η Α . Κ . 53 προβλέπει ότι αν δεν μπορεί να αποδειχθεί η τελευταία ενός προσώπου , ως κατοικία του λογίζεται ο τόπος όπου διαμένει χωρίς δηλαδή την πρόθεση μόνιμης εγκατάστασης στον τόπο αυτό (λόγω σπουδών , ασθένειας κ . λ . π) .

Ο προσδιορισμός της κατοικίας του προσώπου έχει μεγάλη πρακτική σημασία , όπως για τις συναλλαγές του , τη δωσιδικία (Κ . Πολ . Δικ . 22) .

Παραδείγματα : 1) Ο Π , κάτοικος Πάτρας , πωλεί μέσω αγγελίας το « αντίκα » αυτοκίνητο του στον Α , κάτοικο Βόλου , χωρίς όμως να προβλέγουν στο συμφωνητικό οτιδήποτε για τη μεταφορά . Στην περίπτωση αυτή τόπος παροχής είναι κατά την Α . Κ . 320 & 1 η κατοικία του Π και άρα ο Α πρέπει να παραλάβει το αυτοκίνητο στην Πάτρα .

2) Εάν ο Α αρνείται να καταβάλει το συμφωνηθέν τίμημα , πρέπει ο Π να τον εναγάγει στο κατά τόπο αρμόδιο δικαστήριο . Τοπικά αρμόδια είναι τόσο το δικαστήριο του Βόλου , γιατί εκεί έχει την κατοικία του ο Α (Κ . Πολ . Δικ . 22) όσο και το δικαστήριο της Πάτρας , αφού εκεί έπρεπε να εκπληρωθεί η παροχή (Κ Πολ . Δικ . 33) .

Διαπιστώνουμε ότι η αστικού δικαίου έννοια της κατοικίας είναι συσταλτική έναντι της αντίστοιχης του ποινικού και διοικητικού δικαίου που εκθέτουμε αμέσως πιο κάτω .

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ ' ΑΡΙΘΜΟΝ 141/ 91 : ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ) .

Άρθρο 100 . Επιτήρηση δημοσίων κέντρων .

1 . Η είσοδος του αστυνομικού προσωπικού στους δημοσίους χώρους για εκτέλεση υπηρεσίας , είναι ελεύθερη οποιαδήποτε ώρα του 24 ώρου . Η επιτήρηση των δημοσίων χώρων ανατίθεται στους σκοπούς , τις περιπόλους ή άλλους αστυνομικούς που διατάσσονται ειδικά γι ' αυτό το σκοπό .

2 . Δημόσιος χώρος είναι κάθε ανοικτός χώρος (δρόμος , πλατεία και γενικά η ύπαιθρος) και από τους κλειστούς χώρους αυτοί που δεν εμπίπτουν στην έννοια της κατοικίας .

3 . Ως κατοικία θεωρείται κάθε χώρος , στεγασμένος ή όχι , που δεν είναι ελεύθερα προσιτός σε οποιονδήποτε , στον οποίο διαμένει κάποιος , έστω και προσωρινά , ακόμη και αν δεν είναι νόμιμος κάτοχος . Έτσι , ως κατοικίες θεωρούνται ιδίως : α . Η οικία στην οποία κατοικεί κάποιος , νόμιμα ή προσωρινά , με οποιαδήποτε ιδιότητα , είτε ως ενοικιαστής , είτε ως νομέας , αδιάφορα αν είναι ημεδαπός ή αλλοδαπός .

β . Ο συνεχόμενος προς την οικία περικλεισμένος χώρος (κήπος ή αυλή) εφόσον είναι επαρκώς περιτοιχισμένος ή περιφραγμένος .

γ . Το δωμάτιο ξενοδοχείου , στο οποίο ενοικεί κάποιος προσωρινά ή μόνιμα , ως ιδιοκτήτης , διευθυντής ή ένοικος .

δ . Το μισθωμένο δωμάτιο οικίας στο οποίο ενοικεί κάποιος , προσωρινά ή μόνιμα .

ε . Το πλοίο , η βάρκα , η σκηνή , η καλύβα , το παράπηγμα ή άλλο παρόμοιο κατασκεύασμα , εφόσον κατοικούνται και δεν είναι προσιτά στον καθένα .

στ . Οποιοδήποτε όχημα , το οποίο χρησιμοποιείται ως κατοικία , είτε αυτό είναι ακίνητο , είτε βρίσκεται σε κίνηση .

4 . Κλειστοί χώροι που δεν εμπίπτουν στην έννοια της κατοικίας και θεωρούνται δημόσιοι χώροι , είναι ιδίως : α . Τα δημόσια κέντρα . Ως δημόσια κέντρα θεωρούνται εκείνα στα οποία η είσοδος , κατά το χρόνο λειτουργίας τους , δεν υπόκεινται σε κανένα περιορισμό , όπως καφενεία ξενοδοχεία , εστιατόρια , οινοπωλεία , οικοτροφεία (πανσιόν) , εργοτάξια , εργοστάσια κ . λ . π .

β . Τα δημόσια θεάματα . Ως δημόσια θεάματα νοούνται , τα θεάματα όλων των ειδών , οι παραστάσεις , τα ακροάματα , οι χοροί , οι καλλιτεχνικές εκθέσεις , τα μουσικά κέντρα , οι κάθε είδους αγώνες , τα παιχνίδια και άλλες ψυχαγωγίες που εκτελούνται σε δημόσια μέρη , στα οποία η είσοδος είναι ελεύθερη ή επιτρέπεται σε οποιονδήποτε με πληρωμή εισιτηρίου .

γ . Οι αίθουσες των λεσχών και των εντευκτηρίων συλλόγων και σωματείων ιδίως σε ότι αφορά τον έλεγχο διενέργειας απαγορευμένων παιγνίων εφόσον η είσοδος είναι σ ' αυτές είναι γενικά ελεύθερη ή τόσο εύκολη , ώστε στην πράξη να είναι προσιτές σε οποιονδήποτε .

δ . Οι αίθουσες στις οποίες διοργανώνονται χοροεσπερίδες ή άλλες συγκεντρώσεις , στις οποίες η είσοδος είναι ελεύθερη ή επιτρέπεται σε οποιονδήποτε με πληρωμή εισιτηρίου .

ε . Τα καταστήματα εξυπηρέτησης του κοινού , κατά το χρόνο λειτουργίας τους , έστω και αν χρησιμοποιούνται από διευθυντές τους ως κατοικίες .

5 . Στους κατά την προηγούμενη παράγραφο κλειστούς χώρους , στους οποίους η είσοδος επιτρέπεται με πληρωμή εισιτηρίου , οι αστυνομικοί απαλλάσσονται από την υποχρέωση πληρωμής εισιτηρίου κατά την είσοδό τους για εκτέλεση υπηρεσίας , εφόσον αυτό προβλέπεται από τις ισχύουσες για κάθε περίπτωση σχετικές διατάξεις . Επίσης επιτρέπεται η είσοδος των αστυνομικών χωρίς την πληρωμή εισιτηρίου σε περίπτωση διατάραξης της τάξης ή δυστυχήματος (πυρκαϊάς , κατάρρευσης κ . λ . π) ή πρόσκλησης για παροχή βοήθειας ή όταν εισέρχεται στους χώρους αυτούς νόμιμα καταδιωκόμενο άτομο , με τη σύλληψη του οποίου είναι επιφορτισμένοι .

6 . Γι' αυτό το σκοπό που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του προηγούμενου άρθρου και κατά όμοιο τρόπο , η Ελληνική Αστυνομία επιτηρεί τα ύποπτα δημόσια κέντρα . Ένα δημόσιο κέντρο θεωρείται ύποπτο όταν : α . Έχουν , κατά το παρελθόν , διαπραχθεί σ ' αυτό ή υπάρχουν υπόνοιες ότι προπαρασκευάζονται εγκληματικές πράξεις ή γίνεται διακίνηση ναρκωτικών ουσιών .

β . Συχνάζουν κατά σύστημα σ ' αυτό άτομα που έχουν καταδικαστεί ή θεωρούνται ύποπτα διάπραξης εγκληματικών πράξεων ή διακίνησης ή χρήσης ναρκωτικών ουσιών .

7 . Στα ύποπτα δημόσια κέντρα της προηγούμενης παραγράφου ασκείται συνεχής και στενή επιτήρηση και περιοδικά μπορεί να γίνονται αιφνιδιαστικοί έλεγχοι και σωματικές έρευνες στους θαμώνες τους .

8 . Η Ελληνική Αστυνομία επιτηρεί επίσης τα ξενοδοχεία και άλλα καταλύματα για τον εντοπισμό καταδιωκόμενων ή προσώπων ύποπτων διάπραξης αξιόποινων πράξεων . Για το σκοπό αυτό ελέγχεται το βιβλίο στο οποίο καταχωρίζονται τα

στοιχεία των πελατών και παραβάλλονται τα δελτία άφιξης πελατών , που τα ξενοδοχεία και λοιπά καταλύματα υποβάλλουν στις αστυνομικές αρχές , με τα ονομαστικά ευρετήρια καταδιωκομένων που τηρούν οι Υπηρεσίες .

Συνταγματική θεμελίωση του απορρήτου της επικοινωνίας (άρθρα 19 Συντ . 8 Ε . Σ . Δ . Α . , 17 ΔΣΑΠΔ , 12 ΟικΔιακ , 6 παρ . 2 Διακ Εκοινοβ)

Η ιδιωτική σφαίρα του ανθρώπου περιλαμβάνει και τις ιδιωτικές (δηλαδή όχι δημόσιες) σχέσεις με τους συνανθρώπους του . Ακριβώς γιατί οι σχέσεις αυτές συνεπάγονται ή και επιβάλλουν την επικοινωνία πέρα από το πλαίσιο του ασύλου της κατοικίας , με την μορφή της αποστολής μηνυμάτων (επιστολών , τηλεγραφημάτων , τηλεφωνημάτων κ . ο . κ) ήταν ανάγκη να προστατευθεί η ιδιωτική σφαίρα και κατά την μεταβίβαση των μηνυμάτων αυτών από κατοικία σε κατοικία από τις επεμβάσεις της δημόσιας αρχής και μάλιστα από την παραβίαση της μυστικότητας ή εμπιστευτικότητας (του « απορρήτου ») των μηνυμάτων .

Η προστασία του απορρήτου από επεμβάσεις ιδιωτών (φυσικών ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου) προστατεύεται από την κοινή νομοθεσία περί ταχυδρομείων και τηλεπικοινωνιών, καθώς και από την ποινική νομοθεσία. Δεν πρόκειται για ιδιώτες στην περίπτωση νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου που , ανεξάρτητα αν ανήκουν στον δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα , προσφέρουν κατά παραχώρηση από το κράτος ταχυδρομικές ή τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες . Νομικά πρόσωπα όπως τα Ε . Λ Τ . Α ή ο Ο . Τ . Ε δεσμεύονται από το άρθρο 19 , παρ' όλων ότι είναι ανώνυμες εταιρείες . Αλλιώς θα μπορούσε εύκολα το κράτος να απαλλαγεί από τις υποχρεώσεις του δημοσίου δικαίου (όπως τις προκύπτουσες από τα ατομικά δικαιώματα) μετατρέποντας απλώς τις υπηρεσίες του σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου .

Όταν αντιθέτως το κράτος παραιτείται από την μονοπωλιακή προσφορά των ταχυδρομικών ή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών , οι οποίες πια χωρίς παραχώρηση , ασκούνται (και) από ιδιώτες (π . χ . ιδιωτικούς αγγελιοφόρους , μεταφορείς δεμάτων κ . λ . π) , το απόρρητο της επικοινωνίας προστατεύεται από το κοινό (ιδίως ποινικό) δίκαιο , που διέπεται πάντως από την θεμελιώδη απόφαση του συντακτικού νομοθέτη να προστατεύσει την ιδιωτική σφαίρα .

Η συνταγματική κατοχύρωση του απαραβίαστου της αλληλογραφίας και εν γένει επικοινωνίας με άλλα πρόσωπα προκύπτει ήδη από την κατοχύρωση του απαραβίαστου της ιδιωτικής ζωής του ατόμου . Η ειδική όμως (και γι ' αυτό μόνη εφαρμοστέα) διάταξη του άρθρου 19 είναι πολύ παλαιότερη της νέας διατάξεως του άρθρου 9 παρ . 1 εδ . 2 . Ανάγεται στο άρθρο 22 του βελγικού συντάγματος του 1831 και υιοθετήθηκε κατά πιστή μετάφραση για πρώτη φορά ως άρθρο 14 στο σύνταγμα του 1844 (« Το απόρρητον των επιστολών είναι απαραβίαστον ») . Αντιδρώντας στις παραβιάσεις του άρθρου αυτού κατά την οθωνική περίοδο , το άρθρο 20 του Συντάγματος του 1864 χαρακτήρισε το απόρρητο των επιστολών ως « απολύτως » απαραβίαστο , χωρίς βέβαια να προσθέσει μ ' αυτόν τον τρόπο τίποτε το ουσιαστικό στην διάταξη . Τα Συντάγματα του 1927 (άρθρο 12) και 1952 (άρθρο 20) περιέλαβαν προσθήκες που αφορούν τις νεώτερες από την επιστολογραφία μορφές επικοινωνίας .

Οι διεθνείς συμβατικές εγγυήσεις του δικαιώματος απαγορεύουν απλώς κάθε «

αυθαίρετη » ή « παράνομη ανάμιξη » στην « αλληλογραφία » του ατόμου και δεν προσθέτουν επομένως στοιχεία που δεν συμπεριλαμβάνονται ήδη στην συνταγματική κατοχύρωση .

Η σημερινή διάταξη του άρθρου 19 διαφέρει από την προϊσχύουσα κατά το ότι στην λέξη « ανταποκρίσεως » προσθέτει τον όρο « επικοινωνίας » , (ο οποίος ή είναι περιττός , ή θα έπρεπε να αντικαταστήσει την « ανταπόκριση ») , χαρακτηρίζει την ανταπόκριση ή επικοινωνία ως « ελεύθερη » και προσθέτει ως δεύτερο εδάφιο μια επιφύλαξη νόμου .

Ο απλός νομοθέτης διακηρύσσει επίσης το απόρρητο των επικοινωνιών και τιμωρεί την παράβαση του .

Περιεχόμενο . 1 .

Αντικείμενο προστασίας δεν είναι το μήνυμα καθ ' εαυτό (αυτό προστατεύεται από το άρθρο 14 παρ . 1 του Συντάγματος που προστατεύει την ελευθερία εκφράσεως και διαδόσεως της γνώμης) , αλλά το απόρρητο του μηνύματος . Παραβίαση του δικαιώματος αποτελεί επομένως ήδη η παραβίαση του απορρήτου του μηνύματος , ανεξάρτητα δηλαδή από το αν επιβάλλονται ή όχι δυσμενείς στην υποστήριξη και διάδοση μιας γνώμης .

Η προστασία του απορρήτου αφορά όχι μόνο τα γραπτά μηνύματα (επιστολές) αλλά και οποιαδήποτε άλλη μορφή ιδιωτικής δηλ. μη δημόσιας επικοινωνίας , π . χ . τηλεγραφήματα , τηλεφωνήματα , τέλεξ , φαξ , κ . λ . π . Η φύση βέβαια των πιο πρόσφατων αυτών μορφών επικοινωνίας θέτει διάφορα εκάστοτε προβλήματα . Κάθε μορφή επικοινωνίας που ο αποστολέας της την εννοεί όχι ως απόρρητη αλλά ως δημόσια (π . χ . μια « ανοιχτή επιστολή » , μια διάλεξη , μια δημοσιευμένη ή δημόσια εκτεθειμένη διαφήμιση ή αγγελία κ . λ . π) δεν αποτελεί « ανταπόκριση » ή « επικοινωνία » κατά την έννοια του άρθρου 19 Σ που αναφέρεται αποκλειστικά στην μορφή επικοινωνίας που ο αποστολέας της θέλει εμπιστευτική και « απόρρητη » . Κάθε ιδιωτική επικοινωνία προστατεύεται είτε έχει καθαρά προσωπικό είτε επαγγελματικό χαρακτήρα . Η διάκριση επομένως του άρθρου 561 του Εμπορικού Νόμου ανάμεσα στις επιστολές προς τον πτωχεύσαντα που σχετίζονται με την εμπορία και εκείνες που είναι ξένες προς αυτή είναι αδιάφορη συνταγματικώς . Το απόρρητο της επικοινωνίας προστατεύει τον φορέα του και δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί εναντίον του . Κατά τον νόμο 1599/ 1986 , « οι υπηρεσίες του δημόσιου τομέα δεν μπορούν να αρνηθούν την γνώση διοικητικού εγγράφου επικαλούμενες το απόρρητο του ιδιωτικού βίου , το ιατρικό απόρρητο , καθώς και το βιομηχανικό ή εμπορικό απόρρητο , εφόσον αυτά αναφέρονται αποκλειστικά στον πολίτη που ζητεί να λάβει γνώση διοικητικού εγγράφου .

2 . Η συνταγματική προστασία του απορρήτου δεν αρχίζει μόνο με την ταχυδρόμηση π . χ . της επιστολής όπως γινόταν παλαιότερα δεκτό , αλλά καλύπτει και την μεταφορά της στο ταχυδρομείο ή το γραμματοκιβώτιο , αφού και αυτή είναι μέρος της επικοινωνίας . Η προστασία του απορρήτου τελειώνει από την στιγμή που ο παραλήπτης λάβει γνώση του περιεχομένου του μηνύματος . Από εκεί και έπειτα πρόκειται για ιδιωτικό έγγραφο που μετέχει π . χ . της προστασίας του ασύλου της κατοικίας , εφόσον βρίσκεται στην κατοικία .

3 . Η διακήρυξη του απαραβίαστου της ιδιωτικής επικοινωνίας σημαίνει ότι

απαγορεύεται κάθε ενέργεια των δημοσίων αρχών προς λήψη γνώσεως ή κοινοποίηση σε τρίτους (δημόσιες αρχές ή ιδιώτες) του περιεχομένου ή και αυτού του γεγονότος της επικοινωνίας . Απαγορεύεται έτσι το άνοιγμα των επιστολών (ή η ανάγνωσή τους χωρίς άνοιγμα) ή η ακρόαση και καταγραφή τηλεφωνικών συνδιαλέξεων . Είναι αναπόφευκτο βέβαια ότι ο υπάλληλος στον οποίον κατατίθεται το τηλεγράφημα και ο τηλεγραφετής (αν και όχι ο διανομέας) λαμβάνουν γνώση του περιεχομένου του τηλεγραφήματος . Απαγορεύεται όμως να γράψουν ή να κοινοποιήσουν σε τρίτους το περιεχόμενό του . Το ίδιο ισχύει π . χ . και για τις ασφράγιστες επιστολές και τα επιστολικά δελτάρια καθώς και τα φαξ , ώστε δεν είναι ορθό ότι είναι εντελώς απροστάτευτα .

Ο νέος όρος « απολύτως απαραβίαστον » δεν προσθέτει τίποτε επί πλέον στο απλό « απαραβίαστον » του Συντάγματος του 1952 .

4 . Ορισμένες ερμηνευτικές δυσκολίες παρουσιάζει ο χαρακτηρισμός της ανταποκρίσεως ή επικοινωνίας ως « ελεύθερης » . Αν μ ' αυτόν τον όρο νοείται ότι η επικοινωνία πρέπει να είναι ελεύθερη από κάθε επέμβαση στο απόρρητο , τότε η προσθήκη είναι περιττή γιατί περιλαμβάνεται ήδη στο « απαραβίαστο » του απόρρητου . Ατοπο είναι επίσης να θεωρηθεί ότι απαραβίαστο είναι το απόρρητο μόνο της « ελεύθερης » (δηλαδή μη απαγορευμένης επικοινωνίας , γιατί μια τέτοια άποψη θα υπονόμεινε το δικαίωμα . Νομίζω ο νέος όρος πρέπει να ερμηνευθεί ότι κατοχυρώνει πέρα από το απόρρητο της πραγματοποιηθείσης ήδη ή πραγματοποιούμενης επικοινωνίας , για πρώτη φορά ειδικώς και ρητώς την ελευθερία της επικοινωνίας , την ελευθερία δηλαδή καθενός να προβαίνει σε ιδιωτική εμπιστευτική επικοινωνία , χωρίς να παρακωλύεται σ ' αυτό από την δημόσια αρχή με την αιτιολογία π . χ . ότι το περιεχόμενο είναι υβριστικό ή διατυπωμένο σε ξένη ή μυστική γλώσσα .

Η υποχρέωση καταβολής ταχυδρομικών ή τηλεπικοινωνιακών τελών δεν αποτελεί καθ' εαυτήν αθέμιτη παρακώλυση της επικοινωνίας .

Το δικαίωμα της ελεύθερης εμπιστευτικής επικοινωνίας παραβιάζεται π . χ . με την μικροφωνική ή τηλεσκοπική παρακολούθηση ή τηλεσκοπική παρακολούθηση των λόγων και κινήσεων ενός ανθρώπου κατά την επικοινωνία του με άλλους ή με την άρνηση ταχυδρομικής ή τηλεπικοινωνιακής μεταδόσεως μηνύματος . Από το δικαίωμα ελεύθερης επικοινωνίας προκύπτει επομένως η κατ ' αρχήν έννομη υποχρέωση του μονοπωλιακού φορέα ταχυδρομικών ή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών να προβεί στην σύναψη συμβάσεως με τον ιδιώτη για την πραγματοποίηση της επικοινωνίας ή της συνδέσεως με το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο ή της διαθέσεως και εγκαταστάσεως των αναγκαίων συσκευών και μηχανημάτων .

Διάφορες διατάξεις του ισχύοντος δικαίου απαγορεύουν την επικοινωνία που αντίκειται στους νόμους, την δημόσια τάξη , την ασφάλεια του κράτους ή τα χρηστά ήθη¹ . Η απαγόρευση αυτή είναι πολύ ευρεία , γενική και αόριστη . Είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα μόνο στο μέτρο και στο ουσιαστικό και διαδικαστικό πλαίσιο , στο οποίο επιτρέπει το άρθρο 19 εδ . 2 την αποδέσμευση των δικαστικών αρχών από το απόρρητο της επικοινωνίας . Οι ταχυδρομικοί και τηλεπικοινωνιακοί υπάλληλοι όμως που λαμβάνουν τυχαίως γνώση ανοικτού μηνύματος , το οποίο συμβάλλει στην τέλεση ή απόκρυψη εγκλήματος κατά της εθνικής ασφάλειας ή άλλου ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος οφείλουν , πριν διαβιβάσουν το μήνυμα , να ενημερώσουν τον εισαγγελέα και την προϊστάμενή τους αρχή . Ο υπάλληλος πάντως δεν δικαιούται να αποσφραγίσει επιστολή ή να παρακολουθεί συστηματικώς την τηλεφωνική ή τηλεγραφική επικοινωνία προς αποκάλυψη εγκληματικών πράξεων , γιατί αυτό θα αποτελούσε παραβίαση του άρθρου 19 .

II . Φορείς . Πεδίο ισχύος

Φορείς ή υποκείμενα του δικαιώματος είναι τόσο οι Έλληνες πολίτες , όσο και οι αλλοδαποί και ανιθαγενείς , αφού το Σύνταγμα δεν διακρίνει . Δεδομένου ότι σε επικοινωνία με άλλους μπορούν να προβαίνουν και νομικά πρόσωπα , απολαμβάνουν και αυτά , όχι δηλαδή μόνο τα φυσικά πρόσωπα , της προστασίας του ατομικού δικαιώματος .

Αυτό δεν ισχύει όμως για τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου , που ως φορείς δημόσιας εξουσίας , δεσμεύονται αλλά δεν ωφελούνται από τα ατομικά δικαιώματα . Στον βαθμό πάντως που το απόρρητο της ανταποκρίσεως ή επικοινωνίας είναι αναγκαίο για την άσκηση της αυτοδιοίκησής τους , το απόρρητο προστατεύεται . Η προστασία αυτή δεν είναι συνταγματική , αλλά ισχύει μόνο στο επίπεδο του κοινού νόμου που συνέστησε το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και του χορήγησε την αυτοδιοίκηση . Μόνο στις περιπτώσεις που το Σύνταγμα το ίδιο προβλέπει την αυτοδιοίκηση , στις περιπτώσεις δηλαδή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων , το απαραβίαστο του απορρήτου της επικοινωνίας μετέχει κατά τούτο της συνταγματικής προστασίας . Πρόκειται όμως για την προστασία των άρθρων 16 παρ . 5 και 102 παρ . 2 και όχι του άρθρου 19 . Το Σύνταγμα διακηρύσσει το απαραβίαστο της επικοινωνίας έναντι των φορέων δημόσιας εξουσίας , ενώ η προστασία έναντι άλλων ιδιωτών διέπεται από τους νόμους . Το κράτος υποχρεούται όμως να προβαίνει στην ψήφιση τέτοιων νόμων και η ερμηνεία τους πρέπει να γίνεται υπό το φως της διατάξεως του άρθρου 19 του Συντάγματος και εν όψει της ιδιαίτερης κατοχυρώσεως της ιδιωτικής σφαίρας . Και εδώ το δικαίωμα της απόρρητης επικοινωνίας δεν αναπτύσσει άμεση , αλλά έχει πάντως έμμεση τριτενέργεια .

III . Περιορισμοί .

Το εξεταζόμενο δικαίωμα μπορεί να ανασταλεί υπό τους όρους του άρθρου 48 παρ . 1

Αν και το απόρρητο των επιστολών και της οποιασδήποτε ανταπόκρισης χαρακτηρίζεται από το Σύνταγμα ως « απολύτως απαραβίαστον » , το ίδιο το Σύνταγμα περιέχει μια « επιφύλαξη νόμου » που δεν υπήρχε στα προηγούμενα δημοκρατικά συντάγματα . Κατά το εδ . 2 του άρθρου 19 : « Νόμος ορίζει τις εγγυήσεις υπό τις οποίες η δικαστική αρχή δεν δεσμεύεται από το απόρρητο για λόγους εθνικής ασφάλειας προς εξακρίβωση ιδιαιτέρως σοβαρών εγκλημάτων » . Ο κίνδυνος καταστρατηγήσεως της διάταξης αυτής είναι προφανής .

Ο περιορισμός αυτός : α) δεν ισχύει απευθείας εκ του Συντάγματος ούτε μπορεί να εφαρμοστεί *in concreto* από την διοίκηση « κατ' εφαρμογή » του Συντάγματος , αλλά μπορεί να εισαχθεί μόνο με γενικό νόμο , που μπορεί όμως , κατά τα καθιερωμένα στην χώρα μας , να είναι και κανονιστική (όχι ατομική) πράξη της διοίκησης .

Β) μπορεί να εφαρμοστεί μόνο από το δικαστήριο (« δικαστική αρχή ») , όχι από την ίδια την διοίκηση , αν και βέβαια η διοίκηση μπορεί να υποβάλει σχετική αίτηση στο δικαστήριο .

Γ) επιτρέπεται μόνο « για λόγους εθνικής ασφάλειας ή προς εξακρίβωση ιδιαιτέρως σοβαρών εγκλημάτων » , όχι επομένως για συνηθισμένους λόγους δημόσιας τάξης ,

απλώς διευκόλυνσης της αστυνομίας ή άλλων διοικητικών αρχών ή της εξακριβώσεως αξιόποινων έστω πράξεων που δεν μπορούν όμως ευλόγως να χαρακτηρισθούν ως « ιδιαιτέρως σοβαρά εγκλήματα » .

Δ)πρέπει να συνοδεύονται από εγγυήσεις που περιστέλλουν τον τρόπο και τις συνέπειες της άσκησης του στο μέτρο του αναγκαίου και προπάντων αποτρέπουν την πρόσβαση στις επιστολές και την οποιαδήποτε ανταπόκριση ή επικοινωνία προσώπων (ιδιωτών ή δημοσίων οργάνων) άλλων από τα καθορισμένα στην δικαστική απόφαση περί περιορισμού του απορρήτου .

Ο προβλεπόμενος από το άρθρο 9 εδ . 2 νόμος είχε κατατεθεί ως σχέδιο τον Νοέμβριο 1987 αλλά δεν πρόλαβε να ψηφιστεί πριν τις εκλογές του Ιουνίου 1989 . Παραμένουν δηλαδή εν ισχύ διατάξεις προγενέστερες του Συντάγματος του 1975 , οι οποίες δεν είναι πάντοτε σύμφωνες με αυτό . Είναι επομένως αναγκαία η προσαρμογή της σχετικής νομοθεσίας στο Σύνταγμα και αντικατάσταση με ενιαίο νόμο των κατεσπαρμένων διατάξεων .

Το Σύνταγμα δεν προβλέπει ειδικές εξαιρέσεις από το απόρρητο της επικοινωνίας στο πλαίσιο ειδικών εξουσιαστικών σχέσεων εκούσιας η ακούσιας μορφής . Στην πρώτη περίπτωση (προπάντων υπαλληλική σχέση) δεν μπορεί να γίνει δεκτή γενική παραίτηση του υπαλλήλου από το δικαίωμα του απορρήτου , αφού παραίτηση από ατομικό δικαίωμα δεν είναι δυνατή γενικά και για το μέλλον , αλλά μόνο για μια συγκεκριμένη περίπτωση .

Επομένως και στις περιπτώσεις αυτές περιορισμοί του απορρήτου επιτρέπονται μόνο για τους λόγους και υπό τις προϋποθέσεις του εδ . 2 του άρθρου 19. Αυτό ισχύει για τις εκούσιες εξουσιαστικές σχέσεις , ακόμη και για τους κρατούμενους για σοβαρά έστω εγκλήματα , στην περίπτωση των οποίων άλλωστε μόνο μπορεί να ζητηθεί ο περιορισμός του απορρήτου .

Η αντίθετη παλαιότερη νομοθεσία και νομολογία του Αρείου Πάγου σχετικά με τους εκτοπισμένους είναι ασυμβίβαστη με το Σύνταγμα όπως ομόφωνα δεκτό γίνεται στην θεωρία . Σωστά επομένως καταργήθηκε η σχετική νομοθεσία . Ο νέος « Κώδικας βασικών κανόνων για την μεταχείριση των κρατουμένων » περιέχει ειδικές διατάξεις για την επικοινωνία των κρατουμένων « με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον » . Αυτό ισχύει επίσης και για τις σχέσεις ανάμεσα στον πτωχεύσαντα και τον σύνδικο , που ασκεί δημόσιο λειτούργημα . Η διάταξη επομένως του άρθρου 561 εδ . 1 του Εμπορικού Νόμου , κατά την οποία « οι προς τον πτωχεύσαντα απευθυνόμενες επιστολές παραδίδονται προς τους σύνδικους , οι οποίοι τις αποσφραγίζουν » δεν συμβιβάζεται με το άρθρο 19 του Συντάγματος .

IV . ΚΥΡΩΣΕΙΣ

1 . Ποινική ευθύνη (φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους) , των ταχυδρομικών τηλεγραφικών και τηλεφωνικών υπαλλήλων και άλλων υπαλλήλων που παραβιάζουν το απόρρητο των επιστολών και των άλλων μέσων ανταποκρίσεως προβλέπει η ποινική νομοθεσία. Ποινική ευθύνη (χρηματική ποινή ή φυλάκιση μέχρι ενός έτους) άλλων προσώπων που παραβιάζουν το απόρρητο των επιστολών ή άλλων κεκλεισμένων εγγράφων (π .χ . τηλεγραφημάτων) προβλέπει το άρθρο 370 του ποινικού κώδικα , αλλά επιβάλλει την δίωξη μόνο ύστερα από έγκληση .

Μέχρι το 1982 δεν ετιμωρείτο αντιθέτως η παραβίαση του απορρήτου των τηλεφωνημάτων από πρόσωπα άλλα των τηλεφωνικών υπαλλήλων , εκτός αν είχαν ενεργήσει ως συνεργοί των τελευταίων . Σωστά τονίζόταν ότι έπρεπε να πληρωθεί το κενό αυτό . Ο νόμος 1291 / 1981 τιμωρεί πια όποιον αθέμιτα παγιδεύει ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο παρεμβαίνει σε τηλεφωνική σύνδεση ή συσκευή με σκοπό

να πληροφορηθεί ή να μαγνητοφωνήσει το περιεχόμενο τηλεφωνικής συνδιαλέξεως , όποιον παρακολουθεί αθέμιτα με ειδικά τεχνικά μέσα ή μαγνητοφωνεί προφορική συνομιλία μεταξύ τρίτων που δεν διεξάγεται δημόσια . Πρέπει να πρόκειται για συνομιλία μεταξύ τρίτων . Αντιθέτως , η μαγνητοφώνηση συνομιλίας μεταξύ του μαγνητοφωνούντος και αγνοούντος τρίτου δεν τιμωρείται . Αυστηρότερα τιμωρείται ο δράστης , αν είναι ιδιωτικός αστυνομικός ή τελεί τις πράξεις αυτές κατ ' επάγγελμα ή απέβλεπε στην είσπραξη αμοιβής , καθώς και αν χρησιμοποιήσει τις παράνομα αποκτηθείσες πληροφορίες .

Εκτός της ποινικής είναι δυνατή και πειθαρχική κύρωση καθώς και αστική ευθύνη . Πληροφορίες αποκτηθείσες από υπαλλήλους κατά παραβίαση του συνταγματικώς προστατευόμενου απορρήτου δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικό μέσο σε καμιά δικαστική ή διοικητική διαδικασία .

Απαγορεύεται και τιμωρείται επίσης η χρησιμοποίηση από ιδιώτη ενώπιον των δικαστηρίων ή διοικητικών αρχών πληροφοριών ή μαγνητοταινιών τηλεφωνικής ή προφορικής μη δημόσιας συνομιλίας μεταξύ τρίτων τις οποίες απέκτησε παραβιάζοντας το απόρρητο της επικοινωνίας . Η χρησιμοποίηση επομένως από ιδιώτη τέτοιων πληροφοριών ή μαγνητοταινιών ως αποδεικτικών στοιχείων σε οποιαδήποτε δικαστική ή διοικητική διαδικασία αποτελεί αξιόποινη πράξη .

Δεν είναι όμως αξιόποινη , κατά τον Άρειο Πάγο , η αποτύπωση τηλεφωνικής συνομιλίας από ένα των συνομιλητών χωρίς την συγκατάθεση του άλλου και η χρησιμοποίηση της ταινίας αυτής από τρίτον , κατηγορούμενο , προς έλεγχο της αξιοπιστίας ενός μάρτυρα , ούτε προσκρούει στα άρθρα 192 παρ . 1 , 5 παρ . 1 του Συντάγματος . Το μη αξιόποινο των πράξεων αυτών προκύπτει σαφώς από το κείμενο του άρθρου 370 Α Π . Κ . Η μη αντίθεσή τους όμως στο απόρρητο της επικοινωνίας δεν ευσταθεί . Η προφορική συνομιλία είναι περαστική, το γραπτό κείμενο αντιθέτως μένει : (*verba volant , scripta manent*) . Ο συνηθισμένος συνομιλητής δεν προσέχει τα λόγια του τόσο όσο τα πράγματά του . Η χαλαρότητα του απορρήτου μιας συνομιλίας τελεί υπό τον σιωπηρό όρο ότι δεν αποτυπώνεται σε μαγνητοταινία . Μια τέτοια μαγνητοταινία που αποτυπώθηκε χωρίς την γνώση του ενός από τους συνομιλητές παραβιάζει πάντοτε το κατά το άρθρο 19 του Συντ . απόρρητο της επικοινωνίας και αποτελεί αθέμιτο αποδεικτικό μέσο .

Και στην περίπτωση πληροφοριών που αποκτήθηκαν νομίμως ύστερα από συνταγματικά επιβληθέντες περιορισμούς , το απόρρητο δεν αίρεται προς όλες τις κατευθύνσεις .

ΠΑΡΑΝΟΜΩΣ ΑΠΟΚΤΗΘΕΝΤΑ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

Το θεμελιώδες ερώτημα που τίθεται εδώ είναι : «Μπορεί ο δικαστής να αναζητεί τα αποδεικτικά στοιχεία με οποιονδήποτε τρόπο;» Η απάντηση είναι, ότι « όχι δεν μπορεί» ! « Δεν αποτελεί αρχή του ποινικού δικονομικού δικαίου η αναζήτηση της αλήθειας με οποιοδήποτε τίμημα » . Έτσι για να αναφερθούμε αμέσως στον πιο σπουδαίο από τους ισχύοντες εδώ περιορισμούς , είναι σήμερα αυτονόητο ότι η

απόσπαση της ομολογίας του κατηγορουμένου με βασανιστήρια όχι μόνο απαγορεύεται , όχι μόνο οφείλει να τιμωρείται ως βαρεία αυτοτελής αξιόποινη πράξη , αλλά προσάπτει όνειδος σ ' εκείνους που την επιδιώκουν .

Κι όταν ο κατηγορούμενος λειτουργεί ως αποδεικτικό μέσο , όντας κατά την αναφορά αυτή αντικείμενο της ποινικής δίκης , πρόσωπο και όχι πράγμα προσιτό σε κάθε είδους χειρισμό . Κι όταν ακόμα επιτρέπεται να θιγεί η ελευθερία του , επ ' ουδενί λόγω είναι επιτρεπτή η προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς του . Αυτό που μπορεί , επομένως , να επιδιωχθεί , είναι μόνο η προσωπική του κατάθεση . Αντίθετα κάθε προσπάθεια καθυπόταξής του , και πέρα από τον καθαυτό βασανισμό , και απόσπασης έτσι μιας « αποπροσωποποιημένης » εκβιασθείσας ομολογίας , είναι απολύτως απαράδεκτη .

Περιορισμοί στην ελεύθερη αναζήτηση αποδεικτικών στοιχείων συνάγονται από την ανάγκη προστασίας και άλλων θεμελιωδών δικαιωμάτων . Έτσι η έρευνα σε κατοικία ή η σωματική έρευνα για την ανακάλυψη αποδεικτικών στοιχείων επιτρέπεται μόνο κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες και εφόσον τηρηθούν ορισμένες διασφαλιστικές προϋποθέσεις . Ξένες επιστολές δεν επιτρέπεται καταρχήν να ανοίγονται και διαβάζονται , ακόμα και στην περίπτωση που το περιεχόμενό τους θα ήταν χρήσιμο στην αποκάλυψη ενός σκοτεινού εγκλήματος . Η κρυφή μαγνητοφώνηση ή βιντεοσκόπηση συνομιλιών , οι τηλεφωνικές υποκλοπές προσβάλλουν βάναυσα το συνταγματικά προστατευόμενο δικαίωμα στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας (άρθρ . 5 & 1 Σ) , την ελευθερία της επικοινωνίας (άρθρ . 19 εδ . ά Σ) , κάποτε και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια (άρθρ . 2 & 1 Σ) . Αλλά και πέρα από αυτά : Η προστασία ορισμένων κρατικών , επαγγελματικών κ .λ . π απορρήτων κρίνεται από τις έννομες τάξεις ότι έχει τόση σημασία , ώστε να απαγορεύεται η παραβίασή τους ακόμα και όταν μειώνεται έτσι η αποτελεσματικότητα της ποινικής καταστολής . Ο εξαναγκασμός κάποιου να καταθέσει επί κατηγορίας σε βάρος στενού συγγενούς του (ανιόντα ,κατιόντα , συζύγου , αδελφού) θα έπληττε τον θεσμό της οικογένειας και την στενή σχέση εμπιστοσύνης που οφείλει να συνδέει τα μέλη της . Για τον λόγο αυτόν προβλέπεται εδώ συνήθως ευχέρεια άρνησης της μαρτυρίας . Και άλλοι λόγοι είναι δυνατό να παρακινήσουν τον νομοθέτη σε περιορισμό της ελεύθερης αναζήτησης των αποδείξεων .

Τα παραπάνω αφορούν , για να είμαστε ακριβείς , σε εξαιρέσεις από την αρχή της αναζήτησης της ουσιαστικής αλήθειας . Το ζήτημα , αν υπάρχουν ή όχι αληθινές εξαιρέσεις από την αρχή της « ηθικής απόδειξης » προκύπτει από την στιγμή που οι παραβιασθέντες περιορισμοί θα παραγνωρισθούν και θα παραβιασθούν , από την στιγμή δηλαδή που αποδεικτικά μέσα τα οποία αποκτήθηκαν κατά παράβαση των παραπάνω απαγορεύσεων γίνονται προσιτά στον δικαστή . Τι θα πρέπει άραγε να γίνει με μια προανακριτική ομολογία του κατηγορουμένου , η οποία υπήρξε αποδεδειγμένα προϊόν βίας σε βάρος του ; Τι θα πρέπει να γίνει αν τα πειστήρια του εγκλήματος ήρθαν στα χέρια της αστυνομίας (και , στην συνέχεια , της ανάκρισης και του δικαστηρίου) ύστερα από μια παράνομη έρευνα σε κατοικία ; Αν η συνομιλία που είναι αποτυπωμένη στην μαγνητοταινία , η οποία δόθηκε στον δικαστή , είναι προϊόν υποκλοπής ; Αν ο στενός συγγενής κατέθεσε , παρά την αντίθετη βούλησή του , γιατί του παρέστησαν ψέμματα ότι δεν δικαιούται να αρνηθεί την κατάθεση ; Αν ο φορέας του απορρήτου εξετάσθηκε και το παραβίασε ; Μπορεί άραγε το δικαστήριο να χρησιμοποιήσει και να εκτιμήσει ελεύθερα και αυτού του είδους τις αποδείξεις ;

Η αρνητική απάντηση δεν είναι αυτονόητη , το ζήτημα δε αυτό έχει εν γένει γίνει αντικείμενο ζωνρών αμφισβητήσεων . Ναι μεν η παράβαση που έλαβε χώραν θα

υπόκειται κατά το πλείστο στην δική της αυτοτελή , συχνά μάλιστα και ποινική κύρωση) . Όμως από το σημείο αυτό κι έπειτα , εφόσον « έγινε ό ,τι έγινε » , γιατί να στερηθεί το δικαστήριο τις αποδείξεις που έχουν ήδη προκύψει και προσφέρονται στην κρίση του ;

Η αντιμετώπιση του ζητήματος εκφράζεται με τις ακόλουθες προτάσεις :

1 . Παράνομη κτήση αποδεικτικού μέσου δεν σημαίνει σε κάθε περίπτωση , χωρίς άλλο , και απαγόρευση της αποδεικτικής του αξιοποίησης . Η τελευταία είναι μια δικονομική συνέπεια που δεν έχουν κατ ' ανάγκη οι παραβάσεις κανόνων άλλων (μη δικονομικών) δικαιοκλών κλάδων . Ορθώς ειπώθηκε : « Τις ειδικές έννομες συνέπειες κάθε κλάδου δικαίου προσδιορίζουν οι κανόνες και οι ειδικοί σκοποί του κλάδου αυτού » . Ούτε καν των κατά δικονομική παράβαση αποκτηθέντων μέσων απαγορεύεται σε κάθε περίπτωση η αποδεικτική αξιοποίηση .

2 . Απαγόρευση της αποδεικτικής αξιοποίησης έχουμε , βέβαια , όπου αυτό προβλέπεται ρητά από το νόμο (λ . χ . η εισαχθείσα με το αρθρ . 31 ν . 1941 / 1991 διάταξη της & 6 του ήδη καταργηθέντος άρθρου 370 Π . Κ . σε σχέση με τις παράνομες μαγνητοφωνήσεις ή βιντεοσκοπήσεις) , αλλά και όπου προκύπτει σαφώς από το νόημα της σχετικής διάταξης (λ . χ . το παρεχόμενο στον κατηγορούμενο δικαίωμα σιωπής συναρτάται λογικά με απαγόρευση αποδεικτικής αξιοποίησης της σε βάρος του κατηγορουμένου . Αλλιώς το δικαίωμα αυτό θα ήταν άδωρο) .

3 . Απαγόρευση της αποδεικτικής αξιοποίησης του παράνομα αποκτηθέντος αποδεικτικού μέσου επιτρέπεται καταρχήν ή υπάρχει όπου η παρανομία θα έβρισκε με την αξιοποίηση και δικονομική έκφραση με την έννοια , ότι η ίδια η αξιοποίηση θα συνιστούσε περαιτέρω προσβολή του τρωθέντος με την παράνομη κτήση εννόμου αγαθού . Έτσι , λ . χ . η σε βάρος ενός κατηγορουμένου λήψη υπόψη της αποσπασθείσας με βία προδικαστικής ομολογίας του αποτελεί συνέχιση , εμβάθυνση και ολοκλήρωση της αδικίας που του έγινε . Το ίδιο η αξιοποίηση από το δικαστήριο μιας υφαρπαγείσας , μαγνητοφωνημένης χωρίς τη βούλησή του συνομιλίας του κατηγορουμένου βαθαίνει και ολοκληρώνει την προσβολή της ελευθερίας στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς του , αφού έτσι βλέπει τις λέξεις που πρόφερε αμέριμνα στο πλαίσιο μιας ελεύθερης επικοινωνίας να καθλώνονται στο βυνίλιο και να παίρνουν μια – μια με την αναμετάδοσή τους στο δικαστήριο νόημα βαρύ και απειλητικό για την τύχη του . Αντίθετα η αξιοποίηση του περιεχομένου ενός κλεμμένου ή αλλιώς (ύστερα από παράνομη έρευνα σε κατοικία) προκύψαντος εγγράφου δεν συνιστά καθ' εαυτήν δικονομική έκφραση , με την παραπάνω έννοια , της προκληθείσας προσβολής της ιδιοκτησίας ή του ασύλου της κατοικίας .

4 . Είναι δεδομένο , ότι η ανεύρεση της ουσιαστικής αλήθειας στην ποινική δίκη , η αποκάλυψη και στη συνέχεια ο κολασμός των εγκλημάτων συνιστούν αξία συνταγματικής περιωπής (άρθρο 96 & 1 , και 25 & 1 Σ) που δεν μπορεί να παραμερίζεται παρά μόνο για χάρη υπέρτερης αξίας . Η απαγόρευση της αξιοποίησης ενός παράνομα αποκτημένου αποδεικτικού μέσου πρέπει λοιπόν σε κάθε περίπτωση να αποτελεί προϊόν μιας στάθμισης της απαξίας που έχουν η εν λόγω παρανομία από τη μια μεριά και η βέβαιη ή δυνατή τρώση της ποινικής λειτουργίας από την άλλη . Η απαξία της πρώτης πρέπει να είναι η υπέρτερη . Στην στάθμιση αυτή ασκεί , όπως είναι φυσικό , επιρροή και η βαρύτητα του περί ού πρόκειται εγκλήματος (19 εδ . β ' Σ . , 8 & 2 Ε . Σ . Δ . Α) . Το έννομο αγαθό που πλήττει η παρανομία , για να μπορεί να κατισχύσει της ζήτησης της ουσιαστικής αλήθειας , πρέπει να έχει κι αυτό συνταγματικό κύρος και αναγνώριση ως θεμελιώδες δικαίωμα . Η προστασία της

όντως απόλυτης ανθρώπινης αξίας (αρθρ . 2& 1 Σ) έχει πάντοτε προτεραιότητα απέναντι και στην ζήτηση της ουσιαστικής αλήθειας .

5 . Στις περιπτώσεις προσβολής της ανθρώπινης αξίας , και μόνο σ ' αυτές , επεκτείνεται η απαγόρευση πάντα και στις έμμεσα κτηθείσες αποδείξεις . Αν η ανακάλυψη του πτώματος έγινε με βασανισμό του κατηγορουμένου , η απόλυτη αξία αυτής της πράξης « μολύνει » και τα δακτυλικά αποτυπώματα του που βρέθηκαν πάνω σ ' αυτό . Έτσι αποκλείεται η αξιοποίησή τους ακόμα κι αν το αποτέλεσμα θα είναι η αθώωση ενός ενόχου - στο κάτω κάτω ο βασανισμός αποδυναμώνει σε μεγάλο βαθμό την ποινική αξίωση της πολιτείας . Αντίθετα , αν η ανεύρεση πτώματος και δακτυλικών αποτυπωμάτων υπήρξε το αποτέλεσμα της υποκλοπής ενός τηλεφωνήματος ανάμεσα στον δράστη και κάποιον « συνεργάτη » ή έμπιστό του , δεν κωλύεται κατά τη γνώμη μου η αξιοποίησή τους . Άλλωστε σε τελευταία ανάλυση αυτού του είδους οι συνομιλίες δεν συνιστούν « ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας » , αλλά συνέχιση της κατάπτωσης που άρχισε με το έγκλημα και σαν τέτοια δεν θάπρεπε , ίσως , ν' αξιώνει συνταγματική προστασία .

6 . Ποτέ δεν απαγορεύεται η αξιοποίηση παράνομα αποκτηθέντος αποδεικτικού μέσου σε όφελος του κατηγορουμένου ! Γιατί υπέρ της αξιοποίησης βαραίνει εδώ πάντοτε στην πλάστιγγα , πλάι στην ζήτηση της ουσιαστικής αλήθειας , και η κινδυνεύουσα κοινωνική υπόσταση , ελευθερία του κατηγορουμένου .

7 . Η απαγόρευση της αποδεικτικής αξιοποίησης στερείται , βέβαια , σημασίας αν δεν μεταφράζεται σε ακυρότητα της απόφασης που εκδόθηκε κατά παράβαση της . Γι ' αυτό ο νομοθέτης , οφείλει να μεριμνήσει έτσι , ώστε να ενταχθεί σωστά η υπό συζήτηση παράβαση στο θεσπισμένο απ ' αυτόν σύστημα ακυροτήτων και ενδίκων μέσων (ιδίως στο σύστημα του αναιρετικού ελέγχου) .

Κάποιες εξαιρέσεις υφίστανται , όμως , και ως προς το δεύτερο σκέλος της αρχής της « ηθικής απόδειξης »: εκείνο δηλαδή της ελεύθερης εκτίμησης των αποδεικτικών μέσων (« ηθική απόδειξη » *stricto sensu*) . Οι εξαιρέσεις αυτές προκύπτουν είτε από νομικούς κανόνες που αφορούν στην αποδεικτική αξία δημοσίων εγγραφών (συμβολαίων , εκθέσεων) ή δικαστικών αποφάσεων , είτε από διδάγματα ή πορίσματα της επιστήμης ή της τεχνικής που δεν επιδέχονται αμφισβήτηση . Έτσι γίνεται λ . χ . δεκτό , ότι ο δικαστής δεν μπορεί να αγνοήσει ούτε την γνωμάτευση που αποκλείει την πατρότητα με βάση την σύγκριση των ομάδων του αίματος ούτε την μέτρηση της ταχύτητας με μια συσκευή Radar ούτε την απόδειξη της ταυτότητας που προκύπτει από την σύμπτωση των δακτυλικών αποτυπωμάτων ούτε την διαπίστωση στο αίμα ποσοστού οινοπνεύματος που επιφέρει απόλυτη ανικανότητα για ασφαλή οδήγηση .

Η παραδοσιακή απειλή κατά του ιδιωτικού βίου

I . Η απειλή από τον τύπο .

Μέχρι το τελευταίο τέταρτο του περασμένου αιώνα , ο ιδιωτικός βίος περιοριζόταν , όπως είδαμε , στα εθνικά συστήματα δικαίου , στην έννοια του οικιακού κυρίως καταλύματος (my home is my castle) , και η συνταγματική διάσταση της έννοιας αφορούσε μόνο την απαγόρευση προς της εξουσίας να εισέρχονται και ερευνούν χωρίς δικαστικές εγγυήσεις . Έτσι , όταν για πρώτη φορά πριν από εκατό περίπου χρόνια τέθηκε το ζήτημα της προστασίας του ιδιωτικού βίου εναντίον της εισβολής του τύπου στο χώρο του ατομικού απορρήτου , τόσο η θεωρία όσο και η νομολογία των βιομηχανικών χωρών το αντιμετώπιζαν ως ένα ζήτημα του κοινού δικαίου , έπρεπε να υπερισχύσει το μεν και πότε το δε .

Το γιατί συνέβαινε αυτό , είναι βέβαια ευεξήγητο , αν ληφθεί υπόψη ότι και ο προσβαλλόμενος (άτομο) και ο προσβάλλων (τύπος) , εξίσου μέλη της « ιδιωτικής κοινωνίας » (societe civile) , έβλεπαν τις συγκρούσεις τους να εντάσσονται στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων του κοινού δικαίου .

Δέσμιοι αυτής της λογικής , οι συνταγματικοί χάρτες , και ανάμεσά τους και οι δικοί μας , αντιλαμβάνονταν τη μεν ελευθερία του λόγου και του τύπου ως ατομικό δικαίωμα που στρέφεται τόσο εναντίον του κρατικού όσο και του ιδιωτικού απορρήτου , αλλά που εξαντλεί το αμυντικό (συνταγματικό) του περιεχόμενο στις προερχόμενες από την κρατική εξουσία επιθέσεις , τον δε ιδιωτικό βίο , ως δικαίωμα οριοθετούμενο εννοιολογικά από το απόρρητο των ανταποκρίσεων , που επίσης προστατεύονται συνταγματικά μόνο εναντίον εισβολών της κρατικής εξουσίας . Όμως , και όταν ο ιδιωτικός βίος αναγνωρίστηκε από τη νομολογία ως ατομικό δικαίωμα , η σύγκρουση ελευθερίας του τύπου και ιδιωτικού απορρήτου ποτέ δεν αντιμετωπίστηκε , για το λόγο που αναφέραμε , ως περίπτωση σύγκρουσης δύο συνταγματικών δικαιωμάτων , αλλά μετατέθηκε πάντα στο πεδίο σύγκρουσης δύο συμφερόντων : του κοινωνικού αιτήματος πληροφόρησης του κοινού , ως βασικής αρχής του φιλελεύθερου πολιτεύματος , και του ατομικού αιτήματος ιδιωτικού απορρήτου . Ακριβώς , μάλιστα , για να αιτιολογήσει τη συχνότερη επικράτηση του πρώτου πάνω στο δεύτερο , η αμερικάνικη συνταγματική θεωρία αναγκάστηκε να αποκαλέσει την ελευθερία του λόγου και του τύπου « προτιμώμενη (προνομιούχο) ελευθερία » (preferred freedom) , αποφεύγοντας την ορολογία « προτιμώμενο δικαίωμα » (preferred right) που θα σήμαινε , πιο συγκεκριμένα , σύγκρουση μεταξύ δικαιωμάτων του ατόμου (human rights) , αδιανόητη για την παραδοσιακή διαίρεση της κοινωνίας σε « ιδιωτική » και « πολιτική » .

Διάκριση που διατηρήθηκε και μετά την αναγνώριση , από τη γερμανική νομολογία , της τριτενέργειας των ατομικών δικαιωμάτων , την οποία μόνο ως «έμμεση» αποδέχεται το Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο , « υποβαθμίζοντας » τη σύγκρουση (στάθμιση) έννομων συμφερόντων και αγαθών (Interessen – Guterabwagung) , διασώζοντας την παραδοσιακή ιεράρχηση των κανόνων δικαίου . Ο τρόπος αυτός αντιμετώπισης του προβλήματος , στο συγκεκριμένο ζήτημα , εξακολουθεί και σήμερα να διέπει διεθνώς την νομολογία και , σε ποσοστό , τη θεωρία .

II. Η απειλή από την κρατική εξουσία .

Από μέρους , η κρατική εξουσία δύναται να προσβάλλει το ιδιωτικό απόρρητο κατά τους εξής τρόπους : εισβάλλοντας στο οικιακό άσυλο , παραβιάζοντας το απόρρητο των ανταποκρίσεων και τηρώντας αρχεία πληροφοριών .

Για τα δύο πρώτα είδη παραβίασης του , τα συντάγματα των δημοκρατικών « δυτικού τύπου » περιέχουν , συνήθως , κατοχυρωτικές των αντίστοιχων δικαιωμάτων διατάξεις - πρακτική που πάντα ακολουθήθηκε και από Έλληνα συνταγματικό νομοθέτη - θεσπίζοντας αυστηρές εγγυήσεις για την προστασία τους . Κανένα , όμως , σύνταγμα , ξένο ή ελληνικό , δεν περιείχε , μέχρι πρόσφατα , όπως είδαμε , διατάξεις διασφαλιστικές του ιδιωτικού απορρήτου από τα κρατικά αρχεία πληροφοριών ή για να χρησιμοποιούμε τη δημόδη έκφραση , το « φακέλωμα » . Λόγοι « κρατικού συμφέροντος » έθεταν αυτή τη δραστηριότητα της εξουσίας έξω , θα έλεγε κανείς , από τα ενδιαφέροντα του δικαίου , δημιουργώντας ένα είδος « ταμπού » υπέρ του κρατικού απορρήτου .

Η σύγχρονη απειλή κατά του ιδιωτικού βίου .

Την κατάσταση αυτή ήρθε , πριν από λίγα χρόνια , να διαταράξει και μεταβάλει εκ βάθρων ένα σύγχρονο φαινόμενο : η ανάπτυξη της ηλεκτρονικής τεχνολογίας , η οποία αύξησε σε τέτοιο βαθμό τη δυνατότητα πληροφόρησης , καθιστώντας κατ' αντίστροφο λόγο ευάλωτο το ιδιωτικό απόρρητο , ώστε δημιούργησε μια αυξημένη ανάγκη προστασίας του . Ανάγκη προστασίας του απορρήτου την οποία προσδιορίζουν : το είδος , την επεξεργασία και η αξιολόγηση της πληροφορίας , ο τρόπος πρόσβασης σε αυτήν , η ταυτότητα του κατόχου και του χρήστη της και ο επιδιωκόμενος σκοπός από την κατοχή και χρήση της . Αυτή ακριβώς η ανάπτυξη της πληροφορικής επέφερε ουσιώδεις μεταβολές στον παραδοσιακό τρόπο αντιμετώπισης του αιτήματος ιδιωτικού απορρήτου .

I. Ποιοι απειλούν τον ιδιωτικό βίο .

Ως πρώτη συνέπεια της καταγράφεται η αύξηση τόσο των δυνατοτήτων εισβολής στο απόρρητο όσο και αυτών των « φορέων » της απειλής (τύπος και κρατική εξουσία συν ιδιωτική εξουσία) . Και τούτο , γιατί , ενώ άλλοτε η τήρηση αρχείων πληροφοριών αποτελούσε υπόθεση όχι μόνο δαπανηρή αλλά και επίμοχθη , συχνά μάλιστα μη αποτελεσματική , λόγω της δυσχέρειας διείσδυσης στο , κυριολεκτικά , περίφρακτο ιδιωτικό άσυλο , τέλος αμφισβητούμενης ακρίβειας , λόγω της ανεπάρκειας των στοιχείων πληροφόρησης - κατάσταση που την καθιστούσε ιδιαίτερα δυσχερή για τον ιδιώτη - η πολλαπλάσια δυνατότητα συλλογής στοιχείων και το γενικά προσιτό των μέσων συλλογής τους κατέστησαν τον ιδιωτικό φορέα σημαντικότερη απειλή , για τον ιδιωτικό βίο .

II. Σκοπός , μέσα και τρόποι απειλής .

Η εφεύρεση και χρήση νέων μέσων εξάλλου , είχε συνέπειες και ως προς το σκοπό και ως προς τους τρόπους και τα μέσα εισβολής στο ιδιωτικό απόρρητο . Και , για μεν τον τύπο , η σημασία του για τη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών παραμένει κεφαλαιώδης , αν και δεν πρέπει παραγνωρίζεται ότι η πολύ μεγαλύτερη πλέον δυνατότητα του να εισδύει στο ιδιωτικό απόρρητο , χάρη στην ηλεκτρονική σώρευση και επεξεργασία των πληροφοριών που συνιστούν τη σύγχρονη ειδησεογραφία , εμπειριέχει αυξημένους κινδύνους για το ατομικό απόρρητο . Εκείνο , ωστόσο , που βαρύνει υπέρ της ελευθεροτυπίας είναι η ανωτερότητα του κοινωνικού συμφέροντος πληροφόρησης που εξυπηρετεί , καθιστώντας θεμιτή τη « μεταστοιχείωση » του «

ιδιωτικού » σε δημόσιο ». Για την κρατική και ιδιωτική όμως εξουσία τα πράγματα έχουν διαφορετικά . Έτσι :

A) Ενώ , για τον τύπο , τρόπος προσβολής του ιδιωτικού απορρήτου είναι η αποκάλυψή του στο κοινό , με άλλα λόγια , η δημοσιότητα , για την κρατική και ιδιωτική εξουσία , η προσβολή του απορρήτου συντελείται μέσω της μυστικότητας που περιβάλλει τη συλλογή , επεξεργασία και χρήση της πληροφορίας .

B)Ενώ , για τον τύπο , η επίκληση ως λόγου κάμψης του ατομικού συμφέροντος απορρήτου ελέγχεται δημόσια και ο παραβάτης του νόμου μπορεί να υποστεί κυρώσεις σε περίπτωση παράνομης εισβολής στον ιδιωτικό βίο του ατόμου , στην περίπτωση της κρατικής και της ιδιωτικής εξουσίας όχι μόνο η συλλογή , επεξεργασία και χρήση της πληροφορίας είναι ανεξέλεγκτη αλλά , ακόμη χειρότερο , συχνά είναι άγνωστη στο κοινό και η ίδια η ύπαρξη των αρχείων πληροφοριών και βέβαια αδύνατη κάθε σχετική διορθωτική και εν γένει αμυντική παρέμβαση του ατόμου .

Γ) Ενώ , τέλος , η παρουσία και μόνη ενός πολυφωνικού τύπου σε ένα δημοκρατικό καθεστώς νομιμοποιεί , στα μάτια της ολότητας , κάποιες θυσίες του ιδιωτικού απορρήτου , έστω και αν « η δυνατότης της σφυροκοπήσεως του αναγνώστου δι'επανηλειμμένων και συνεχών δημοσιεύσεων , η δυνατότης χαλκείσεως , ουχί απλώς ενός κοινού «αναγνωστικού » αλλά ενός ρεύματος « συγγενών σκεπτόμενων ανθρώπων , μιας τάσεως ιδεολογικής ή πολιτικής εντός του κοινωνικού σώματος , αποτελεί το μυστικόν της δραστηριότητας του τύπου , ως οργάνου , εκφραστού και διαμορφωτού ευρύτερων ή ευρυτάτων μάζων του λαού » , ο σκοπός της χρησιμοποίησής της « πληροφορικής » από την εξουσία , κρατική και ιδιωτική , είναι διάφορος .

Στην πρώτη περίπτωση , ως σκοπός της ηλεκτρονικής εισβολής στην ιδιωτική σφαίρα προβάλλεται η εξυπηρέτηση του κρατικού συμφέροντος . Στην πραγματικότητα , όμως , η σύνθεση του « βιοπορτραίτου » των ατόμων σκοπεί τον έλεγχο της ατομικής και συλλογικής συμπεριφοράς των μελών του κοινωνικού σώματος , μέσω της αξιολόγησης και του χαρακτηρισμού τους με κριτήρια που αναφέρονται στο βαθμό ένταξής τους στο κρατούν κοινωνικό και πολιτικό σύστημα . Κριτήρια που καθορίζονται κυριαρχικά , και πληροφορίες που συλλέγονται και χρησιμοποιούνται ανεξέλεγκτα .

Στη δεύτερη περίπτωση , η σύνθεση του βιοπορτραίτου στοχεύει τη χρησιμοποίηση , από την ιδιωτική εξουσία (π . χ .εργοδοσία) ατόμων των οποίων όχι μόνο η επαγγελματική καταλληλότητα αλλά και η ιδεολογική προσήλωση στο κρατούν οικονομικό σύστημα εγγυώνται για την πρόσληψη και ένταξή τους στο προσωπικό της εκάστοτε ιδιωτικής οικονομικής μονάδας.

Αν μάλιστα λάβει κανείς υπόψη ότι το κράτος είναι σήμερα , στις κοινωνίες « δυτικού τύπου » , ο πρώτος εργοδότης και ότι ογκούμενος παρεμβατικός του ρόλος τον φέρνει σε άμεση επαφή με το μεγάλο ιδιωτικό κεφάλαιο , εύκολα αντιλαμβάνεται ότι τα κρατικά και τα ιδιωτικά αρχεία πληροφοριών δεν καθίσταται όλο πιο συχνό το φαινόμενο της συλλογής και επεξεργασίας πληροφοριών με σκοπό την εμπορική τους εκμετάλλευση από τις λεγόμενες « τράπεζες δεδομένων » ή πιο δόκιμα , τράπεζες πληροφοριών.

Αποτέλεσμα αυτής της πρακτικής είναι όχι μόνο η ολοένα και μεγαλύτερη τρωτότητα του ιδιωτικού βίου , αλλά και η δημιουργία , στο άτομο , της ολοένα και εντονότερης εντύπωσης ότι η επαγγελματική σταδιοδρομία και κοινωνική του υπόσταση τελούν σε αναπόδραστη και ανεξέλεγκτη εξάρτηση από την παράσταση της προσωπικότητάς του , όπως αυτή καταγράφεται στο « βιοπορτραίτο » , και η οποία το υποχρεώνει σε συμπεριφορά συχνά υποκριτική , άρα προσβλητική της ελευθερίας και αξιοπρέπειας

του . Πράγμα που σημαίνει , όπως ορθά παρατηρεί ο Podlech , ότι « μόνο μια ερμηνεία των θεμελιωδών δικαιωμάτων που δίνει απάντηση στο πρόβλημα αυτό , είναι εγγυητική της ελευθερίας και , επομένως , συνταγματική » , καθώς <<μόνο όποιος είναι ελεύθερος στον ιδιωτικό , είναι ελεύθερος και στον πολιτικό του βίο>>

Η σημασία της ρητής συνταγματικής προστασίας του ιδιωτικού βίου .

Η ανάλυση του αιτήματος προστασίας του ιδιωτικού απορρήτου που προηγήθηκε και η οποία αποτελεί περιεχόμενο και της αντίστοιχης επιταγής του ελληνικού Συντάγματος δίδει , πιστεύουμε , καταφατική απάντηση στα ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή αυτού του κεφαλαίου , αν η ιδιαίτερη μνεία της προστασίας του ιδιωτικού βίου ήταν απαραίτητη και παρά την ύπαρξη των κατοχυρωτικών της αξιοπρέπειας και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας του ανθρώπου διατάξεων του συντάγματος , και αν το δικαίωμα ιδιωτικού βίου συνιστά ιδιαίτερο , αυτοτελές , συνταγματικό δικαίωμα και όχι μόνο έκφανση του δικαιώματος της προσωπικότητας ή προέκταση του δικαιώματος οικιακού ασύλου .

Αλλά στο σημείο αυτό επανέρχεται το αρχικό ερώτημα : ποια η πρακτική διαφορά ανάμεσα στην καταφατική και την αποφατική απάντηση στα τελευταία ερωτήματα ; Δεν κατοχυρώνεται , άραγε , εξίσου το απόρρητο της ιδιωτικής σφαίρας είτε υπάρχει είτε όχι στο Σύνταγμα ρητή και ειδική αναφορά στον ιδιωτικό βίο (εφόσον το προστατευτικό πλέγμα των διατάξεων για την προσωπικότητα επεκτείνεται , αναγκαία , και στο ιδιωτικό απόρρητο) και , μάλιστα , άσχετα με το αν οι διατάξεις αυτές είναι ή όχι προγραμματικού χαρακτήρα (εφόσον ούτως ή άλλως η προσωπικότητα προστατεύεται δυνάμει , σε όλο το φάσμα της στο ιδιωτικό δίκαιο) ; Στο σημείο ακριβώς αυτό έγκειται , πιστεύουμε και η ειδική σημασία της ρητής συνταγματικής προστασίας του ιδιωτικού βίου : καθιερώνοντας την , ο συντακτικός νομοθέτης απευθύνει εντολή τόσο στο δικαστή όσο και – κυρίως – στον κοινό νομοθέτη , ο μὲν να ερμηνεύει με ευρύτητα ο δε να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την προστασία του απορρήτου των ιδιωτών , είτε αυτό ανάγεται στην επικοινωνία τους μέσω του προφορικού λόγου είτε στη συλλογή , επεξεργασία και χρήση στοιχείων του « βιοπορτραίτου » τους . Τους απευθύνει εντολή , με άλλα λόγια , να πληρώσουν τα κενά νόμου που διαπιστώνονται . Αλλά ας δούμε , ποια είναι τα κενά αυτά τόσο στο ποινικό όσο και στο αστικό δίκαιο .

Κενά στην ποινική και την αστική προστασία του ιδιωτικού βίου .

Ήδη πριν από τη θέση σε ισχύ του νέου Συντάγματος , η θεωρία είχε επισημαίνει όπως ή παρατηρήθηκε , κενά στην ποινική προστασία του ιδιωτικού απορρήτου , όπως η παραβίαση του απορρήτου των τηλεφωνημάτων από δημόσιους μὲν αλλά μη τηλεφωνικούς υπαλλήλους , οι οποίοι μόνο ως συνεργοί των τηλεφωνικών υπαλλήλων μπορούν να διωχθούν , ενώ ταυτόχρονα είχε επισημάνει την έλλειψη ρύθμισης για την παραβίαση των τηλεφωνικών ανταποκρίσεων από ιδιώτες και , γενικότερα , την έλλειψη προστασίας των λοιπών μορφών προφορικού λόγου . Κενά (πρωτογενή) του ποινικού τόμου που τελούσαν σε δυσαρμονία ήδη προς το Σύνταγμα του 1952 και που , υπό το τωρινό συνταγματικό καθεστώς , καθίστανται

ακόμη πιο εμφανή και η πλήρωσή τους από το νομοθέτη ακόμη πιο επιτακτική , ενώ άλλα (δευτερογενή) κενά αφορούν την προστασία του ιδιωτικού βίου από τη χρήση της πληροφορικής , τα οποία , εύλογα , δεν αντιμετώπιζε η ελληνική θεωρία κατά τη δεκαετία του '60 αλλά που , σήμερα , προβάλλουν με ιδιαίτερη ένταση και απαιτούν τη νομοθετική τους πλήρωση .

Ερωτάται , όμως , αν τα κενά αυτά απαιτούν ειδική νομοθετική ρύθμιση και όσον αφορά το αστικό δίκαιο , όπου ισχύει η αρχή της γενικής προστασίας της προσωπικότητας και όπου , στην υποθετική περίπτωση που η προστατεύουσα την προσωπικότητα νομοθεσία θα ήταν ελλιπής , θα εκαλείτο ο δικαστής να τα καλύψει . Πιστεύουμε , ότι πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση και σε αυτό το ερώτημα , πρώτον , γιατί , παρά τις δυνατότητες της αντικειμενικής – τελεολογικής ερμηνείας του 57 Α . Κ . , τίποτε δεν εγγυάται την άμεση ούτε και την ομοιόμορφη δικαστική προστασία του ιδιωτικού βίου από τη χρήση της ηλεκτρονικής τεχνολογίας , πριν περάσει χρόνος αρκετός και παγιωθεί η νομολογία . Δεύτερον , γιατί η αντικειμενική – τελεολογική ερμηνεία του Συντάγματος επιβάλλει τη νομοθετική ρύθμιση όλων των , με ηλεκτρονικά μέσα , εισβολών στον ιδιωτικό απόρρητο , προκειμένου να παρέχεται όχι μόνο η δυνατότητα αποζημίωσης στο φορέα του προσβαλλόμενου δικαιώματος , αλλά και η δυνατότητά της , εκ των προτέρων , πρόσβασής του στα αρχεία πληροφοριών και αποτροπής της προσβολής του ιδιωτικού απορρήτου . Η πλήρωση αυτή ακριβώς των κενών που επισημαίνονται τόσο στην ποινική όσο και στην αστική προστασία του ιδιωτικού απορρήτου αποτελεί προϊόν αυτού που στην εισαγωγή της μελέτης αυτής , αποκαλέσαμε « διαπλαστικό , σύμφωνα με τη σύγχρονη συνταγματική αντίληψη , περιεχόμενο των δικαιωμάτων του ανθρώπου » . Ας ερευνήσουμε , λοιπόν , αν υπό το Σύνταγμα του 1975 , με αφορμή την ερμηνεία του άρθρου 9 του Σ . που επιχειρούμε , εξακολουθεί να ισχύει η αντιπαράθεση κράτους και ατόμου ως μόνη συνταγματικά ρυθμιζόμενη σχέση εξουσιασμού στο πεδίο εφαρμογής των ατομικών δικαιωμάτων .

NOMΟΛΟΓΙΑ .

Αποφάσεις σχετικές με την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή :

Απόφαση Αρ . 92 / 2001.

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα , συνήλθε μετά από πρόσκληση του Προέδρου της σε τακτική συνεδρίαση την 07 / 05 / 2001 αποτελούμενη από τον κ. Κ Δαφέρμο , Πρόεδρο , και τους κ. κ. Ν . Αλιβιζάτο , Ε . Κιουντούζη , Α . Παπαχρίστου , Π . Πάγκαλο , Β . Παπαπετρόπουλο και Σ . Λύτρα , μέλη , προκειμένου να εξετάσει και να αποφασίσει επί του θέματος του αρχείου της τηλεοπτικής παραγωγής « Big Brother » . Εισηγητές επί του θέματος είχαν ορισθεί με εντολή Προέδρου οι κ. κ. Σ . Λύτρας , Α . Παπαχρίστου , και βοηθός εισηγήτρια η κ . κ. Κ . Καρβέλη . Παρούσα ήταν και η κ. Ε . Τσιγγάνου .

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ :

Από τις διατάξεις των άρθρων 178 και 179 Α.Κ. συνάγεται ότι δικαιοπραξία αντίθετη με τα χρηστά ήθη είναι άκυρη . Ως χρηστά ήθη νοούνται οι αντιλήψεις περί ηθικής του μέσου πολίτη . Εφόσον , επομένως , η δικαιοπραξία είτε λόγω περιεχομένου είτε επιδιωκομένου σκοπού , αντίκειται στις περί ηθικής αντιλήψεις της κοινωνίας κατά τον χρόνο κατάρτισης ή εκτέλεσής της , επέρχεται αυτοδίκαια ακυρότητα έστω κι αν τα συμβαλλόμενα μέρη ή ένα από αυτά γνώριζαν την ανηθικότητα και παρά ταύτα προέβησαν στην κατάρτιση της σύμβασης και ανεξάρτητα από τις συνθήκες που την συνοδεύουν . Εξάλλου άκυρη ως αντίθετη με τα χρηστά ήθη είναι και η δικαιοπραξία που δεσμεύει υπέρμετρα την ελευθερία άλλου . Ως ελευθερία νοείται αυτή που κατοχυρώνει η έννομη τάξη και οι διατάξεις του Συντάγματος για τα ατομικά δικαιώματα . Δικαιοπραξία , επομένως , που έχει σκοπό τον καταναγκασμό σε πράξη ή παράλειψη πάνω σε θέμα που κατά τις κρατούσες αντιλήψεις η βούληση πρέπει να είναι ελεύθερη είναι άκυρη . Τούτο γίνεται εντονότερα κοινωνικά απαράδεκτο , όταν ο καταναγκασμός , ανάγεται σε πεδίο συνταγματικά προστατευόμενο και τείνει στην απαξίωσή του , οπότε η ακυρότητα επέρχεται και διότι η δήλωση βουλήσεως αντιβαίνει σε απαγορευτική διάταξη νόμου . (Α . Κ 174) Είναι αυτονόητο ότι η ακυρότητα είναι αυτοδίκαιη και ανεξάρτητη από το χρηματικό αντάλλαγμα που παρέχεται σ' αυτόν που απαλλοτριώνει το απόλυτα προστατευόμενο από το Σύνταγμα και από το νόμο έννομο αγαθό . Τέτοιες δικαιοπραξίες το περιεχόμενο των οποίων είναι παράνομο και ανήθικο είναι και οι αντικείμενες σε συνταγματικές διατάξεις που αναγορεύουν ορισμένο αγαθό έννομο ως βασική γενική αρχή , όπως είναι ο σεβασμός και η προστασία του ανθρώπου ως αξίας και στον τομέα της ιδιωτικής και δημόσιας παρουσίας του . Η προστασία και ο σεβασμός της αξίας του ανθρώπου και η αντίστοιχη υποχρέωση της πολιτείας αποτελούν τόσο σημαντική πολιτειακή επιταγή , ώστε κατατάσσονται στις διατάξεις για τη μορφή του πολιτεύματος και δεν επιδέχεται αναθεώρηση (2 & 1 Σ .) Αντίστοιχες διατάξεις είναι μεταξύ των άλλων και εκείνες των άρθρων 5 , 5 Α , 9 , 9 Α , Συντάγματος . Επομένως , και κατά τις συνταγματικές αυτές επιταγές , η τριτενέργεια των οποίων στις ιδιωτικές σχέσεις είναι αυτόματη , η αξία του ανθρώπου και η προστασία της υλικής και ηθικής του υπόστασης είναι υπέρτερη δημόσιας τάξης αρχή από την οποία δεν είναι δυνατή η παραίτηση . Συμπεριφορά αντίθετη προς τις αρχές αυτές δεν είναι ανεκτή από το δίκαιο και ως εκ τούτου σχετική δήλωση βουλήσεως δεν παράγει έννομα αποτελέσματα , η δε πάνω σ' αυτή τη συμφωνία των μερών είναι άκυρη και θεωρείται ότι δεν έγινε ποτέ . Εξάλλου , σύμφωνα με το ν . 2472/ 1997 τα προσωπικά δεδομένα , όπως αυτά ορίζονται από το άρθρο 2 του ίδιου νόμου , προκειμένου να δημιουργηθεί ηλεκτρονικό ή μη αρχείο , πρέπει να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και για προκαθορισμένους νόμιμους σκοπούς και να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία , ενόψει των σκοπών αυτών . Επομένως , για να υπάρχει νόμιμο αρχείο , πρέπει ο σκοπός του να είναι νόμιμος . Συνακόλουθα , όταν αυτός αντίκειται στο Σύνταγμα , το νόμο ή τα χρηστά ήθη , όπως αυτά αναλύθηκαν παραπάνω , η επεξεργασία δεδομένων και η δημιουργία αρχείου είναι παράνομη , ανεξαρτήτως , αν έχει δοθεί η συναίνεση του υποκειμένου . Διότι είναι σαφές ότι ως « συγκατάθεση » κατά την έννοια του νόμου νοείται η δήλωση βουλήσεως με την οποία το υποκείμενο δίδει τη συναίνεση του για την παραγωγή του εννόμου αποτελέσματος της συλλογής προσωπικών δεδομένων και θέσεως τους σε αρχείο . Η δήλωση , όμως αυτή , όπως προαναφέρθηκε , όταν είναι άκυρη , θεωρείται ότι δεν έγινε ποτέ και επομένως , λείπει η προ τούτο βασική προϋπόθεση του νόμου .

Στην προκείμενη περίπτωση από τα στοιχεία του φακέλου σε συνδυασμό με τις

εξηγήσεις που έδωσαν τα μέρη που κλήθηκαν για τον σκοπό αυτό , από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων , προκύπτουν τα παρακάτω : Η εταιρεία « ΕΝΑ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α . Ε . » με την οποία από 30 / 05 / 2001 δήλωσή της ανακοίνωσε στην Αρχή τη δημιουργία αρχείου με σκοπό την επιλογή προσώπων για την συμμετοχή στην τηλεοπτική εκπομπή με την ονομασία « Μεγάλος Αδερφός » (Big Brother) που πρόκειται να μεταδοθεί από τον τηλεοπτικό σταθμό ANTENNA TV Α. Ε. στην αρχή της επόμενης τηλεοπτικής περιόδου . Στην ίδια δήλωσή της ενημερώνει την Αρχή , ότι δεν πρόκειται να συλλέγει από τα προς επιλογή πρόσωπα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα . Τα ίδια διαβεβαιώνει και ο τηλεοπτικός σταθμός . Στο παραπάνω αρχείο καταχωρίζονται οι υποψήφιοι για υπογραφή σύμβασης συμμετοχής στην εκπομπή με σκοπό την επιλογή από αυτούς των προσώπων που τελικά θα συμμετάσχουν . Με βάση προσύμβαση που υπογράφεται η εταιρεία αναλαμβάνει την υποχρέωση καταβολής στον τελικό νικητή 50 . 000 . 000 δ . ρ . χ . (πενήντα εκατομμυρίων δραχμών) και στα λοιπά μέλη της ομάδας , για τη συμμετοχής τους , χρηματικού ποσού , που θα καθορισθεί αργότερα . Αυτοί που θα επιλεγούν υποχρεούνται να ζήσουν επί 112 ημέρες μαζί σε ειδικό στούντιο . Κατά το χρονικό αυτό διάστημα δεν θα έχουν την παραμικρή επικοινωνία με τον εξωτερικό κόσμο , δεν θα έχουν τηλέφωνο , τηλεόραση , ραδιόφωνο ή εφημερίδα , αλλά ούτε χαρτί και μολύβι . Θα έχουν εγκαταλείψει κάθε επαγγελματική , οικογενειακή ή κοινωνική τους σχέση ή δραστηριότητα . Στο σπίτι του Μεγάλου Αδερφού , όπως ονομάζεται η κατοικία , καθένas από τους « παίχτες » θα ζει με 11 αγνώστους έχοντας όλο αυτό το διάστημα ανύπαρκτες ιδιωτικές στιγμές . Το σπίτι είναι εξοπλισμένο με βιντεοκάμερες και αυτόματες συσκευές μαγνητοσκόπησης σε μεγάλο αριθμό και θα καταγράφεται κάθε τους κίνηση ή ήχος εικοσιτέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο επί επτά ημέρες την βδομάδα . Επίσης , θα παρακολουθούνται συνεχώς από τους παραγωγούς και το κοινό . Είναι μάλιστα υποχρεωμένοι εφόσον δεν κοιμούνται να φέρουν ασύρματο μικρόφωνο . Και κατά τον ύπνο τους θα παρακολουθούνται . Ορισμένη ώρα κάθε μέρα θα γίνεται μοντάζ και θα συλλέγονται οι πιο ενδιαφέρουσες στιγμές , κατά την κρίση του παραγωγού και όχι του « παίχτη » , οι οποίες και θα προβάλλονται από τον σταθμό , για χρονικό διάστημα 45 ' περίπου ημερησίως σε ώρα που ακόμα δεν έχει καθορισθεί . Παράλληλα , θα γίνεται συνεχής μετάδοση της εκπομπής μέσω του διαδικτύου και επομένως η δυνατότητα παρακολούθησης των διαδραματιζομένων στο σπίτι του Μεγάλου Αδερφού θα είναι δυνατή από κάθε ενδιαφερόμενο χρήστη ανά τον κόσμο , οπουδήποτε κι αν βρίσκεται . Η αποχώρηση από το σπίτι είναι ελεύθερη , αλλά πρέπει να δηλωθεί στο δωμάτιο « εξομολόγησης » και να εξηγηθούν οι λόγοι της αποχώρησης , η οποία επίσης μεταδίδεται . Εξάλλου σε τακτά χρονικά διαστήματα ένας από τους συμμετέχοντες αποβάλλεται με απόφαση των λοιπών συμμετεχόντων και του κοινού και τελικά απομένει ένας παίχτης που κερδίζει το έπαθλο . Με βάση τα στοιχεία αυτά είναι φανερό ότι για λόγους εξυπηρέτησης των αναγκών της εκπομπής , και όχι μόνο , αφού η προβολή είναι αδιάλειπτη και μέσω του διαδικτύου , οδηγείται σε εξαφάνιση την ιδιωτική ζωή ως πυρήνας της ανθρώπινης προσωπικότητας . Η αναλαμβανόμενη υποχρέωση τείνει στον εξευτελισμό της αξίας του ανθρώπου κατά παράβαση και της επιταγής του άρθρου 2 & 1 Σ . Πράγματι , αριθμός πολιτών με αποκλειστικό σκοπό τη μικρή πιθανότητα κέρδους και την επιτυχία « δημοσιότητας » , εμφανίζεται να απαλλοτριώνει την προσωπική του ζωή και να γίνεται έρμαιο της τηλεθέασης . Ο συμβαλλόμενος πολίτης γνωρίζει ότι δεν υπάρχει γι ' αυτόν περίπτωση ιδιωτικότητας . Κάθε στιγμή του εικοσιτετράωρου είναι ορατός από άοριστο αριθμό προσώπων . Ελέγχεται η παραμικρή του κίνηση , δεν μπορεί να αποκρύψει καμία δραστηριότητά του , ακόμη και εκείνη που κατά

παράδοση γίνεται σε μοναχικότητα , ενώ αδυνατεί και ενστικτώδεις ενέργειές του να ορίσει εκτός θεαματικότητας . Απαξιώνεται η ανθρώπινη του ύπαρξη και παρασύρεται από την τηλεθέαση , χωρίς να μπορεί να αντιδράσει . Εξευτελίζεται πολλές φορές , χωρίς ο ίδιος να το αντιλαμβάνεται . Και ο ύπνος του παρακολουθείται και προβάλλεται . Γίνεται κυριολεκτικά θύμα του σταθμού , αλλά και του κοινού που παρακολουθεί την εκπομπή ή την ιστοσελίδα του διαδικτύου . Όλα αυτά συνοδεύονται με την πλήρη απομόνωση του από τον εξωτερικό κόσμο , ακόμα κι αν αυτό επιβάλλεται από λόγους ανωτέρας βίας . Δεν έχει τηλέφωνο , δεν έχει τηλεόραση ή ραδιόφωνο , δεν μπορεί να δεχθεί επισκέψεις τρίτων , να στείλει μία επιστολή , αλλά ούτε και να ικανοποιήσει οποιαδήποτε καταναλωτική του ανάγκη , αφού τα αναγκαία τρόφιμα προσκομίζονται με μέριμνα του παραγωγού . Με τις συνθήκες αυτές η συναίνεση του υποκειμένου , η οποία νομιμοποιεί τον υπεύθυνο της επεξεργασίας να συλλέξει προσωπικά δεδομένα και να δημιουργήσει αρχείο , είναι αντισυνταγματική , παράνομη και αντίθετη προς τα χρηστά ήθη , αφού δημιουργεί συμπεριφορά αντικείμενη προς τις προεκτεθείσες συνταγματικές διατάξεις του σεβασμού και την προστασίας της αξίας του ανθρώπου , από τις οποίες απαγορεύεται η παραίτηση , αλλά επιπρόσθετα με τη συναίνεση αυτή , συνάπτεται σύμβαση με την οποία δεσμεύεται υπέρμετρα η ελευθερία και ως εκ τούτου είναι άκυρη .

Πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι η δυνατότητα κάθε υποκειμένου να αποχωρήσει δεν μπορεί να νομιμοποιηθεί από την πλευρά αυτή την συγκατάθεση , αφού ακόμα και αυτή (η αποχώρηση) γίνεται μόνο μετά από ειδική διαδικασία , η οποία δυσχεραίνει τις συνθήκες αποχώρησης (εξήγηση του λόγου σε ειδικό δωμάτιο με την πομπώδη ονομασία « δωμάτιο εξομολόγησης » , βιντεοσκόπηση και μετάδοση της διαδικασίας αυτής) . Σε κάθε περίπτωση , εφόσον αυτό δεν συμβεί , η υπέρμετρη δέσμευση της ελευθερίας και οι λοιποί καταπιεστικοί όροι θα εξακολουθούν να φέρονται ως δεσμευτικοί όροι θα εξακολουθούν να φέρονται ως δεσμευτικοί για τα μέρη καίτοι οδηγούν στα προαναφερθέντα αποτελέσματα .

Τέλος , αποδείχθηκε ότι υπεύθυνος επεξεργασίας και τήρησης του σχηματιζόμενου αρχείου είναι η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία « ΕΝΑ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α . Ε . » και όχι ο σταθμός , ο οποίος θα προβάλλει απλώς την εκπομπή για την οποία εδώ δεν πρόκειται . Πρέπει , επομένως , εφόσον ο επιδιωκόμενος με το αρχείο σκοπός περιέχει τις παραπάνω δεσμεύσεις , να επιβληθούν οι δέουσες διοικητικές κυρώσεις , μόνο σε βάρος της πιο πάνω εταιρείας . Ενόψει της ιδιαίτερης σοβαρότητας της παράβασης , πρέπει κατ' εφαρμογή του άρθρου 21 & 1 εδ . ε του ν . 2472 / 1997 να διαταχθεί η διακοπή της επεξεργασίας των σχετικών προσωπικών δεδομένων .

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ :

Διατάσσει τη διακοπή της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων βάσει των οποίων σχηματίζεται αρχείο από την Α . Ε . με την επωνυμία « ΕΝΑ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α . Ε . » για τους σκοπούς της εκπομπής « Μεγάλος Αδερφός » , που πρόκειται να προβληθεί από τον τηλεοπτικό σταθμό ANTENNA TV Α . Ε .

Απόφαση Αρείου Πάγου 1489/ 1988 Τμήμα Γ' « Προσωπική κράτηση γονέων ».

Πρόεδρος : Γεώργιος Κασίμης Αρεοπαγίτης
Εισηγητής : Κωνσταντίνος Παπαδόπουλος Αρεοπαγίτης
Δικηγόρος : Θεόδωρος Ελευθερίου

Κατά την & 1 του άρθρου 1439 Α. Κ. , όπως ισχύει μετά το Ν . 1329 / 1983 , καθένας από τους συζύγους μπορεί να ζητήσει διαζύγιο όταν οι μεταξύ τους σχέσεις έχουν κλονισθεί τόσο ισχυρά από λόγο που αφορά το πρόσωπο του εναγομένου ή και των συζύγων , ώστε βάσιμα η εξακολούθηση της έγγαμης σχέσεως να είναι αφόρητη για τον ενάγοντα . Κατά δε την & 3 του ίδιου άρθρου , εφόσον οι σύζυγοι βρίσκονται σε διάσταση συνεχώς από τέσσερα τουλάχιστο χρόνια , ο κλονισμός τεκμαίρεται αμάχητα και το διαζύγιο μπορεί να ζητηθεί , έστω και αν ο λόγος του κλονισμού αφορά αποκλειστικώς το πρόσωπο του ενάγοντος . Με την τελευταία διάταξη θεσπίζεται ανεξάρτητος από την υπαιτιότητα των διαδίκων λόγος διαζυγίου . Η διάταξη όμως αυτή δεν είναι αντίθετη προς εκείνη της & 1 του άρθρου 21 του Συντάγματος του 1975 , κατά την οποία « η οικογένεια ως θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του Έθνους , καθώς και ο γάμος , η μητρότητα και η παιδική ηλικία τελούν υπό την προστασία του Κράτους » . Και τούτο , γιατί ο Συνταγματικός Νομοθέτης με τη διάταξη αυτή δεν επιδιώκει το αδιάλυτο του γάμου ούτε τον αποκλεισμό της λύσεως του , για λόγους προβλεπόμενους από το νόμο πέρα εκείνων που είχαν αναγραφεί στον Αστικό Κώδικα και μάλιστα , όταν τα περιστατικά που βασίζουν τους λόγους αυτούς έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία κοινωνικών προβλημάτων με τη μακροχρόνια διακοπή της έγγαμης συμβιώσεως των διαδίκων και των καταστάσεων που είναι ενδεχόμενο να ακολουθούν αυτήν , όπως είναι η δημιουργία εξώγαμων σχέσεων των συζύγων , η απόκτηση εξώγαμων τέκνων από αυτές κατά τη διάρκεια της διακοπής της συμβιώσεως τους και η δημιουργία και ανάπτυξη αντιπάθειας και ενδεχομένως μίσους μεταξύ των συζύγων , που δεν συμβιβάζεται προς το θεσμό του γάμου . Επομένως ο πρώτος λόγος αναιρέσεως , κατά τον οποίο το Εφετείο που δέχθηκε την αγωγή διαζυγίου του αναιρεσιβλήτου , στηριζόμενη στις παρακάτω αναφερόμενες διατάξεις του Αστικού Κώδικα , παραβίασε τη διάταξη ουσιαστικού δικαίου του άρθρου 21 & 1 του Συντάγματος , πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος .

Κατά τη διάταξη του άρθρου 281 Α . Κ . η άσκηση του δικαιώματος απαγορεύεται αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια που επιβάλλουν η καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή ο κοινωνικός ή ο οικονομικός σκοπός του δικαιώματος . Εξάλλου ο θεσμός του διαζυγίου από τη φύση του συνεπάγεται πάντοτε δυσμενείς επιπτώσεις σε βάρος των συζύγων αν χωρίζουν . Οι επιπτώσεις αυτές μόνες τους , εφόσον είναι συνηθισμένες , δεν αρκούν για τη θεμελίωση της έννοιας της καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος για διάζευξη από το σύζυγο , ο οποίος δικαιούται να ασκήσει αυτό και μάλιστα όταν απορρέει από τη διάταξη του άρθρου 1329 & 3 Α . Κ . όπως τώρα ισχύει . Στην προκειμένη περίπτωση , όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση το Εφετείο έκρινε ότι ο ισχυρισμός της αναιρεσείουσας ότι είναι ασθενής , ότι δεν υπέπεσε σε κάποιο παράπτωμα , ότι δεν εργάζεται και συνεπώς δεν έχει εισοδήματα , ότι δεν έχει ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και ότι ο αναιρεσιβλήτος είναι αποκλειστικώς υπαίτιος της διασπάσεως της έγγαμης συμβιώσεως γιατί έχει ερωμένη , δεν θεμελιώνει την ένσταση της καταχρηστικής ασκήσεως του

δικαιώματος (Α . Κ .281) και τον απέρριψε ως μη νόμιμο . Έτσι που έκρινε το Εφετείο δεν παραβίασε τη διάταξη του άρθρου 281

Α . Κ . και ο αντίθετος δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος .

Αποφάσεις σχετικές με το άσυλο της κατοικίας :

Απόφαση Α . Π . : 206 / 1994 « Βίαη είσοδος σε κατοικία »

Προεδρεύων ο αντιπρόεδρος : Ι . Λασκαρίδης

Εισηγητής : ο Αρεοπαγίτης Κ . Τρίγκας

Εισαγγελεύς : Δ . Δωρής

Επειδή κατά τη διάταξη του άρθρου 224 & 2 Π . Κ . , με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών τιμωρείται όποιος , ενώ εξετάζεται ενόρκως ως μάρτυρας ενώπιον αρχής αρμοδίας να ενεργεί ένορκη εξέταση ή αναφέρεται στον όρκο που έχει δώσει , καταθέτει εν γνώσει του ψέματα ή αρνείται ή αποκρύπτει την αλήθεια . Από τη διάταξη αυτή , που αποβλέπει στην τιμωρία των παραβατών του καθήκοντος της αλήθειας που έχουν όσοι εξετάζονται ως μάρτυρες , να καταθέσουν την αλήθεια , προκύπτει ότι για τη συγκρότηση του εγκλήματος της ψευδορκίας μάρτυρος απαιτείται για μεν την αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος ένορκη κατάθεση σε αρχή αρμόδια για ένορκη εξέταση ανακριβών αντικειμενικά περιστατικών , που σχετίζονται με την υπόθεση και όχι κρίσεων γνωμών ή πεποιθήσεων αυτού , για δε την υποκειμενική του υπόσταση άμεσος δόλος συνιστάμενος στη γνώση από το μάρτυρα ότι τα περιστατικά που καταθέτει είναι ψευδή , ο οποίος πρέπει να αιτιολογείται ειδικώς με την αναφορά όχι μόνο των ψευδών γεγονότων που κατέθεσε ο μάρτυρας , αλλά και των αληθινών τα οποία γνώριζε . Περαιτέρω , από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 362 – 363 Π . Κ . συνάγεται ότι τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της συκοφαντικής δυσφήμισης απαιτείται διάδοση ή ισχυρισμός από το δράστη με οποιονδήποτε τρόπο ενώπιον άλλου για κάποιο άλλο πρόσωπο γεγονότος που θα μπορούσε να βλάψει την τιμή και την υπόληψη αυτού , το γεγονός αυτό να είναι ψευδές , να τελεί ο δράστης εν γνώσει του ψεύδους του και να έπραξε τούτο με δόλια προαίρεση , η οποία περιλαμβάνει αφενός μεν τη γνώση αυτού ότι το ισχυριζόμενο ή διαδιδόμενο γεγονός είναι κατάλληλο να βλάψει την τιμή ή την υπόληψη άλλου , αφετέρου δε τη θέλησή του να ισχυρισθεί ενώπιον τρίτου ή διαδόσει το βλαπτικό γεγονός . Στην έννοια του γεγονότος περιλαμβάνεται κάθε συγκεκριμένο συμβάν του εξωτερικού κόσμου και κάθε πράξη ή συγκεκριμένη κατάσταση ή σχέση ή συμπεριφορά , που αναφέρεται στο παρόν ή στο παρελθόν και υποπίπτει στις αισθήσεις , η οποία αντίκειται στην ηθική ή στην ευπρέπεια και ανακοινούμενη σε τρίτο μπορεί να βλάψει την τιμή και υπόληψη άλλου . Από το συνδυασμό δε των παρ . 1 και 2 του άρθρου 367 Π . Κ . συνάγεται ότι αίρεται , κατ ' αρχήν ο άδικος χαρακτήρας των πράξεων της εξυβρίσεως και απλής δυσφημίσεως , εκτός από άλλες περιπτώσεις , και όταν η προσβλητική της τιμής και υπολήψεως άλλου εκδήλωση γίνεται προς εκτέλεση νομίμου καθήκοντος ή προς άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον ή σε άλλες περιπτώσεις , με τον απαραίτητο όμως όρο ότι η εκδήλωση αυτή στη συγκεκριμένη περίπτωση αποτελεί το επιβαλλόμενο και αντικειμενικά αναγκαίο για τη διαφύλαξη του δικαιώματος ή την ικανοποίηση του δικαιολογημένου συμφέροντος μέτρο , χωρίς τη χρήση του οποίου δεν θα ήταν δυνατή η προστασία του σ με άλλο τρόπο και ότι ο δράστης κινήθηκε στην προσβλητική εκδήλωση αποκλειστικά προς τον σκοπό αυτόν . Δεν αίρεται όμως στις

περιπτώσεις ο άδικος χαρακτήρας της εξυβριστικής ή δυσφημιστικής εκδηλώσεως και συνεπώς παραμένει η ποινική ευθύνη του δράστη , όταν συντρέχει περίπτωση συκοφαντικής δυσφημίσεως ή από τον τρόπο εκδηλώσεως ή τις περιστάσεις που έγινε προκύπτει σκοπός εξυβρίσεως . Υπάρχει τέτοιος σκοπός από τον τρόπο εκδηλώσεως , όταν ο τρόπος αυτός δεν ήταν αναγκαίος για να εκφραστεί προσηκόντως το περιεχόμενο της σκέψεως του δράστη για την προάσπιση του δικαιολογημένου ενδιαφέροντος του και , μολονότι το γνώριζε , πραγματοποίησε την εκδήλωση με σκοπό να βλάψει την τιμή του άλλου . Εξάλλου , κατά τη διάταξη του άρθρου 334 & 1 Π . Κ . όποιος εισέρχεται παράνομα ή παραμένει παρά τη θέληση του δικαιούχου στην κατοικία άλλου τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή . Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της διαταράξεως οικιακής ειρήνης απαιτείται παράνομη είσοδος στην κατοικία άλλου , ήτοι παρά τη θέληση του δικαιούχου εισβολή σε αυτήν ή παραμονή παρά τη θέληση του δικαιούχου στην κατοικία του , στην οποία νομίμως εισήλθε ο δράστης , αρνείται όμως να εγκαταλείψει αυτήν , και δολία προαίρεση συνιστάμενη στη γνώση ότι ο χώρος στον οποίο εισέδυσε ή παραμένει είναι κατοικία άλλου και ο δικαιούχος δεν συναινεί στην είσοδο ή παραμονή . Τέλος , το απαλλακτικό βούλευμα στερείται της απαιτούμενης από τα άρθρα 93 & 3 του Συντάγματος και του 139 Κ . Π . Δ ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας , η οποία ιδρύει από το άρθρο 484 & 1 εδαφ . ε΄ του ίδιου Κώδικα λόγο αναιρέσεως , όταν δεν εκτίθενται σε αυτό τα πραγματικά περιστατικά που προέκυψαν από την ανάκριση ή την προανάκριση και αποκλείουν τους αντικειμενικούς και υποκειμενικούς όρους του εγκλήματος , τα αποδεικτικά μέσα από τα οποία συνήχθησαν αυτά και οι νομικοί συλλογισμοί με τους οποίους κρίθηκε ότι δεν υπάρχουν αποχρώσεις ενδείξεις για την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο του αρμοδίου δικαστηρίου για τις πράξεις για τις οποίες ασκήθηκε η ποινική δίωξη . Στην προκειμένη περίπτωση , το Συμβούλιο Εφετών Αθηνών με επιτρεπτή καθολική αναφορά στην πρόταση του Εισαγγελέα Πρωτοδικών Αθηνών , την οποία υιοθέτησε και ενσωμάτωσε στο βούλευμά του , και αυτού στην πρόταση του Εισαγγελέα Πρωτοδικών Αθηνών , δέχθηκε ανέλεγκτα από τα αποδεικτικά μέσα που αναφέρονται σε αυτό τα ακόλουθα . Την 17 Ιουνίου 1990 η εγκαλούσα Σ . Σ . μαζί με την οικιακή βοηθό της Π . Χ . προέβαινε στην καθαριότητα διαμερίσματός της που βρίσκεται στην οδό Ζ . Κατά τη διάρκεια της εργασίας αυτής προκλήθηκε πυρκαγιά στο διαμέρισμα από τη βενζίνη που χρησιμοποίησε η οικιακή βοηθός για τον καθαρισμό των δαπέδων . Για την κατάσβεσή της κλήθηκε η Πυροσβεστική Υπηρεσία , με αποτέλεσμα την εκτόξευση του νερού που χρησιμοποιήθηκε για την κατάσβεση της πυρκαγιάς να προκληθούν υλικές ζημιές σε δύο συνεχόμενα διαμερίσματα του κατηγορουμένου Ε . Μ . , που βρίσκονται ακριβώς κάτω από το διαμέρισμα της εγκαλούσας . Προς αποκατάσταση των ζημιών αυτών ο ζημιωθείς άσκησε την από 20 – 05 – 1981 αγωγή ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών , κατά τη συζήτηση της οποίας την 10 – 10 – 1991 η εξετασθείσα ως μάρτυρας κατηγορουμένη σύζυγος του Α . Μ . κατέθεσε τα φερόμενα ως ψευδή και προσβλητικά της τιμής και υπολήψεως της εγκαλούσας Σ . Σ . και του συζύγου της Δ . Σ . περιστατικά ότι « είδε την εγκαλούσα Σ . Σ . να βγαίνει από το διαμέρισμα με ένα σίδερο και ότι ο δεύτερος των εγκαλούντων Δ . Σ . της είπε ότι αυτός τις έφερε το πρωί μαζί με μπιτόνι βενζίνη και περίμενε να δει μήπως θέλουν τίποτε άλλο . » Τα περιστατικά όμως αυτά δεν είναι ψευδή , γιατί πράγματι , όπως προκύπτει από τις καταθέσεις των μαρτύρων Ε . Λ . και Α . Κ . , αλλά και από το 30 – 10 – 90 απολογητικό ενώπιον του διενεργήσαντος προανάκριση υπαλλήλου της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας υπόμνημα της εγκαλούσας , την πιο πάνω ημερομηνία η εγκαλούσα με την οικιακή βοηθό της είχαν μεταφερθεί στο πιο πάνω διαμέρισμα με

το αυτοκίνητο του συζύγου της Δ . Σ . ο οποίος και παρέμεινε εκεί μέχρις ότου διαπιστωθεί ότι δεν είχαν ανάγκη οποιουδήποτε άλλου πράγματος για την καθαριότητα του διαμερίσματος και μετά την έκρηξη της πυρκαγιάς η εγκαλούσα βγήκε από το διαμέρισμα κρατώντας στα χέρια της ένα δοχείο με βενζίνη και ένα σίδερο . Στη συνέχεια το ίδιο δικαστικό συμβούλιο δέχθηκε ότι τα περιστατικά αυτά κατέθεσε η κατηγορουμένη Α . Μ . από το δικαιολογημένο ενδιαφέρον για την υποστήριξη της αγωγής του συζύγου της , χωρίς να προκύπτει σκοπός εξυβρίσεως των εγκαλούντων , αφού δεν είχε υπερβεί το αναγκαίο μέτρο εκφράσεως . Περαιτέρω , όσον αφορά το έγκλημα της παραβιάσεως της οικιακής ειρήνης το ίδιο δικαστικό συμβούλιο δέχθηκε ότι όπως προέκυψε κυρίως από την κατάθεση του μάρτυρα Θ . Λ . την 17 Ιουνίου 1990 ο μάρτυρας και όχι ο κατηγορούμενος Ε Μ . εισήλθε στο διαμέρισμα της εγκαλούσας ύστερα από παράκληση της διαχειρίστριας της πολυκατοικίας Α . Κ . από την ανοικτή θύρα του για να λάβει φωτογραφίες αυτού μετά την πυρκαγιά και μάλιστα κατά τη στιγμή που παρευρισκόταν εκεί ο υιός της εγκαλούσας χωρίς να προβάλλει οποιαδήποτε αντίρρηση . Με τις παραδοχές αυτές το Συμβούλιο Εφετών Αθηνών έκρινε ότι δεν έπρεπε να γίνει κατηγορία για τις πράξεις της ψευδορκίας και συκοφαντικής δυσφημίσεως κατά της κατηγορουμένης Α . Μ . ως και της διαταράξεως της οικιακής ειρήνης κατά του κατηγορουμένου Ε . Μ . Έτσι , το παραπάνω δικαστικό συμβούλιο αφενός δεν παραβίασε ευθέως ή εκ πλαγίου τη διάταξη του άρθρου 367 Π .Κ . , αφού σαφώς από το προσβαλλόμενο βούλευμα την απαιτούμενη από τις πιο πάνω διατάξεις ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία . Κατ ' ακολουθίαν , οι περί του αντιθέτου εκ του άρθρου 484 & 1 εδαφ . δ' και ε' Κ . Π . Δ . δύο λόγοι της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου , είναι αβάσιμος .

Η αντίθετη πρόταση του Αντεισαγγελέως Δ . Δωρή έχει ως εξής : Με το προσβαλλόμενο βούλευμα απερρίφθησαν στην ουσία τους οι υπ' αριθμ . 170 και 171 / 26 – 02 – 1993 εφέσεις των πολιτικώς εναγόντων Δ . Σ . και Σ . Σ . , κατά του επικυρωθέντος έτσι υπ αριθμ . 706/ 1993 βουλεύματος του Συμβουλ . Πλημ/ κών Αθηνών , που αποφάνθηκε να μην γίνει κατηγορία κατά των : 1) Ε . Μ . για διατάραξη οικιακής ειρήνης και 2) Α συζ . Ε . Μ . για α) ψευδορκία μάρτυρα και β) συκοφαντική δυσφήμιση , πράξεων φερόμενων ως τελεσθεισών σε βάρος των ως άνω εκκαλούντων . Του βουλεύματος αυτού ζητείται η αναίρεση για α) έλλειψη ειδικής αιτιολογίας και β) εσφαλμένης εφαρμογής ουσιαστικής ποινικής διατάξεως (αρθρ . 484 & 1β και Ε Κ . Π . Δ .) . –Ως προς τον πρώτο λόγο παρατηρούμε τα εξής : Με επιτρεπτή συνολική αναφορά στην ενσωματωμένη στο προσβαλλόμενο βούλευμα πρόταση του Εισαγγελέα Εφετών , και μετά την έκθεση των πραγματικών περιστατικών , τα οποία , κατά τους μνητές - πολιτικώς ενάγοντες - εκκαλούντες , συνέθεταν τα στοιχεία των προαναφερθέντων , εγκλημάτων , γίνονται δεκτές οι ακόλουθες , κατά λέξη , παρατιθέμενες εδώ σκέψεις που και αυτές αναφέρονται σε συγκεκριμένες περικοπές του πρωτόδικου βουλεύματος . «...Από τα αποδεικτικά στοιχεία της δικογραφίας που συγκεντρώθηκαν κατά την προανάκριση και ειδικότερα από μαρτυρικές καταθέσεις τους ισχυρισμούς των αντιδίκων καθώς και από τα προσκομισθέντα έγγραφα , προέκυψε , ότι δεν υπάρχουν οι κατά τα άρθρα 245 & 2 και 313 Κ . Π . Δ επαρκείς ενδείξεις για την παραπομπή των κατηγορουμένων στο ακροατήριο και , επομένως , το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Αθηνών δεν έσφαλε στην κρίση του που αποφάνθηκε με το προσβαλλόμενο βούλευμα ότι δεν πρέπει να γίνει κατηγορία κατ ' αυτών για τις ανωτέρω πράξεις που διώκονται . Ειδικότερα , το εν λόγω δικαστικό συμβούλιο , το οποίο επέβαλε τα δικαστικά έξοδα σε βάρος των

εγκαλούντων , δέχεται , με αναφορά του εξ ολοκλήρου στην ειδική εμπειριστατωμένη αιτιολογία της ενσωματωμένης στο βούλευμα εισαγγελικής πρότασης , ότι « ...δεν στοιχειοθετούνται , κατά την υποκειμενική τους και την αντικειμενική τους υπόσταση τα εγκλήματα της ψευδορκίας , της δυσφημίσεως (συκοφαντικής και απλής) και της διατάραξης οικιακής ειρήνης , ούτε προέκυψε σκοπός εξυβρίσεως των εγκαλούντων ...» , αναφέρεται δε στις ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων Κ . Σ . , Π . Σ . και Α . Κ . στα έγγραφα της δικογραφίας και στο απολογητικό υπόμνημα των κατηγορουμένων , οι οποίοι αρνούνται την κατηγορία (ο μεν την διατάραξη οικιακής ειρήνης , η δε τις πράξεις της ψευδορκίας και συκοφαντικής δυσφήμισης) , αναφερόμενοι έτσι εμμέσως πλην σαφώς και στους ισχυρισμούς του άρθρου 367 του Π . Κ . , αφού , κατά το προσβαλλόμενο βούλευμα , η από 10 – 10 – 1991 ένορκη κατάθεση της κατηγορουμένης Α . Μ . ενώπιον Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών κατά τη συζήτηση της αγωγής του συγκατηγορουμένου συζύγου της Ε Μ . και της εγκαλούσης Σ . Σ . έγινε « ...από δικαιολογημένο ενδιαφέρον για τη στήριξη της αγωγής του συζύγου της ..» από τον τρόπο δε διατύπωσης της πιο πάνω κατάθεσης που δεν υπερβαίνει το σύνηθες μέτρο έκφρασης , δεν προκύπτει σκοπός εξύβρισης . Εκ των προπαρατεθέντων καταφαίνεται η παντελής έλλειψη πραγματικών περιστατικών που προέκυψαν από την προανάκριση και με βάση τα οποία το Συμβούλιο Εφετών μόρφωσε την κρίση του ότι δεν υπάρχουν αποχρώσεις ενδείξεις για την παραπομπή των κατηγορουμένων στο ακροατήριο προκειμένου να δικασθούν ως υπαίτιοι των εγκλημάτων για τα οποία διώχθηκαν . Και ναι μεν αναφέρονται τα επί μέρους αποδεικτικά μέσα που ελήφθησαν υπόψη χωρίς όμως και να προσδιορίζεται το περιεχόμενο των επικαλούμενων μαρτυρικών καταθέσεων και των εγγράφων της δικογραφίας . Βεβαίως , διαφορετική αξιολόγηση των παραδοχών του προσβαλλόμενου βουλεύματος αρμόζει αν γίνει δεκτό , κάτι όμως που δεν προκύπτει από το κείμενό του , ότι , πέραν της αποσπασματικής και σε συγκεκριμένο περιεχόμενο της αναγόμενης αναφοράς σε σκέψεις του εκκαλουμένου βουλεύματος , γίνεται παραπομπή και στο περιεχόμενο της προτάσεως του Εισαγγελέα Πρωτοδικών , που αναντίρρητα καλύπτει όλα τα στοιχεία του ειδικώς αιτιολογημένου των παραδοχών της . –2 Προκειμένου να εφαρμόσει το Συμβούλιο Εφετών της αίρουσα , σε περίπτωση συνδρομής των όρων της , το αξιόποιο των εγκλημάτων της δυσφημίσεως και της προσβολής μνήμης νεκρού διάταξη του άρθρου 367 Π . Κ . , δέχεται ότι την κατάθεση της εκ των κατηγορουμένων Α . Μ . ενώπιον του δικάζοντος αγωγή αποζημιώσεως του συζύγου της κατά των εκκαλούντων , το περιεχόμενο της οποίας (καταθέσεως) συνθέτει το πραγματικό μέρος των κατηγοριών για ψευδορκία μάρτυρα και συκοφαντική δυσφήμιση , έγινε από δικαιολογημένο ενδιαφέρον για την στήριξη της αγωγής του συζύγου της και ότι οι κατηγορούμενοι (αμφότεροι) , που αρνούνται τις βαρύνουσες αυτούς ως άνω κατηγορίες , αναφέρονται εμμέσως πλην και στους ορισμούς του άρθρου 367 Π . Κ . Με την παραδοχή όμως αυτή , η οποία δεν δύναται να αποδοθεί σε αδόκιμη διατύπωση , τίθεται θέμα αν όχι ευθείας τουλάχιστον εκ του πλαγίου παραβιάσεως της εφαρμοσθείσης ως άνω ουσιαστικής ποινική διατάξεως , αφού καθίσταται ανέφικτος ο έλεγχος αν εφαρμόσθηκε μόνο για την δυσφήμιση ή και για τις λοιπές κατηγορίες και ιδίως και για την ψευδορκία , δεδομένου ότι το μόνο στοιχείο που προσδιορίζει , κατά το βούλευμα , το εύρος της εφαρμογής της είναι το περιεχόμενο της μαρτυρικής , ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου , καταθέσεως της κατηγορουμένης Α . Μ . , εκ της οποίας όμως προέρχονται , ως προεκτέθηκε τα ταυτοσήμου περιεχομένου πραγματικά περιστατικά των κατηγοριών ψευδορκίας και δυσφημίσεως .

Αποφάσεις σχετικές με την προστασία του απορρήτου της επικοινωνίας :

Απόφαση Ολομέλειας Αρείου Πάγου Αριθμ . 1 / 2001

Πρόεδρος ο κ . Σ . Μαθίας

Εισηγητής ο κ . Ε . Δαμάσκος Αρεοπαγίτης

Δικηγόροι : οι κ . κ .Α Σταμελάτος, θ . Χρονόπουλος

Αντισυνταγματικότητα μαγνητοταινίας ως αποδεικτικού μέσου σε πολιτική δίκη (απαράδεκτο) . Η μαγνητοταινία αποτελεί απαράδεκτο αποδεικτικό μέσο σε πολιτική δίκη επειδή η μαγνητοφώνηση ιδιωτικής συνομιλίας χωρίς τη συναίνεση ενός των συνομιλητών αποτελεί ανεπίτρεπτο περιορισμό της συνταγματικά προστατευόμενης ελεύθερης άσκησης της επικοινωνίας [άρθρα 2 & 1 , 9 & 1 εδ . β΄ , και 19 Σ και άρθρο 8 Ε .Σ. Δ .Α . (ν .δ 53 / 1974) , σε συνδ. Προς το άρθρο 28 & 1 Σ .] . Εξαίρεση από την προστασία αυτή μόνο χάριν της προστασίας συνταγματικά υπέρτερων αγαθών , όπως της ζωής . Απόρριψη αναιρετικού λόγου από το άρθρο 559 αρ . 11 Κ . ΠΟΛ . Δ .

Επειδή κατά το άρθρο 443 αριθμ. Του Κ . Πολ. Δ . ιδιωτικά έγγραφα θεωρούνται και οι φωτογραφικές ή κινηματογραφικές αναπαραστάσεις , φωνοληψίες και κάθε άλλη μηχανική απεικόνιση , συνεπώς και οι μαγνητοταινίες αφού αποτελούν την κύρια μορφή φωνοληψίας . Κατά τη θεμελιώδη , όμως , διάταξη του άρθρου 2 & 1 του Συντάγματος « ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας » . Στην προστατευόμενη από το Σύνταγμα , και μάλιστα « πρωταρχικά » , αξία του ανθρώπου περιλαμβάνεται και η ελευθερία της επικοινωνίας , αφού μέσω και αυτής εκφράζεται και πραγματώνεται η αξία του ανθρώπου . Η συνταγματική κατοχύρωση της ελευθερίας αυτής προκύπτει και από το άρθρο 9 & 1 εδ . β΄ του Συντάγματος , που ορίζει ότι « η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη » καθώς και από το άρθρο 19 του Συντάγματος , που ορίζει ότι « το απόρρητο των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο είναι απόλυτα απαραβίαστο . Νόμος ορίζει τις εγγυήσεις υπό τις οποίες η δικαστική αρχή δεν δεσμεύεται από το απόρρητο για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων . » Το τελευταίο αυτό άρθρο αναφέρεται μεν στο απόρρητο της ελεύθερης ανταποκρίσεως ή επικοινωνίας , είναι , όμως , πρόδηλο ότι προϋποθέτει την ελευθερία της ανταποκρίσεως ή επικοινωνίας ως συνταγματικά προστατευόμενο έννομο αγαθό . Ανάλογα προκύπτουν και από την αντίστοιχη ρύθμιση του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (Ε . Σ . Δ . Α .) , που οποία κυρώθηκε με το ν . δ . 53 / 1974 και έχει υπερνομοθετική ισχύ , σύμφωνα με το άρθρο 28 & 1 του Συντάγματος . Η εν αγνοία , όμως , και χωρίς τη συναίνεση ενός των συνομιλητών μαγνητοφώνηση ιδιωτικής συνομιλίας ενέχει παγίδευσή του και , συνεπώς , αποτελεί δέσμευση και περιορισμό στην ελεύθερη άσκηση της επικοινωνίας . Γι΄ αυτό , ασχέτως του χώρου όπου έγινε η συνομιλία , η μαγνητοταινία , στην οποία αυτή χωρίς τη συναίνεση του ετέρου των συνομιλητών αποτυπώθηκε , είναι συνταγματικά απαγορευμένο αποδεικτικό μέσο και δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί εναντίον του σε πολιτική δίκη , ανεξαρτήτως του

προσώπου που επιχείρησε τη μαγνητοφώνηση , δηλαδή έστω κι αν πρόκειται για πρόσωπο που μετέσχε στη μαγνητοφωνηθείσα συζήτηση . Πράγματι , η απονομή της δικαιოსύνης δεν πρέπει να γίνεται έναντι οιασδήποτε τιμήματος . Η αντίθετη άποψη θα μπορούσε να οδηγήσει - υπό την επίκληση της ανάγκης αποκτήσεως αποδεικτικού μέσου για ενδεχόμενα δικαιώματα - στη γενίκευση της χρήσεως μαγνητοφώνων από τους συνομιλητές προσώπων , η φωνή των οποίων θα καταγραφόταν χωρίς τη συναίνεσή τους . Κατ' αυτόν , όμως , τον τρόπο η ελευθερία της επικοινωνίας θα περιοριζόταν , διότι τότε ο καθένας θα ζούσε με το καταθλιπτικό συναίσθημα ότι κάθε αστόχαστη ή υπερβολική , έστω , έκφρασή του , στα πλαίσια μιας προσωπικής ιδιωτικής συζήτησεως , θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στη συνέχεια υπό άλλες περιστάσεις ως αποδεικτικό μέσο εναντίον του , πού περισσότερο μάλιστα όταν τα σύγχρονα τεχνικά μέσα παρέχουν ευρείες δυνατότητες αλλοιώσεως του περιεχομένου των αποτυπώσεων , οποίες (αλλοιώσεις) είναι πολύ δύσκολο ή και αδύνατο να διαγνωσθούν . Εξ άλλου , χωρίς την ανωτέρω κύρωση (απαράδεκτο του αποδεικτικού μέσου) η προπαρατεθείσα , συνταγματικής ισχύος , ρύθμιση θα είχε περιορισμένη αποτελεσματικότητα , παρά την απειλή κατά του παραβάτη της ποινικής κυρώσεως (ποινή φυλακίσεως) , που προβλέπεται στο άρθρο 370 Α' παρ . ιδίως 2 εδ . β' και γ' του Π . Κ . Εξαίρεση από τον , συνταγματικής ισχύος , κανόνα της απαγορεύσεως των εν λόγω αποδεικτικών μέσων ισχύει μόνο χάριν της προστασίας συνταγματικά υπέρτερων έννομων αγαθών , όπως είναι λ . χ . η ανθρώπινη ζωή . Κάθε άλλη εξαίρεση από την ως άνω απαγόρευση , εισαγόμενη τυχόν με διάταξη κοινού νόμου , όπως είναι και ο Ποινικός κώδικας , είναι ανίσχυρη κατά το μέτρο που υπερβαίνει το κριτήριο της προστασίας συνταγματικά υπέρτερου έννομου αγαθού . Περαιτέρω , ο από τον αριθμ . 11 του άρθρου 559 του Κ . Πολ . προβλεπόμενος λόγος αναιρέσεως για μη λήψη υπόψη επικληθέντος και προσκομισθέντος αποδεικτικού μέσου δεν στοιχειοθετείται , αν πρόκειται για αποδεικτικό μέσο που δεν επιτρέπει ο νόμος . Άρα , ο παραπεμφθείς στην Ολομέλεια πρώτος , από τον αριθμ . 11 του 559 του Κ . Πολ . , λόγος της αναιρέσεως , κατά τον οποίο το Εφετείο δεν έλαβε υπόψη αποδεικτικό μέσο , επικληθέν και προσκομισθέν από την αναιρεσείουσα , ήτοι μαγνητοταινία (« κασέτα ») με το κείμενο της απομαγνητοφώνησεως της , στην οποία περιέχεται ιδιωτική συνομιλία της με τον ήδη αναιρεσίβλητο , αποτυπωθείσα εν αγνοία και χωρίς τη συναίνεση αυτού στις 6 . 9 . 1996 στην οικία της θανούσης Α . Γ . , προς απόδειξη του ισχυρισμού της αναιρεσείουσας ότι ο αναιρεσίβλητος κατέχει ιδιόγραφη διαθήκη της θανούσης , με την οποία αυτή είχε εγκαταστήσει κληρονόμο της την αναιρεσείουσα , πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος , διότι αναφέρεται σε αποδεικτικό μέσο , το οποίο υπό τις περιστάσεις αυτές εμπίπτει στην ανωτέρω , συνταγματικής ισχύος , απαγόρευση , αφού η υπό , την προεκτεθείσα έννοια , ελευθερία της επικοινωνίας , από την οποία απορρέει η απαγόρευση αυτή , αποτελεί έννομο αγαθό συνταγματικά υπέρτερο του επί του προκειμένου διακυβευόμενου ιδιωτικού από διαθήκη περιουσιακού δικαιώματος , προς απόδειξη του οποίου έγινε επίκληση και προσκόμιση της μαγνητοταινίας . Η υπόθεση πρέπει κατά τα λοιπά να αναπεμφθεί , σύμφωνα με το άρθρο 580 & 5 του Κ . Πολ . , στο Δ' Τμήμα , αφού αυτό με την ως άνω απόφασή του έχει επιφυλαχθεί να αποφασίσει για τους λοιπούς λόγους της αναιρέσεως . { Επικυρώνει την 4333/ 98 Εφ . Αθ . }

Απόφαση Αριθμ. 1317/ 2001 Τμ . Ε' (Βούλευμα)

Προεδρεύων ο κ . Ε . Κρουσταλάκης , αντιπρόεδρος
Εισηγητής ο κ . Α. Κρομμύδας , αρεοπαγίτης

Απόδειξη . – Απόρρητο . – Ανθρώπινα δικαιώματα . –

Η απαγόρευση της με ειδικά τεχνικά μέσα μαγνητοσκόπησης δεν περιλαμβάνει τις πράξεις ή εκδηλώσεις τρίτων , οι οποίες , ανεξάρτητα από τον τόπο και το χρόνο που γίνονται , δεν ανάγονται στη σφαίρα της προσωπικής και της ιδιωτικής τους ζωής , αλλά πραγματοποιούνται στα πλαίσια των ανατιθέμενων σ' αυτούς υπηρεσιακών καθηκόντων και κατά την εκτέλεση τούτων , η οποία υπόκειται σε δημόσιο έλεγχο και κριτική .1

Κατά την &2 του άρθρου 177 Κ . Π . Δ . , η οποία προστέθηκε με την & 7 του άρθρου 2 του ν. 2408 / 1996 , αποδεικτικά μέσα που έχουν αποκτηθεί με αξιόποινες πράξεις ή μέσω αυτών , δεν λαμβάνονται υπόψη για την κήρυξη της ενοχής , την επιβολή ποινής ή λήψη μέτρων καταναγκασμού , εκτός αν πρόκειται για κακουργήματα που απειλούνται με ποινή ισόβιας κάθειρξης και εκδοθεί για το ζήτημα αυτό ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του δικαστηρίου , Εξάλλου , κατά την &2 του άρθρου 370 Α του Π . Κ . , όποιος αθέμιτα παρακολουθεί με ειδικά τεχνικά μέσα ή μαγνητοφωνεί προφορική συνομιλία μεταξύ τρίτων που δεν διεξάγεται δημόσια ή μαγνητοσκοπεί μη δημόσιες πράξεις τρίτων , τιμωρείται με φυλάκιση . Κατά την έννοια της τελευταίας αυτής διάταξης , η οποία θεσπίσθηκε στα πλαίσια της γενικότερης προστασίας που παρέχεται στον άνθρωπο από τα άρθρα 2& 1 , 5 &1 , 9 Α , και 19 του Συντάγματος – για την προστασία της προσωπικής και ιδιωτικής ζωής και γενικότερα της προσωπικότητας κάθε ανθρώπου , η απαγόρευση της με ειδικά μέσα μαγνητοσκόπησης αθεμίτως αφορά πράξεις ή εκδηλώσεις της προσωπικής και ιδιωτικής ζωής τρίτων που είναι ικανές να επιφέρουν βλάβη στην προσωπικότητα και να μειώσουν την αξιοπρέπειά τους . Δεν περιλαμβάνει δε και τις πράξεις ή εκδηλώσεις τούτων , οι οποίες , ανεξάρτητα από τον τόπο και το χρόνο που γίνονται , δεν ανάγονται στη σφαίρα της προσωπικής και ιδιωτικής ζωής τους , αλλά πραγματοποιούνται στα πλαίσια των ανατιθέμενων σ' αυτούς υπηρεσιακών καθηκόντων και κατά την εκτέλεση τούτων , η οποία ως εκ του τρόπου πραγματοποιήσεώς της και της φύσεως και του είδους των εκπληρούμενων καθηκόντων υπόκειται σε δημόσιο έλεγχο και κριτική . Τέτοια μη δημόσια , κατά την ως άνω έννοια , πράξη η μαγνητοσκόπηση της οποίας δεν στοιχειοθετεί αξιόποινη πράξη και ως εκ τούτου η χρήση της σχετικής ως αποδεικτικού μέσου είναι επιτρεπτή , αποτελεί η εκτέλεση υπηρεσιακών καθηκόντων των μελών της διοίκησης ενός ιδρύματος ή ενός Ιερού Προσκυνηματος , ως νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου , όπως είναι η είσπραξη και η καταμέτρηση των από τους τρίτους προς αυτά γενόμενων κάθε είδους προσφορών , ανεξαρτήτως του χρόνου και του τόπου στους οποίους αυτά επιτελούνται .

Στην προκειμένη περίπτωση , όπως προκύπτει από το προσβαλλόμενο βούλευμα , το Συμβούλιο Εφετών , προκειμένου να θεμελιώσει την κρίση του για παραπομπή στο ακροατήριο των αναιρεσιόντων , ως μελών της διοικητικής επιτροπής του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία « Ιερό Προσκύνημα Α . Π . Τ . » , έλαβε υπόψη και εκτίμησε και το περιεχόμενο 15 βιντεοκασετών , οι οποίες λήφθηκαν από βιντεοκάμερα που είχε τοποθετήσει κρυφά από του μηνός Φεβρουαρίου 1997 μέχρι 28 Ιουλίου 1997 ο ιερέας Λ . Ρ . σε ορισμένο σημείο πάνω από τον προσιτό και σε τρίτους χώρο του γραφείου του Προσκυνηματος , όπου γίνονταν οι καταμετρήσεις

των προσφερομένων από τους πιστούς χρημάτων και τιμαλφών αντικειμένων , προς καταγραφή της αξιόποινης δραστηριότητας των αναιρεσειόντων με την ως άνω ιδιότητά τους , ήτοι την παράνομη από αυτούς ιδιοποίηση μέρους των χρημάτων και τιμαλφών αντικειμένων κατά την εκτέλεση των διαχειριστικών τους καθηκόντων . Η καταμέτρηση από τους αναιρεσειόντες των ως άνω κινητών πραγμάτων και η κατ' αυτή παράνομη ιδιοποίηση μέρους τούτων δεν αποτελούν σύμφωνα με τα προεκτεθέντα , μη δημόσιες πράξεις τους , ως μη αναγόμενες στη σφαίρα της προσωπικής και ιδιωτικής τους ζωής και ως εκ τούτου η μαγνητοσκοπήση αυτών με τον ως άνω τρόπο , καθώς και η χρήση των μαγνητοσκοπήσεων αυτών , δεν συνιστούν αξιόποινη πράξη . Συνακόλουθα οι πιο πάνω βιντεοκασέτες , τις οποίες έλαβε υπόψη και συνεκτίμησε το Συμβούλιο Εφετών δεν αποτελούν απαγορευμένο αποδεικτικό μέσο και επομένως ο τέταρτος λόγος αναίρεσης των αιτήσεων των αναιρεσειόντων Α . Α και Κ . Μ . , με τον οποίο προβάλλεται , κατ' εκτίμηση , η ελεγχόμενη από το άρθρο 484 & 1 στοιχ . α' Κ .Π .Δ . πλημμέλειά της κατά το άρθρο 171 & 1 εδ . δ του ίδιου Κώδικα απόλυτης ακυρότητας με την έννοια ότι η χρήση και η αξιοποίηση παρανόμως αποκτημένου αποδεικτικού μέσου σε βάρος του κατηγορουμένου παραβιάζει το δικαίωμά του για δίκαιη διεξαγωγή της δίκης , που κατοχυρώνεται από το άρθρο 6 & 1 εδ . α της Ε .Σ .Δ .Α . , και έτσι προσβλήθηκε το δικαίωμα υπεράσπισης των αναιρεσειόντων ως κατηγορουμένων , είναι απορριπτέος ως αβάσιμος .

Απόφαση Α . Π . Αριθμ . 1060/ 1997 Τμ . Ε'

Προεδρεύων ο κ . Α Μπακόπουλος , αντιπρόεδρος
Εισηγητής ο κ . Π Μαντζιαρας , αρεοπαγίτης
Δικηγόροι οι κ . κ . Σ . Φυτράκης , Ι . Σκλατινιώτης , Σ . Ράπτης .

Απόδειξη .- Μαγνητοταινίες . – Η χρήση (ακρόαση) ενώπιον του δικαστηρίου που εκδικάζει τις υποθέσεις ανθρωποκτονιών από πρόθεση και απόπειρας ληστείας, μαγνητοταινιών με συνομιλίες του κατηγορουμένου με τρίτους , χωρίς τη συναίνεσή του , οι οποίες αποκαλύπτουν τους δράστες των πράξεων αυτών , είναι επιτρεπτή κατ' άρθρο 370 Α & 4 Π .Κ . διότι εξυπηρετεί δικαιολογημένο ουσιώδες δημόσιο συμφέρον και δεν προσβάλλει το δικαίωμα υπεράσπισης του κατηγορουμένου .

Κατά το άρθρο 370 Α & 2 του Π .Κ . , όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 33 & 7 του ν . 2172/ 1993, όποιος αθέμιτα παρακολουθεί με ειδικά τεχνικά μέσα ή μαγνητοφωνεί προφορική συνομιλία μεταξύ τρίτων που δεν διεξάγεται δημόσια ή μαγνητοσκοπεί μη δημόσιες πράξεις τρίτων , τιμωρείται με φυλάκιση . Με την ίδια ποινή τιμωρείται και όποιος μαγνητοφωνεί ιδιωτική συνομιλία μεταξύ αυτού και τρίτου χωρίς τη συναίνεση του τελευταίου . Το δεύτερο εδάφιο της & 1 του αυτού άρθρου εφαρμόζεται και σ' αυτή την περίπτωση . Κατά δε την & 3β του ίδιου άρθρου , με φυλάκιση τιμωρείται όποιος κάνει χρήση πληροφοριών ή μαγνητοταινιών ή των

μαγνητοσκοπήσεων που αποκτήθηκαν με τους τρόπους , που προβλέπονται στις && 1 και 2 αυτού του άρθρου .Τέλος , κατά την &4 του ίδιου άρθρου , η πράξη της &3 δεν είναι άδικη αν η χρήση έγινε ενώπιον οποιουδήποτε δικαστηρίου , ανακριτικής ή άλλης δημόσιας αρχής για τη διαφύλαξη δικαιολογημένου συμφέροντος που δεν μπορούσε να διαφυλαχθεί διαφορετικά και ιδίως σε ποινικό δικαστήριο για την υπεράσπιση του κατηγορουμένου και γενικά αν η χρήση έγινε για την εκπλήρωση καθήκοντος του κατηγορουμένου ή για τη διαφύλαξη εννόμου ή άλλου δικαιολογημένου ουσιάδους δημόσιου συμφέροντος . Από τις διατάξεις αυτές και ιδίως από την τελευταία συνάγεται ότι η χρήση ιδιωτικής συνομιλίας μεταξύ ενός προσώπου και τρίτου που αποτυπώθηκε σε μαγνητοταινία χωρίς τη συναίνεση του τελευταίου , όχι μόνο δεν είναι άδικη , με την έννοια ότι επιτρέπεται η εφαρμογή της ευμενέστερης για τον κατηγορούμενο διάταξης σε περίπτωση ισχύος δύο ή περισσότερων νόμων , σύμφωνα με το άρθρο 2 του Π .Κ . , αλλά είναι και επιτρεπτή όταν πρόκειται να διαφυλαχθεί έννομο ή άλλο δικαιολογημένο ουσιάδες δημόσιο συμφέρον. Στην κρινόμενη περίπτωση , το δικαστήριο την ουσίας δέχτηκε με την απόφασή του ότι οι μαγνητοταινίες (κασσέτες) που προσκομίστηκαν για ακρόαση κάλυπταν ιδιωτικές συνομιλίες μεταξύ των μαρτύρων Σ .Κ . , Μ .Κ . , αφενός και του κατηγορουμένου – αναιρεσειόντος Θ .Τ . , της συζύγου του Μ . και της μητέρας του Β . Τ . και αποκάλυπταν τους δράστες της διπλής δολοφονίας στη Β . και της απόπειρας ληστείας στο κατάστημα Π . , πράξεις για τις οποίες κατηγορείτο ο αναιρεσειών . Με αυτά το δικαστήριο έκρινε ότι η αποκάλυψη των δραστών των άνω πράξεων αποτελεί δικαιολογημένο ουσιάδες δημόσιο συμφέρον , για τη διαφύλαξη του οποίου επιβαλλόταν η ακρόαση των κασετών και έτσι επέτρεψε την ακρόασή τους . Εν όψει των ανωτέρω , η χρήση του αποδεικτικού αυτού μέσου δεν ήταν ανεπίτρεπτη , σύμφωνα με τα άρθρα 177, 178 και 179 του Κ .Π .Δ . και δεν προσέβαλε το δικαίωμα υπεράσπισης του κατηγορουμένου , κατ' άρθρο 171 &1 στοιχ. δ' του ίδιου Κώδικα , ώστε να επάγεται απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας και να καθίσταται αναιρετέα η απόφαση , κατά το άρθρο 510 &1 , στοιχ. Α' του Κ .Π .Δ . Κατά συνέπεια , ο δεύτερος λόγος της αίτησης αναίρεσης , με τον οποίο υποστηρίζεται το αντίθετο πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος .

Σημείωμα : Το απόρρητο της τηλεφωνικής επικοινωνίας απολαμβάνει της κατοχύρωσης του άρθρου 19 Σ . και συνιστά άξιο ποινικής προστασίας έννομο αγαθό . Την ποινική προστασία παρέχει η διάταξη του άρθρου 370 Α Π .Κ . Πέρα από τις προϋποθέσεις άρσης της συνταγματικής προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 19 εδ. β' . (Αφενός υπό την ουσιαστική προϋπόθεση της καταστολής ιδιαίτερος σοβαρών εγκλημάτων ή για λόγους εθνικής ασφάλειας με την εκπλήρωση αφετέρου της διαδικαστικής προϋπόθεσης της παρέμβασης της δικαστικής αρχής) το έννομο αγαθό του απορρήτου των τηλεφωνημάτων προσδιορίζεται από τα γενικά πλαίσια που θέτει η αρχή ενός κράτους δικαίου που ως πρωταρχική του υποχρέωση αναγνωρίζει το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου κατ' άρθρο 2 & 1 Σ . Στην ποινική δίκη τα όρια αυτά ορίζει το τεκμήριο της αθωότητας που πέρα από τη ρητή κατοχύρωσή του στο άρθρο 6 & 2 Ε .Σ .Δ .Α . , έχει ως μερικότερη εκδήλωση του κράτους δικαίου , όπως ορίστηκε παραπάνω και συνταγματική κατοχύρωση . Ως συνέπεια της αρχής αυτής η ποινική δίκη αποτελεί τη νομικά ρυθμισμένη διαδικασία διαλεύκανσης μίας ποινικής υπόθεσης και ως εκ τούτου μία απόφαση που επιβάλλει ποινή δε μπορεί να βασίζεται σε υποψίες , γι' αυτό η υπεράσπιση του κατηγορουμένου έχει το προβάδισμα και ως δικαίωμα κατοχυρώνεται από το άρθρο 20 &1 Σ .

Σε αυτά τα πλαίσια προβλέπεται ότι ανάμεσα στους λόγους άρσεως του αδίκου άρθρου 370 Α & 4 Π .Κ . η χρησιμοποίηση των υποκλαπεισών συνομιλιών με σκοπό

την υπεράσπιση του κατηγορουμένου . Σύμφωνα με το πνεύμα της διάταξης αυτής και με την έμφαση που δίνεται ορθά στην υπεράσπιση του κατηγορουμένου προκύπτει ότι και « το οποιοδήποτε άλλο δημόσιο συμφέρον » πρέπει να είναι σχετικό με την εξασφάλιση μίας σφαίρας ελευθερίας στον πολίτη απέναντι στο κράτος π . χ . στα πλαίσια άσκησης του δημοσιογραφικού λειτουργήματος και της ελευθερίας του τύπου γενικότερα κατ' άρθρο 14 Σ . Εν πάσει περιπτώσει η σε όση έκταση αίρεται ο άδικος χαρακτήρας , είναι επιτρεπτή η χρησιμοποίηση των υποκλοπεισών συνομιλιών στα πλαίσια της αποδεικτικής διαδικασίας . Όμως η ως άνω απόφαση δέχθηκε το επιτρεπτό του αποδεικτικού μέσου εις βάρος του κατηγορουμένου και αντιστρέφοντας το γράμμα της διάταξης οδηγεί σε περιορισμό του δικαϊκού status του κατηγορουμένου .

Ευχής έργο θα ήταν να μην παγιωθεί στη νομολογία μας η θέση ότι κατά την εκτίμηση του δικαστηρίου η αποκάλυψη των δραστών των υπόκριση κάθε φορά πράξεων υπάγεται στη γενική ρήτρα του δημοσίου συμφέροντος του άρθρου 370 Α & 4 Π .Κ . , ώστε να αποφευχθεί μία δυσάρεστη κατάσταση ανάλογη με αυτή της εισαγωγής στη γερμανική νομολογία της αρχής της « λειτουργικής αποτελεσματικότητας της απονομής της ποινικής δικαιοσύνης » της οποίας γίνεται επίκληση προκειμένου να δικαιολογηθούν αδικαιολόγητες παραβιάσεις δικαιοκρατικών δικονομικών τύπων .

Επίλογος

Από τα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι το δικαίωμα της ιδιωτικής σφαίρας είναι ιδιαίτερα ευαίσθητο δικαίωμα για το οποίο πολλά συντάγματα διεθνώς έχουν μεριμνήσει για την όσο το δυνατόν ευρύτερη προστασία του . Ιδιαίτερα στις μέρες μας που η απειλή της τρομοκρατίας έχει προκαλέσει μετά την 11η Σεπτεμβρίου του 2001 παγκοσμίως το φόβο και την κατακραυγή για τις διαστάσεις που έχει πάρει αυτή η μάλιστα , η προστασία της ιδιωτικής σφαίρας αναπόφευκτα παίρνει άλλο περιεχόμενο . Η αναγκαιότητα για την καταπολέμησή της ίσως και να οδηγήσει σε μια νέα θεώρηση ως προς την προστασία του δικαιώματος κάτι που πιθανώς και να οδηγήσει στην συρρίκνωση του περιεχομένου του . Μια τέτοια εξέλιξη σίγουρα έχει και την απειλητική της χροιά καθώς η συρρίκνωση ενός τέτοιου σημαντικού δικαιώματος μπορεί να πάρει επικίνδυνες διαστάσεις καθώς η συρρίκνωση του δικαιώματος της ιδιωτικής σφαίρας παραπέμπει σε άλλες εποχές (π .χ . Μεσαίωνας) και σε άλλα καθεστώτα (απολυταρχικά , φασιστικά) που επεδίωκαν κάτι ανάλογο για να συντηρήσουν την εξουσία τους ελέγχοντας όσο δυνατόν περισσότερο τη ζωή των υπηκόων τους . Ας ελπίσουμε ότι αυτές οι υποθέσεις θα μείνουν υποθέσεις και ότι κάθε χώρα θα επιδιώξει να αποτρέψει όσο το δυνατόν περισσότερο μια τέτοια εξέλιξη θεσπίζοντας νόμους –δικλείδες ασφαλείας – για αυτό το δικαίωμα . Ιδίως στην Ελλάδα κάτι ανάλογο πρέπει να ακολουθηθεί αφού έχει επιδείξει μαθήματα δημοκρατίας με το φιλελεύθερο για τα δεδομένα της εποχής μας Σύνταγμα που έχει θεσπιστεί .